

Altomfattende, altinngripende og altoppslukende?

En kvalitativ studie av livssyn og forholdet til religion
hos ledelsen i Den nordiske motstandsbevegelsen

Jon Martin Bjørgum

VEILEDER

Irene Trysnes

Universitetet i Agder, våren 2020

Masteroppgave i samfunnskunnskap, lektor 8-13

Fakultet for Samfunnsvitenskap

Institutt for sosiologi og sosialt arbeid

Antall ord: 42287

Master

Forord

Jeg ønsker i det følgende i rekke en takk til de som jeg mener har hatt en betydning for meg personlig og faglig, når det gjelder å få til dette prosjektet.

Først vil jeg takke min Gud, som har gitt meg evner, helse og muligheten til å fullføre dette prosjektet. Deretter vil jeg takke min kjære hustru, Astri, og min sønn, Samuel, som har lagt til rette, hjulpet og motivert, for at jeg skal kunne gjøre mitt beste. Særlig under korona-krisen var dere uvurderlige. Takk mamma og pappa, for at dere har tro på meg og er stolt av meg. Det motiverer meg. Takk også for nok en korrekturlesning, mamma.

Videre vil jeg takke min veileder, Irene, som har svart på utallige spørsmål og kommentert mye uferdig tekst. Jeg har lært veldig mye av deg, og setter pris på at du alltid ser muligheter.

Takk til ledelsen i Den nordiske motstandsbevegelsen, som ønsket å besvare spørsmål og hjalp meg å finne svar.

Jeg vil også takke mine medstudenter og venner, Asbjørn og Christian, for mange gode samtaler og diskusjoner. Disse har gjort meg til et bedre menneske, student og forsker.

Til slutt vil jeg takke alle som har utfordret meg, mine syn og min skriving. Det har til tider vært tungt, men jeg har lært mye av det og opplever å være bedre utrustet. Læring er ofte vondt, men gjør godt.

- Jon Martin Bjørgum

Sammendrag

I dette prosjektet har jeg undersøkt livssynet hos Den nordiske motstandsbevegelsen, deres forhold til religion og hvilket rom ledelsen gir for medlemmers tros- og religionsutøvelse. Ved bruk av dokumentanalyse av tekster og podkaster, som ligger tilgjengelig på nettsidene til organisasjonen, samt e-postintervju med ledelsen, har jeg samlet inn et datamateriale for å kunne si noe om disse sidene av bevegelsen.

Livssynet hos Den nordiske motstandsbevegelsen velger jeg å beskrive som altomfattende, altinngripende og altoppslukende. Nasjonalsosialismen, som er organisasjonens livssyn, beskrives av ledelsen som et komplett verdensbilde, som har svaret på alle menneskers problem og de store spørsmålene. Det kan møte menneskets behov, både åndelig og materielt. Naturen ses på som skaper av alt, og gir mennesket klare retningslinjer for livet, gjennom det bevegelsen beskriver som naturlover. Naturlovene forstås av organisasjonen, både som fysiske lover i naturen og som moralske lover. Felles er at naturen sanksjonerer de som bryter lovene.

Den nordiske motstandsbevegelsens fremste mål er å bevare det nordiske folk og dets unike ferdigheter og egenskaper. Dette skjer ved å holde naturlovene, som også ligger naturlig i det nordiske mennesket. Fellesskapet settes over individet, samtidig som organisasjonen lover at nasjonalsosialismen er godt for det enkelte mennesket.

Religion ses på som noe positivt, da det vender mennesket mot det åndelige. Samtidig er ledelsen tydelig på de negative sidene ved konkrete religioner, og mener at nasjonalsosialismen er nok i seg selv. Organisasjonen har klare føringer på at medlemmers eventuelle tro må underkaste og tilpasse seg nasjonalsosialismen og det politiske manifest.

Til slutt drøfter jeg om fellesskapet er med på å utvide eller begrense rommet for tros- og religionsutøvelse i organisasjonen. Jeg konkluderer med at det utvider rommet ved å ha samtaler om filosofiske spørsmål, fremheve viktigheten av det åndelig og tilby et livssyn. Samtidig mener jeg at trosrommet begrenses ved at ledelsen krever at personlig tro holdes privat, tilpasses til nasjonalsosialismen og kommer med et alternativ i form av nasjonalsosialismen. Slik sett gir og tar nasjonalsosialismen rom, nettopp fordi den er altomfattende, altinngripende og altoppslukende.

Innholdsfortegnelse

Innhold

Forord.....	II
Sammendrag	III
Innholdsfortegnelse	IV
Oversikt over figurer	VI
Oversikt over tabeller.....	VII
1.0 Innledning.....	1
1.1 Presentasjon av tema, formål og problemstilling	1
1.2 Avgrensning, presisering og relevans.....	3
1.3 Den nordiske motstandsbevegelsen	4
1.4 Oppgavens oppbygning og leseguide.....	5
2.0 Teori.....	7
2.1 Begrepsavklaring	7
Livssyn.....	7
Religion.....	7
Høyre-radikal og høyreekstrem.....	11
Fundamentalisme.....	13
2.2 Deprivasjonsteori	14
2.2.1 Relevant forskning (bruken av teorien). Høyreekstremisme og deprivasjon.	17
2.3 Sosialmobiliseringsteori	17
2.4 Rational Choice Theory.....	20
Fra rational choice til social choice.....	21
Fristet av lovnader.....	22
2.6 Nasjonalisme og religion	22
3.0 Bakgrunn og inspirasjon	24
3.1 Livssyn og religion hos høyreekstreme utenfor Den nordiske motstandsbevegelsen.....	24
«Christian Identity»	25
«Positive Christianity» og NSDAP	25
Europa og det empiriske verdensbilde.....	26
3.2 Eksterne inspirasjonskilder for Den nordiske motstandsbevegelsen	27
Hitler og Naturen.....	27
Rosenberg og blodets religion.....	28
3.3 Forholdet til religion hos andre høyreekstreme grupper.....	29
3.4 Fremveksten i Norge	31

4.0 Metode	37
4.1 Begrunnelse for valg av metode.....	37
4.2 Fremgangsmåte.....	38
4.3 Dokumentanalyse.....	40
4.4 E-postintervju	41
4.5 Validitet, relabilitet og generaliserbarhet	43
Validitet	44
Relabilitet	45
Generaliserbarhet	46
4.6 Forskningsetikk.....	47
NSD	47
Forskning, samfunn og etikk.....	47
Hensyn til personer og grupper.....	52
5.0 Empiri og analyse.....	55
5.1 Nasjonalsosialismen som det komplette verdensbilde.....	58
5.2 Naturen, naturlovene og det naturlige	61
Naturen.....	62
Naturlovene.....	63
Det naturlige.....	65
5.3 Mennesket - et høyerestående dyr, åndelig og verdifullt?	67
Mennesket som høyerestående dyr	67
Mennesket som åndelige vesen	68
Blod og blodsband	69
Verdi og raseoverlegenhet	70
5.4 Den nordiske rases overlegenhet.....	70
5.5 Folket, lojalitet og offervilje	72
Folket og fellesskapet.....	72
Lojalitet, kamp og offervilje.....	74
5.6 Religion som underordnet?	75
Syn på religion	76
Religiøs privatisering og underordning	76
Religion og rase	78
Kristendommens kollaps?	79
Positive Christianity	80
Panteisme.....	81
Christian Identity	81

Norrøn tro.....	82
Religion som går på tvers av ideologien.....	82
6.0 Drøfting.....	85
6.1 Nasjonalsosialismen som alt.....	85
Nasjonalsosialismen som altomfattende	85
Nasjonalsosialismen som altinngripende.....	86
Nasjonalsosialismen som altoppslukende?.....	87
6.2 Den nordiske motstandsbevegelsen – sekulær eller religiøs?	89
6.3 Individet og fellesskapet.....	93
Individuelle fordeler	93
Synet på individet og kollektivet	95
Genetisk overlevelse som menneskets mål	96
Redningen fra en farlig verden	98
Å skulle ha en identitet med et kollektivt fokus.....	99
Individuell ansvarsfraskrivelse?.....	100
7.0 Konklusjon	102
7.1 Religion og livssyn hos Den nordiske motstandsbevegelsen	102
7.2 Ledelsens forhold til religion	103
7.3 Hvordan er rommet for medlemmers tros- og religionsutøvelse?	103
7.4 Hva er prosjektets bidrag?	104
7.5 Veien videre.....	106
8.0 Kildeliste	107
8.1 Litteraturliste.....	107
8.2 Analysert materiale	116
8.3 Figurliste	119
9.0 Vedlegg	120
9.1 Vedlegg 1 Godkjenning fra NSD	120
9.2 Vedlegg 2 Intervjuguide til e-postintervju.....	120
Intervjuguide 1	120
Intervjuguide 2	121
9.3 Vedlegg 3 Dispensasjon for overskridelse av antall sider	122
9.4 Vedlegg 4 Informasjonsskriv og samtykkeskjema	123

Oversikt over figurer

Figur 1. Oversikt over oppbygningen av Den nordiske motstandsbevegelsen ... s. 5.

Figur 2. Ytre høyre ... s. 11.

Figur 3. Dokument-hierarki basert på ledelsens uttalelser ... s. 57.

Oversikt over tabeller

Tabell 1. Kategorisering av ulike høyreorienterte grupperinger ... s. 36.

Tabell 2. Oversikt over analyserte dokumenter ... s. 58.

1.0 Innledning

1.1 Presentasjon av tema, formål og problemstilling

Høyreekstremisme er et fenomen som er mye undersøkt fra ulike vinkler. Ulike grupper, partier og organisasjoner har satt sitt preg på samfunn og historien. Ekstreme grupperingers tilslutning og hva slags grupper det er snakk om, varierer fra tid og sted. Men det vi har sett de siste årene, er at det fortsatt er aktuelt å forstå hvordan disse grupperingene tenker og hva de tror, da blant annet terrorangrep og radikaliserings øker (PST, 2020b). Et lite bilde mener jeg kan tjene som forklaring på utviklingen i Norge, som aktualiserer valg av tema.

Sommeren 2011: En bombe går av utenfor regjeringskvartalet. En mann skyter på ungdommer på sommerleir. «Dette må være islamistisk terror», tenker det norske folk, media og regjeringen (22. juli-senteret, 2015).

Høsten 2019: En ambulanse er kapret og forsøker å kjøre på fotgjengere. Media stiller seg raskt spørsmålet om at dette kan være knyttet til en høyreekstrem terroraksjon (Sætran et. al., 2019; Johannessen, Bugge, et. al., 2019).

Tidligere den samme høsten kommer en ung hvit mann inn i Al-Noor-moskeen for å drepe så mange muslimer som mulig. Han oppgir i retten at han ønsket å bli medlem av Den nordiske motstandsbevegelsen (Zondag, 2020).

Med høyreekstremismens frammarsj i Europa og en økning i terror knyttet til denne ideologien, er det relevant å se på en side av dette tankesettet. Derfor er det interessant å undersøke sammenhengen mellom trosforestillinger og politisk ideologi. Både for å forstå, men også for å kunne forebygge. Prosjektet skrives innenfor religionssosiologi, og vil dermed fokusere på de sosiologiske virkningene av religion og vice versa (Furseth & Repstad, 2013, s. 16). Samtidig er prosjektet en master innenfor lektorutdanningen, og profesjonsrelevans vil derfor drøftes avslutningsvis.

Den nordiske motstandsbevegelsen har de siste årene gjort seg bemerket som både den mest kjente og kontroversielle høyre-orienterte organisasjonen i Norden (PST, 2020a). Sentrale amerikanske politikere frykter at Den nordiske motstandsbevegelsen skal inspirere til voldelige aksjoner, ved sin bruk av propaganda mot jøder, USAs forhold til Israel og mot muslimer. Derfor ønsker politikere fra Demokratene i USA at organisasjonen føres opp som «Foreign Terrorist Organization» (FTO), i selskap med blant annet IS og al-Qaida (Klungtveit, 2019). I Norge er organisasjonen lovlig og kan kun knyttes til mindre

voldshendelser. Selve organisasjonen har ikke direkte stått bak terror (Klungtveit, 2019), men overvåkes av norske myndigheter. I Politiets sikkerhetstjenestes (PST) trusselvurdering fra 2020, trekkes høyreekstrem terror frem som en økende faktor, særlig etter angrepet i Christchurch. PST vurderer høyreekstrem terror som like sannsynlig som islamistisk terror. Målet om å starte en rasekrig på tvers av landegrenser trekkes frem som potensiell utløsende årsak til terrorhandlinger (PST, 2020a).

Motstandsbevegelsen kan ses på som en aktuell organisasjon, fordi den er «på alles lepper». Amerikanske politikere frykter den, norske sikkerhetsmyndigheter overvåker den, «nazi-marsjen» i Kristiansand er noe det fleste fortsatt har friskt i minne, og selv kjenner jeg flere som kjenner noen med tilknytning til organisasjonen. Alt dette på tross av at bevegelsen er relativt liten og med en lav vekstrate (PST, 2020a). PSTs (2020) beskrivelse av organisasjonen som «største eksponering i offentligheten» blant de nynazistiske gruppene i Norge, viser hvor effektiv en liten gruppe kan være. Selv om veksten ikke er stor og gruppen er liten, så har vi sett at den bidrar til å radikalisere mennesker utenfor organisasjonen (jf. Manshaus). Vi har også erfart hvor stor skade ett menneske alene kan gjøre (jf. Breivik).

Med et slikt bakteppe, aktualisering og motivasjon for å undersøke denne bevegelsen så har jeg valgt å undersøke følgende problemstilling:

«Hvordan beskriver ledelsen for Den nordiske motstandsbevegelsen organisasjonens ideologi og livssyn, og hvordan er rommet for religionsutøvelse for medlemmer i denne organisasjonen?»

FS1 - Hvordan presenteres religion og livssyn i Den nordiske motstandsbevegelsens offisielle dokumenter?

FS2 - Hvilke forhold har ledelsen av Den nordiske motstandsbevegelsen til religion?

FS3 – Hvordan er rommet for medlemmers tros- og religionsutøvelse i Den nordiske motstandsbevegelsen?

Da jeg ut i forskningsprosessen fikk avslag om å samle inn data direkte fra Den nordiske motstandsbevegelsens medlemmer, så meldte behovet seg for å se på FS3 fra en annen side. Med et datamateriale som innehar ledelsens syn, så blir det relevant å fokusere på hva slags fellesskap organisasjonen tilbyr, og hvilke muligheter og begrensninger dette fellesskapet legger for utøvelse av religiøs tro. Problemstillingen har på bakgrunn av dette blitt besvart ved å anvende dokumentanalyse av tilgjengelige dokumenter hos Den nordiske motstandsbevegelsen og ved å gjennomføre to e-postintervju med ledelsen. Dokumentene som er brukt er artikler og podkast som er publisert på nettsidene til organisasjonen. Materialet består av organisasjonens beskrivelse av eget livssyn, samt forholdet til andre

religioner og rom for religionsutøvelse blant medlemmene. 13 ulike dokumenter har blitt undersøkt for å kunne besvare problemstillingen. Disse dokumentene består av artikler skrevet av sentrale personer, podkaster fra ledelsen som er transkribert og utvalgte kapitler fra en publisert bok fra Nazi-Tyskland. Seks av dokumentene var podkaster, der jeg til sammen transkriberte 39 sider. E-postintervjuene kom i to omganger og bestod av ti og 13 spørsmål, samt oppfølgingsspørsmål. Ved å se på hvordan ledelsen selv beskriver sitt forhold til religion og livssyn, og hvordan de ønsker at det skal være innad i organisasjonen med tanke på tros- og religionsutøvelse, vil det naturligvis være mulig å besvare disse spørsmålene, som henger sammen med problemstillingen.

1.2 Avgrensning, presisering og relevans

Det er allerede skrevet en del om høyreekstremisme. Mange har prøvd å forstå hva som motiverte nazistene i Tyskland (se f.eks. Evans, 2007; Shaun. Best, 2013; Steigmann-Gall, 2003). Andre har sett på de ulike grupperingene i USA (se f.eks. Michael, 2014;). Europeiske grupperinger og partier har også blitt undersøkt (se f.eks. Antón-Mellón, 2012; Jupskås, 2012; Sørensen & Hagtvat, 2012). I norsk sammenheng har blant annet Tore Bjørgo (2011) undersøkt ulike høyreekstreme grupperinger, inkludert Den nordiske motstandsbevegelsen. Flere masteroppgaver har tatt for seg Den nordiske motstandsbevegelsen, og også sagt noe om religion, men ofte som et av mange aspekter (se. blant annet Axelsen, 2018; Dugstad, 2018; Gellein, 2016; Janssen, 2019; Marthinussen, 2016; Opheim, 2018; Skoglund, 2014), der Dugstads (2018) undersøkelse av religion hos bevegelsen ligger nærmest mitt prosjekt, men som er en teologisk avhandling om religiøse røtter.

Denne oppgaven er tverrfaglig orientert. Jeg anvender religionssosiologiske teorier, men trekker også på andre disipliner som statsvitenskap ved ekstremismeforskning. Mitt bidrag vil ha et religionssosiologisk utgangspunkt, men som søker å belyse religion og livssyn hos en høyreekstrem organisasjon. Ved å gå mer i dybden på livssynet hos Den nordiske motstandsbevegelsen enn det som tidligere er gjort, så søker jeg økt kunnskap om hvordan livssynets legger føringer for tro. Dette mener jeg vil bidra til økt kunnskap om høyreekstremisme og religion generelt, men først og fremst hos Den nordiske motstandsbevegelsen spesielt.

Oppgaven skrives innenfor masterprogram i samfunnskunnskap i lektorutdanningen. Den har også profesjonsrelevans, ved at temaet som belyses er svært aktuelt med tanke på læreplanen i samfunnsfag (Utdanningsdirektoratet, 2020a), samfunnskunnskap (Utdanningsdirektoratet,

2020b) og den overordnede delen (Kunnskapsdepartementet, 2020), da disse tar opp temaer som demokrati og medborgerskap, ekstremisme og forebygging av radikalisering¹.

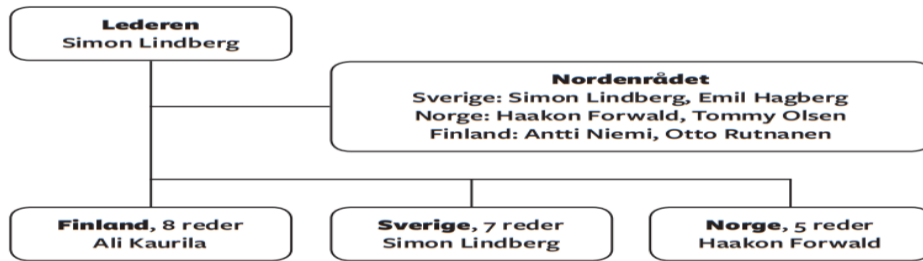
1.3 Den nordiske motstandsbevegelsen

Den nordiske motstandsbevegelsen ble opprettet i 2001 i Sverige (Bjørgero & Gjelsvik, 2018). Siden da har den utvidet sin virksomhet til å gjelde Norge, Danmark, Finland og Island (Bjørgero & Gjelsvik, 2018). Målet er at disse landene skal gå sammen til et forent Norden (PST, 2020a). Nasjonalsosialismen forstås som et felles livssyn for den nordiske rase, og vil være utgangspunktet for oppbyggingen av dette nye landet.

Livssyn og åndelighet ses på som sentralt hos Den nordiske motstandsbevegelsen, og vil være avgjørende for å forstå andre valg de tar. Denne oppgaven vil undersøke nettopp dette, hvilket livssyn har Den nordiske motstandsbevegelsen og dets medlemmer. Et annet sentralt aspekt er hvilket forhold de har til andre livssyn enn nasjonalsosialisme. Dette vil være aktuelt å drøfte, da flere medlemmer tilslutter seg andre livssyn og religioner. Den nordiske motstandsbevegelsens forhold til religion vil også gi oss nyttig innsikt i hvilke forebyggende tiltak som kan gjøres på det livssynsmessige og religiøse planet, hvis målet er at man ikke ønsker at for eksempel ungdom blir med i høyreekstreme organisasjoner. For å forstå hvilken funksjon livssyn og religion spiller, vil det være nødvendig å se på innhold og relasjon til livssyn.

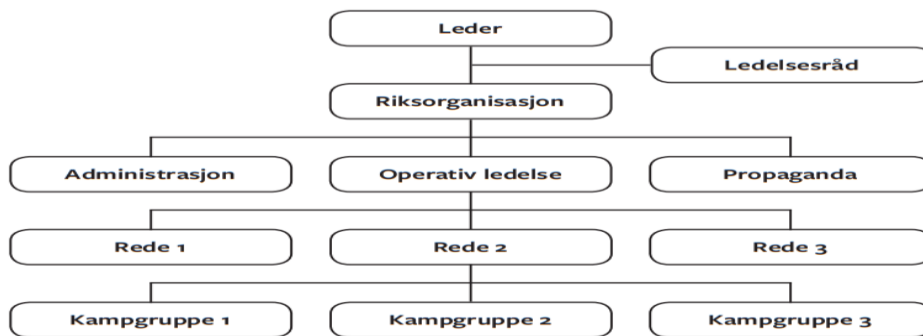
Den nordiske motstandsbevegelsen betegnes som en lukket og strengt hierarkisk oppbygd organisasjon (Sultan & Steen, 2018, s. 17). Dette vil påvirke hvilke meninger som får komme frem og, som vi skal se, forholdet til religion og livssyn. En oversikt fra 2018 gis som følger:

¹ Grunnet omfanget på empirien som er innhentet har det blitt gitt dispensasjon til en lengre oppgave. Oppgaven kan være på 108 sider eksklusiv litteraturliste, innholdsfortegnelse og vedlegg, kontra 90 sider som er vanlig (se vedlegg 3).

Norge er delt opp geografisk på følgende måte:

- Rede 1** Østfold, Akershus, Oslo, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark
- Rede 2** Aust-Agder, Vest-Agder
- Rede 3** Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland
- Rede 4** Trøndelag
- Rede 5** Nord-Norge (Nordland, Troms, Finnmark). Det ser riktignok ikke ut som om det er særlig til være seg folk eller aktivitet her.
- Rede 6** Stavangerområdet

Figur 1 Oversikt over oppbygningen av Den nordiske motstandsbevegelsen. Hentet fra (Sultan & Steen, 2018, s. 25)

Videre er det en rangering knyttet til medlemskap og aktivitet. «Støttemedlem» er det første nivået, for folk som ikke ønsker å være aktive, men støtter på andre måter. Den andre nivået, «medlem», betegnes som «en fleksibel medlemsgrad», men rom for ulik grad av aktivisme. Tredje nivå innebefatter medlemmer som er aktivister. Disse forventes å delta på majoriteten av møter og aktiviteter (Motstandsbevegelsen, 2019). I tillegg kan aktivister bli edsvorne, som gir en høyere status (Vejdeland & Lindberg, 2019). Disse kan igjen bli æresmedlemmer, som virker som en slags «veterantittel» (Redaksjonen, 2018a). Ledere velges blant aktivistene (Vejdeland & Lindberg, 2019).

1.4 Oppgavens oppbygning og leseguide

Oppgaven er bygget opp ved at teorier som kan bidra til å forstå livssyn og forhold til religion hos høyreekstreme presenteres i kapittel 2. Kapittel 3 tar for seg andre høyreekstreme organisasjoner, som har indirekte eller direkte tilknytning til Den nordiske motstandsbevegelsen. Hensikten er å få en dypere forståelse og mer kunnskap enn det datainnsamlingen alene kan gi, samt undersøke om det finnes noen fellestrekk. Spørsmålet om

metodevalg og forskningsetikk vil drøftes i kapitel 4. I kapitel 5 vil funnene fra datamaterialet presenteres tematisk, med følgende tema: «Nasjonalsosialismen som det komplette verdensbilde», «Naturen, naturlovene og det naturlige», «Mennesket – et høyerestående dyr, åndelig og verdifullt?», «Den nordiske rases overlegenhet», «Folket, lojalitet og offervilje» og «Religion som underordnet?». Drøftingen av disse funnene opp mot teori og bakgrunn gjøres i kapitel 6. Avslutningsvis, i kapitel 7, vil det drøftes om problemstillingen har blitt besvart, hva forskningen har bidratt med og muligheter for videre forskning på temaet.

2.0 Teori

I det følgende kommer jeg til å presentere det teoretiske rammeverket, som jeg vil bruke i analysen av datamaterialet. Først vil jeg legge frem hvilken forståelse min presentasjon bygger på, i forhold til sentrale begreper. Konkret redegjøres det for hvilken forståelse jeg legger til grunn for begrepene «livssyn», «religion», «høyre-radikal», «høyre-ekstrem» og «fundamentalisme». Forståelsen av disse begrepene vil være førende for fokus og hvordan datamaterialet analyseres.

Deretter vil jeg presentere teorier som peker på årsaker til at mennesker tilslutter seg høyre-ekstreme organisasjoner. Følgende teorier vil anvendes: deprivasjonsteori, sosialmobiliseringsteori, rational choice theory, her under social choice-teori, og teorien om «en farlig verden».

2.1 Begrepsavklaring

I det følgende vil begrepene «livssyn», «religion», «høyre-radikal», «høyre-ekstrem» og «fundamentalisme» defineres og avklares.

Livssyn

Per M. Aadnanes (2012) definerer begrepet livssyn som «eit medvitsinnhald av tankar og idéar som representerer ulike oppfatningar og meiningar om visse grunnleggjande spørsmål omkring menneskelivet og tilværet.» Livssyn forstås som større kategori som religion er en del av, men som også rommer ikke-religiøse livssyn. Ikke-religiøse livssyn kan enkelt forklares som livssyn uten tro på noe overnaturlig, som gud. (Aadnanes, 2012, s. 12-13).

Religion

Jeg vil bruke en funksjonell definisjon av religion i mitt prosjekt. Fordelen ved å bruke en funksjonell tilnærming vil være å lettere holde det sosiologiske fokuset, ved at man ikke går inn i teologisk debatter, men ser på virkningen. Likevel mener jeg det være relevant å se på noe av innholdet i de ulike livssynene, for så å drøfte hvilken funksjon et spesifikt innhold eller holdning til religion potensielt vil ha (Furseth & Repstad, 2013, s. 20-21, 34-35).

Religion defineres av Clifford Geertz som:

”(1) a system of symbols which acts to (2) establish powerful, pervasive, and longlasting moods and motivations in men by (3) formulating conceptions of a general order of existence and (4) clothing these conceptions with such an aura of factuality that (5) the moods and motivations seem uniquely realistic.” (Banton, 2013, s. 4).

Ninian Smart (1998) definerer religion ved å dele den inn i ulike dimensjoner: «den rituelle, den læremessige, den mytologiske, den erfaringsmessige, den etiske, den sosiale og den materielle dimensjonen.» (Smart, referert i Aadnanes, 2012, s. 15).

Ved å ta utgangspunkt i Smarts dimensjoner, så ønsker jeg å drøfte i hvilken grad nasjonalsosialisme er en religion (se. kapittel 6.4) og si noe om hvilken funksjon den kan ha.

Livssynet hos Den nordiske motstandsbevegelsen kan forstås som «a great narrative», der man ønsker at medlemmene skal oppleve at de er del av en stor fortelling (Sire, 2004, s. 100, 126). Medlemmene velger å ofre seg, ikke for egen vinning i dette eller det neste livet, men for å fremme saken i den store fortellingen (jf. Alternativ forståelse av rational-choice).

Det religiøse som offentlig eller privat

For Den nordiske motstandsbevegelsen er organisasjonens livssyn et offentlig anliggende, mens medlemmenes eventuelle religion blir henvist til det private (se blant annet kapittel. 5.6). Derfor er det aktuelt å si noe om religion som offentlig vs. religion som privat. Selv om ledelsen i organisasjonen kaller nasjonalsosialismen for en «verdanskuelse», så vil jeg argumentere for å betegne det både som et livssyn og en religion, da det inneholder noen religiøse elementer, men også anti-religiøse elementer.

For å starte debatten om det religiøse som offentlig eller privat, tas det utgangspunkt i «den yngre» og «den eldre» Jürgen Habermas. D.y. Habermas var, som mange andre, opptatt av at samfunnet hadde blitt sekularisert som en konsekvens av moderniseringen av samfunnet (Bangstad, 2009, s. 87-88). I klassikeren «Borgerlig offentlighet» tar Habermas (1991) opp forholdet mellom den offentlige og den private sfæren i Vesten. Han påpeker at det i løpet av historiens gang har vært et skille mellom offentlige meninger og private meninger.

Tradisjonelt sett har kirken og staten hatt «monopol» i den offentlige sfæren, og folkets meninger har vært forbeholdt det private. Etter hvert mister kirken sin makt, og det oppstår en borgerlig offentlighet. Den borgerlige offentligheten er meninger fra borgere, men som oppstår i diskusjoner på offentlige plasser som en café eller pub. Disse meningene blir en del av den offentlige sfæren, og dermed får borgerne delta i meningsutviklingen i samfunnet. For Habermas er det et viktig poeng å skille mellom det borgerne sa i det offentlige rom, og det som kom frem i hjemmet. På den måten blir det et skille mellom det offentlige og det private, samtidig som enkeltindivider fikk være med i den offentlige debatt (Dørum, 2012, s. 383; Furseth, 2015, s. 12-13; Habermas, 1991).

Sekulariseringsprosessen, der det religiøse mister sin innflytelse i den offentlige sfæren, justeres av d.e. Habermas. Begrepet post-sekularisering blir brukt av Habermas for å beskrive at religion fortsatt er aktuelt å snakke om i den offentlige sfæren (Bangstad, 2009, s. 92). Eder (2002) argumenterer for at post-sekularisering viser til at religion igjen er en del av den offentlige «samtales», men i en ikke institusjonell form, da samfunnet er sekularisert (Eder, referert i Bangstad, 2009, s. 92). C. Taylor (2007) viser til at dette fører til at religion får et innover rettet fokus, kalt spiritualitet. Habermas beskriver religionens rolle i det offentlige som viktig, men stiller samtidig et «oversettelseskrav» ved at det religiøse må oversettes til et sekulært språk. Konsekvensene kan være tap av mening og en skjult religiøs identitet kontra den offisielle (Bangstad, 2009, s. 90-92). Men hvilken rolle religion spiller i det private og det offentlige eksisterer det ulike syn på.

Ulike forståelser av religion

I det følgende vil jeg presentere ulike sosiologer og filosofers syn på religion. Formålet er å drøfte Den nordiske motstandsbevegelsens syn på religion i lys av disse teoriene. En slik sammenligning vil også kunne gi interessante pekepinner på religionens funksjon innenfor ekstreme miljøer, ved at man undersøker sammenhengen mellom livssyn og anen ideologi. Dette vil likevel ikke være primærfokuset, men vil være en naturlig «bonus». En annen funksjon med en slik gjennomgang vil være å ha et utgangspunkt for drøftingen av nasjonalsosialisme som livssyn eller religion.

Karl Marx skriver i sin bok «Critique of Hegel's Philosophy of Right» en kritikk mot religion generelt. Marx mener at religion er laget av mennesket selv, nærmere bestemt staten, for å lage en felles oppfattelse av verden og hvordan den burde være. Religion blir beskrevet som en illusjon, eller opium for folket, der samfunnet blir forhindret fra å se virkeligheten slik den egentlig er. Derfor mener Marx at man må få bort denne illusjonen ved å komme til fornuft og innse at verden omslutter individet og ikke religionen. Bare på den måten kan samfunnet ta fatt på de virkelige problemene og individet få ekte lykke (Marx, 1977, s. 131-132).

Samuel P. Huntingtons hypotese i “The Clash of Civilizations and the remaking of the world order” går ut på at inndelingen av verden endrer seg. Etter den kalde krigen, er ikke verden delt i tre, Vesten, Sovjet og Den tredje verden, men i åtte ulike sivilisasjoner. Før den kalde krigens slutt var inndelingen basert på ulik økonomisk- og ideologisk bakgrunn, mens det nye bildet som tegner seg er et skille mellom ulike kulturer, etnisitet og religion. Huntington argumenterer videre for at religion har fått en oppblomstring i verden, der man ikke lenger lar

seg diktere av Vesten, men bygger politikk og økonomi på egen kultur innad i sivilisasjonen man tilhører (Huntington, 2002, s. 21, 28-29).

Charles Taylor skriver i sin samfunnsdiagnose, «A Secular Age», om hvordan samfunnet og individers forhold til religion endrer seg, som en konsekvens av sekularisering (C. Taylor, 2007, s. 505-506). Sekulariseringen av det moderne Vesten beskrives av Taylor som en «nova-effekt», der utviklingen forgreiner seg i flere og flere ulike retninger. Den første forgreiningen sporer Taylor tilbake til skillet mellom kristendommen og humanismen på 1700-tallet. «Bølgen» av «vantro» sprer seg først og fremst i det øverste sjiktet i samfunnet, og gir slik en pluralisering blant eliten, men sprer seg senere til resten av samfunnet (C. Taylor, 2007, s. 423).

Sekularisering forstås av Taylor på tre måter. For det første handler det om at religion forsvinner fra den offentlige sfæren. For det andre om tilbakegangen av tro og praksis hos mennesker. For det tredje har forholdene for å tro endret seg. Vi ser altså en sammenheng mellom samfunnet, den første formen for sekularisering, og individet, den andre formen for sekularisering, ved den tredje formen for sekularisering, som sier noe om hvilke forhold samfunnet har for individuell tro. Taylor hevder at tilbakegangen av tro og praksis, skyldes en endring i forholdet for tro, ved at man får et alternativ for «vantro», gjennom et humanistisk alternativ. Grunnlaget for dette alternativet er som nevnt pluralisering (C. Taylor, 2007, s. 423).

Sekulariseringsprosessen går videre i løpet av historien, men med samme utgangspunkt som her er presentert av Taylor. Dette fører til at religions stilling endres, og dermed også forholdet ulike mennesker har til den (C. Taylor, 2007). Religion går fra å være noe objektivt uten ifra, representert ved kirken, til å bli noe subjektivt, representert ved individet.

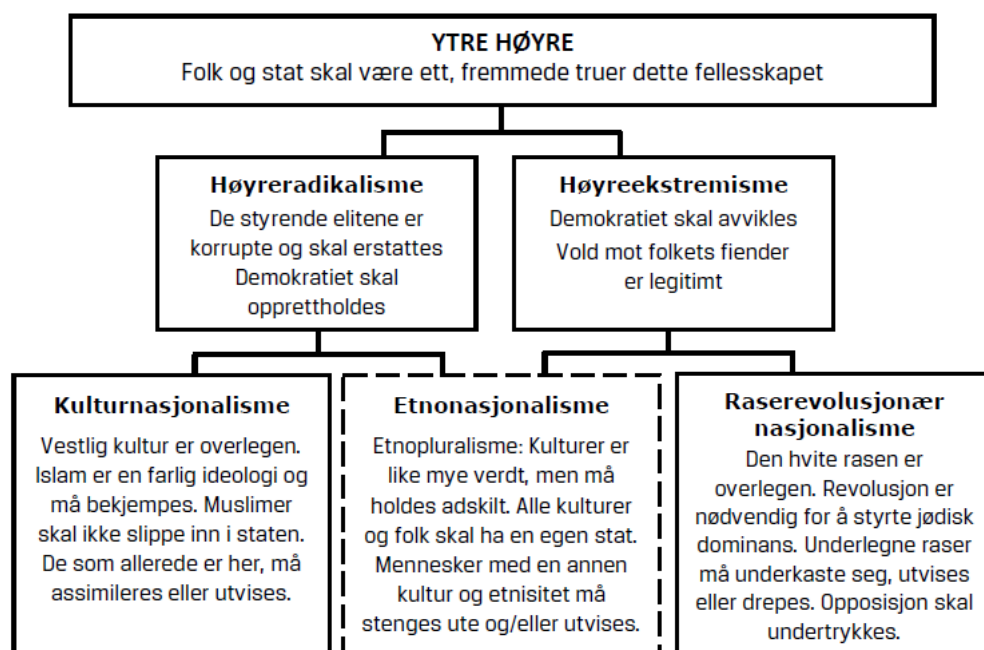
Tilnærmingen til religion har for mange endret seg, der målet er å finne meningen med livet og søke selvrealisering. Spiritualitet blir den mest sentrale delen av en religion, ved at mennesket søker helse ved en åndelig søken. Helse, eller hvordan man har det, blir en mer sentral del av livet, enn den tradisjonelle frelsen. Det er først og fremst livet her og nå som det søkes å forbedre. Hvilken tradisjon man tilhører, spiller for mange en liten rolle, da det er effekten, og ikke kilden, som er det viktigste (C. Taylor, 2007, s. 507).

Wade Clark Roof (1999) intervjuer i sin studie, «Spiritual Marketplace», ulike mennesker om forholdet spiritualitet. I intervjuene kommer det frem hvorfor disse velger å endre sitt forhold til religion. Roof beskriver spiritualitet som en søken der man ønsker å erfare noe (Roof,

1999, s. 32-34). De «spirituelle» ser ofte på religion som det motsatte av hva de gjør. Institusjonell religion begrenser den spirituelle søken ved at det forhåndsbestemmer utgangspunktet, som igjen kan forhindre en ekte søken (Roof, referert i C. Taylor, 2007, s. 509-510). Religiøse elementer er kun verdifulle når de gir en viktig opplevelse for den spirituelle søkeren (Roof, 1999, s. 32-34). Taylor beskriver de spirituelle som «allergiske» mot autoritet og moralisme. Han skiller imidlertid mellom spiritualister som kun søker etter å få det mer behagelig og de som søker etter noe dypere (C. Taylor, 2007, s. 509-510).

Høyre radikal og høyreekstrem

Den norske professoren Tore Bjørgo, som er kjent for sitt bidrag innenfor ekstremisme forskning i Norge, lager følgende oversikt og beskrivelse av høyre radikale og høyreekstremer:

Figur 2 Ytre høyre. Hentet fra Bjørgo, 2018, s. 17

Figur 2 tar utgangspunkt i Teitelbaums (2007) inndeling i kulturnasjonalisme, etnonasjonalisme og raserevolusjonær nasjonalisme. Dette er en typologi som tar sikte på å dele inn høyreorienterte organisasjoner inn i ulike grupper. En slik typologi vil gjøre det mulig å skille de ulike grupperingene ved konkrete kjennetegn. Videre kan disse kjennetegnene fungere som et utgangspunkt når man skal undersøke livssyn innad i organisasjonen (Teitelbaum, referert i Bjørgo, 2018, s. 28). Her ser vi at høyre radikalisme og høyreekstremisme har likheter og forskjeller. Likhetene består av det som betegnes som etnonasjonalisme. Etnonasjonalisme omhandler at man ønsker å separere ulike kultur i ulike

land, og blanding av folkeslag vil være negativt for utviklingen av etnisitetenes særtrekk. Dette er en slags mellomkategori, som ikke helt passer inn i verken høyre-radikale eller høyre-ekstreme grupper, men som gjenspeiler deler av ideologien der. Det finnes dog noen grupper som kan kategoriseres innenfor etnonasjonalisme (Bjørger, 2018, s. 28), som figur 2 viser.

Kulturnasjonalisme kan, ifølge Bjørger, knyttes til høyre-radikalisme. Disse kjennetegnes av innvandringsmotstand eller islam-kritikk. Hovedmålet for disse gruppene vil være å bevare norsk kultur, og er ikke så opptatt av rase. Derfor kan noen av dem akseptere innvandrere, så lenge de assimileres. Videre kjennetegnes de av tro på demokratiet og tar avstand fra vold. I senere tid har disse tatt til orde for kvinners og homofiles rettigheter, som de mener trues av en muslimsk invasjon til Europa. Dette er en ny vending innenfor disse miljøene, som tidligere har hatt mer tradisjonelle verdier (Bjørger, 2018, s. 28).

Raserevolusjonære nasjonalsosialister, nynazister eller høyre-ekstreme er betegnelser på den mest ytterliggående kategorien. Disse mener at den ariske rasen er overlegen og mer verdifull enn andre raser, og ønsker å «rense» landet. Som vi skal se senere har gruppene i varierende grad hatt en tydelig politisk profil, men de mest ideologiske har ønsket å erstatte demokratiet med nasjonalsosialistisk styre. Mye av tankegodset omhandler at det foregår en rasemessig krig. Vold eller selvforsvar blir derfor naturlige midler (Bjørger, 2018, s. 27).

Émile Durkheim viser i sin analyse av det moderne samfunnet og individualismen hvorfor man får ekstreme grupper. Han forklarer fremveksten med å vise til veksten i samfunnet. Når et samfunn vokser og blir «for stort» og komplekst, så vil det være utfordrende å integrere individet. Durkheim viser til at problemet ligger i det han kaller for «anomie» og «egoisme». Anomie omhandler at et moderne samfunn ikke vil være i stand til å regulere individets atferd. Egoisme handler om at folket blir individualisert. Begge disse faktorene vil svekke den sosiale integrasjonen og kontrollen. Dette vil igjen føre til «spontan» handling fra individet eller smågrupper, som storsamfunnet ikke har kontroll på. Disse handlingene skjer fordi individet ikke føler seg som en del av samfunnet. Émile Durkheim (1897) mente at disse handlingene kunne være selvmord (Durkheim, referert i Buechler, 2013, s. 1), mens Kornhauser (1959) mente dette kunne føre til ekstremisme (Kornhauser, referert i Buechler, 2013, s. 1).

C. Wright Mills (1956) skriver i verket «The Power Elite» om hvordan en overgang fra «publics» til «masses» vil gjøre det enklere for eliten å styre befolkningen og ta fra dem deres

rettigheter. Han viser til hvordan dette skjedde i Nazi Tyskland og Kommunist Russland, ved at befolkningen mistet demokratisk dialog og politisk innflytelse (Mills, referert i Buechler, 2013, s. 1).

Fundamentalisme

Steve Bruce forstår i sin bok «Fundamentalism» begrepet fundamentalisme, som både religiøst og sekulært. Det vil si at en fundamentalistisk organisasjon kan ha både religiøse og sekulære motiver (nasjonale eller etniske). Bruce forstår den første motivasjonen som et kjennetegn ved islam, mens den siste er knyttet til protestantismen. Fellestrekket for disse type organisasjonene er at de ønsker å endre eller bevare verden i en spesifikk tilstand, ofte tilbake til gyllen tid, og med vold som virkemiddel. Endringer av økonomisk, sosial eller kulturell karakter kan være ulike årsaker til en kraftig respons som fundamentalisme er (Bruce, 2008, s. 7-9, 120). Responsen ses på som rasjonell, som Bruce skriver:

“Fundamentalism is a rational response of traditionally religious people to social, political and economic changes that downgrade and constrain the role of religion in the public world. [...] [M]odern cultures threaten what they hold dear [and] reduce the power of parents and thus their ability to ensure that their children are successfully socialized into their culture” (Bruce, 2008, s. 120).

Fem ulike kjennetegn ved fundamentalisme trekkes frem:

- Kilde til religiøse ideer er ufeilbarlig, f.eks. Bibelen eller Koranen.
 - Ønsket om å vende tilbake til en gyllen fortid.
 - Vokser frem i tradisjonelle samfunn, samtidig som de prøver å gi fortiden ny betydning.
 - Appellerer til marginaliserte grupper i samfunnet.
 - Tar i bruk moderne teknologi for å kommunisere internt og eksternt.
- (Bruce, 2008, s. 13-15).

Bruce skiller mellom felles fundamentalisme (islam) og individuell fundamentalisme (protestantismen). Den først knytter han til pre-modernismen, mens den andre ses i sammenheng med modernismen, fordi samfunnet påvirker hvilke reaksjoner som ses på som nødvendige. Dermed tenkes det at for eksempel at moderne samfunn, der individet står sterkt, vil ha et tilsvarende fokus (Bruce, 2008, s. 7-9). Dette får meg til å tenke på om det er derfor vi ser at individer opererer alene i Vesten (jf. Breivik, Manshaus), mens i Midtøsten er angrepene arrangert ut ifra en gruppe (jf. Taliban, al-Qaida).

Bruce drøfter om en religion har større sannsynlighet for å produsere fundamentalister enn en annen. Han hevder at kristendom og islam har fellestrekk, ved at de er monoteistiske og dogmatiske, som gjør at det legges til rette for fundamentalister. Argumentet går ut på at så

lenge man hevder at det finnes en autoritet som står over styresmaktene, vil man kunne bli fundamentalistisk. Denne autoriteten forstås som Gud, som har gitt klare retningslinjer på hva som er rett og galt. Dette legger til rett for at man er negativ til endring eller modernitet. Hinduisme og Buddhismen ses på som en motsetning, med sine mange guder og ulike lærere (Bruce, 2008, s. 97-98, 100).

Videre skiller Bruce islamittiske og protestantiske fundamentalister, ved legitimering av vold. Islamittiske fundamentalister mener Bruce at har en religion som fremmer voldelige reaksjoner på ting de ikke liker. Protestantiske fundamentalister, derimot, kan ikke bygge på vold, fordi dette ikke støttes av trossamfunnet. Religiøse henvisninger blir sett på som retorikk, og ikke egentlig årsak, med unntak av endringsaspektet (Bruce, 2008, s. 102-103).

Fundamentalisme forstås av Bruce som en rasjonell respons på endring i samfunnet og en nedgradering av religionens rolle i samfunnet, altså sekularisering. Han forklarer at moderniseringen gir alle religiøse et valg, enten å tilpasse seg eller motstå. Konsekvensen av å velge motstand vil kunne være fundamentalisme (Bruce, 2008, s. 120-121).

Repstad og Furseth knytter Bruces forklaring til kriseteori. Kriseteori forklarer fundamentalisme med opplevde negative effekter av moderniseringsprosessen. De skriver:

«Dette kan være forvitring av tradisjonelle verdier og moral, identitetskriser, problemer vedrørende legitimitet og politisk undertrykkelse i mange land og sosio-økonomiske problemer.» (Furseth & Repstad, 2013, s. 193).

2.2 Deprivasjonsteori

I det følgende vil jeg gå igjennom ideene og deler av debatten innenfor deprivasjonsteorien. Presentasjon velger jeg starte generelt og spisse seg mer og mer inn på religion og høyreekstremisme. Deprivasjonsteorien er relevant fordi den brukes som en sosiologisk forklaring på hvorfor mennesker velger å tilslutte seg en religion, eller i dette tilfellet, en høyreekstrem organisasjon med et tydelig livssyn. Den nordiske motstandsbevegelsen er en organisasjon med et tydelig livssyn, som brukes for å begrunne nødvendigheten av tilslutning. Medlemskap kan fylle et behov, deprivasjon, hos et menneske. Hvordan dette gjøres vil drøftes under analysen av datamaterialet.

Deprivasjonsteorien har sin opprinnelse fra en studie av soldater i USA. I artikkelen «The American Soldier» skriver Samuel Stouffer et.al. om hvordan soldater fra høystatus enheter følte at de manglet noe, i forhold til soldater med en liknende status, selv om de hadde det bedre med tanke på karrieremuligheter enn soldater fra enheter med lavere status (Stouffer, 1949). Dette er en form for relativ deprivasjon der man sammenligner seg innad i en gruppe,

og ikke ser på «objektive» forhold som i absolutt deprivasjon (Furseth & Repstad, 2013, s. 139).

Sammenhengen mellom deprivasjon og religion blir først bemerket av Karl Marx. Som kjent mente Marx at religion blir brukt for å trøste mennesker som opplever at de mangler noe. Han kritiserer religion for å være en falsk trøst, og mener at glede ikke oppnås på denne måten (Marx, 1977, s. 131-132).

Charles Y. Glock og Rodney Stark (1965) anvender i sin bok «Religion and Society in Tension» begrepet deprivasjon for å forstå religiøs og politisk aktivitet og mobilisering. Deres definisjon deler deprivasjon inn i absolutt og relativ deprivasjon. Mens absolutt deprivasjon sikter til objektiv mangel i forhold til andre, så sikter relativ deprivasjon til en opplevd mangel sammenlignet med andre (jf. Stouffer). Det er den siste som jeg oppfatter som interessant i en sosiologisk sammenheng, da den fokuserer på hvordan mennesket selv opplever et indre eller ytre behov som må fylles. Ved å kombinere tanker fra ulikt hold, blant annet Marx og Stouffer, velger de å bruke ulike deprivasjonstyper for å forklare tilslutning til en religiøs bevegelse. Glock og Stark henviser blant annet til deprivasjon som er økonomisk og sosial, der sosial også innebærer en opplevelse av isolasjon og ensomhet (Glock & Stark, 1965).

I Glock og Starks undersøkelse av fem ulike land, kommer det frem at de radikale, altså de som plasserer seg langt til venstre på den politiske skalaen, er mindre religiøst aktive, enn de som er på høyre siden av skalaen. I tillegg vil en høy spenning i landet mellom venstre og høyre, gi en større kontrast mellom venstre- og høyresiden i et land med tanke på religiøs aktivitet. For eksempel i USA, der spenningen anses som liten, er det også liten forskjell på de ulike partiene i forhold til religiøs aktivitet. Mens i Nederland, er spenningen stor, både i forhold til politikk og religion. Glock og Stark forklarer dette med at de radikale ønsker seg endringer i samfunnet, og dermed avviser religiøse institusjoner, som i mange land ses på som det etablerte (Glock og Stark, 1965, s. 224-225). Det kan tenkes at høyresiden tenker motsatt, nemlig at religion representerer noe vi må bevare.

I sin doktoravhandling bruker Jon P. Knudsen blant annet eksistensiell deprivasjon for å forklare spredningen av politisk og religiøse kultur i Norge (Knudsen, 1994). Han mener at Glock og Starks deprivasjonstyper ikke er dekkende for å forklare hvorfor mennesker søker seg til religiøse sammenhenger. Det er ikke bare de marginaliserte som søker det religiøse, men også de som har «alt» (jf. Petterson, Geyer, & Wickström, referert i Furseth & Repstad, 2013). Knudsen argumenterer derfor for å tilføye eksistensiell deprivasjon som forklaring.

Denne går ut på at mennesker opplever deprivasjon hvis deres verdensbilde faller sammen, altså at man opplever en eksistensiell krise. I en slik situasjon er det naturlig for mange å søke et religiøst fellesskap som kan fylle dette «gapet» som har åpnet seg og gi ny mening for tilværelsen. Det religiøse forstås som en trøst og kompensasjon i seg selv, men også i sosial mening.

Videre bruker Knudsen, Bergers (1967) forståelse av anomi til å forklare utfordringer ved en eksistensiell deprivasjon. Anomi oppstår ved at sekularisering og urbanisering fører til at individet søker et alternativt verdensbilde, der flere alternativer lever side om side. Fordi alternativene sidestilles, så mener Berger at troverdigheten til begge verdensbildene svekkes. Faren er at individet kan miste sitt referansepunkt for tilværelsen og totalt miste mål og mening. Et livssyn som nasjonalsosialismen, som fremstår mer som «det rett», heller enn et alternativ, og kan derfor virke som et botemiddel for individuell eksistensiell deprivasjon (Knudsen, 1994, s. 90-91).

En lignende kritikk mot Glock og Starks syn på deprivasjon er at det ikke bare er marginaliserte som søker religiøst fellesskap. Flere undersøkelser har vist at i nyere religiøse bevegelser er middelklassen sterkt representert. Som et svar på denne kritikken bemerker Furseth og Repstad at deprivasjonsteorien til Glock og Stark ikke bare handler om økonomisk deprivasjon, men ser på ulike typer deprivasjon (Furseth & Repstad, 2013, s. 140). Den svenske spørreundersøkelsen til Petterson et al. viser at mennesker med problemer går oftere til gudstjeneste. Derfor forstår jeg det slik at ulike problemer, om det er økonomisk, sosialt eller eksistensielt kan tenkes å føre mennesker mot det religiøse. Undersøkelsen viser også at det kun er mennesker som har hatt en sterk religiøs sosialisering som barn, som søker det religiøse i ulike kriser (Petterson et al., referert i Furseth og Repstad, 2013, s. 140).

Bibby og Brinkerhoff (1974) stiller noen kritiske spørsmål til deprivasjonsteorien, som jeg oppfatter som nyttige å ha i bakhode når man analyserer. Hvorfor søker ikke alle depriverte seg til religion? Ønsker ikke religionen tilhengere og ikke folk man må ta ansvar for? Kreves det ikke menneskelige ressurser for å være religiøs aktiv, og ikke et underskudd? (Bibby & Brinkerhoff, referert i Repstad & Furseth, 2013, s. 140).

Furseth og Repstad mener at deprivasjonsteori er best til å forklare tilslutning til nye bevegelser, og ikke mer etablerte kirkesamfunn. Grunnen er at nye bevegelser søker å endre samfunnet og/eller individet, noe et deprivert menneske er mer åpen for (Furseth & Repstad, 2013, s. 141).

2.2.1 Relevant forskning (bruken av teorien). Høyreekstremisme og deprivasjon.

I det 67. «Economic Policy Panel Meeting» drøfter ulike eksperter spørsmålet om sammenhengen mellom høyre-orienterte grupper og deprivasjon. Dette er et samarbeid mellom ulike forskere som analyserer ulike saker som politikere må ta stilling til (Economic Policy, u.å.) I artikkelen «Radical Right Populism and the Role of Positional Deprivation and Inequality» undersøkes det ved hjelp av ulike datasett hvordan nye former for deprivasjon forklarer den økende tilslutningen til høyreekstreme grupper i Europa (Burgoon, van Noort, Rooduijn, & Underhill, Geoffrey, 2018, s. 2). Med posisjonell deprivasjon menes det respondenter som ikke har jobb, har hatt flere tilbake ganger enn andre og som mener at de har en lav inntekt. Analysen viser at posisjonell deprivasjon gir økt sannsynlighet for at man stemmer på eller viser sympati med høyreorienterte partier. Disse partiene er anti-globalister, pro-nasjonalistiske og autoritære (Burgoon et al., 2018, s. 5).

2.3 Sosialmobiliseringsteori

Klassikeren Zald og Ash (1964) anser jeg som en naturlig plass å starte når man skal diskutere sosialmobiliseringsteori. Mayer N. Zald og Roberta Ash skriver i sin artikkel «Social Movement Organizations: Growth, Decay and Change» om hvordan sosiale bevegelser oppstår, og potensielt transformeres til organisasjoner. De definerer en sosial bevegelse som “a purposive and collective attempt of a number of people to change individuals or societal institutions and structures.” (Zald & Ash, 1966, s. 329).

En sosial bevegelse oppstår som sitatet viser ved et behov for endring eller tiltak. I artikkelen skilles det mellom bevegelser som søker å endre individer, som ofte knyttes til religiøse bevegelser, og bevegelser som søker å endre samfunnet, som betegnes som sosiale bevegelser (Zald & Ash, 1966, s. 331). Sosiale bevegelser vil påvirkes av indre og ytre faktorer. Internt setter den seg mål om å endre samfunnet. Hvis disse målene appellerer til et individ, vil muligens vedkommende tilslutte seg bevegelsen. Rekruttering er også avhengig av hvorvidt individet oppfatter det som meningsfullt å prioritere bevegelsen fremfor arbeid, familie og venner. Lojalitet og mobiliseringsevne avhenger også av hvordan man ble medlem. I en inklusiv sosial bevegelse vil man få flere medlemmer, men mobiliseringsevnen kan være lav grunnet lavt engasjement. I en mer eksklusiv bevegelse vil det være færre medlemmer, men disse vil være mer aktive og lojale, da de har jobbet hardt og opplever å være spesielle (Zald & Ash, 1966, s. 329-331).

Den nordiske motstandsbevegelse kan betegnes som en eksklusiv sosial bevegelse, der det kreves relativt mye for å bli med, og det er en streng indre kontroll og disiplin. Målene som er

satt av organisasjonen oppleves som gode nok for å de som velger å bli medlem.

Medlemmene vil deretter gjøre de nødvendige justeringene for å nå disse målene gjennom organisasjonen.

Samtidig ønsker en sosial bevegelse å endre samfunnet, men dette går ikke uten konsekvenser. Zald og Ash beskriver hvordan en sosial bevegelse selv blir påvirket av samfunnet, og må tilpasse seg de normene og systemet som de ønsker å endre. Videre hevdes det at en sosial bevegelse må nærme seg sitt mål, men aldri nå det for å eksistere. Hvis målet er nådd, så er det ikke lenger behov for å mobilisere seg (Zald & Ash, 1966, s. 330, 333).

Målene hos Den nordiske motstandsbevegelsen kan oppfattes som uoppnåelige, og det er slik sett stor sjanse for at denne eller en lignende organisasjon vil eksistere. Hvis organisasjonen ønsker å endre fremgangsmåte, for eksempel gjennom å danne et parti (som er blitt gjort ved lokalvalg i Sverige), så må også organisasjonens innhold endres for å tilpasse seg situasjonen. Etter et dårlig valg siste runde, anser jeg det som trolig at verdiene hos DNM vil holde seg stabile og at målet heller er å utkrystallisere enda tydeligere fellesverdier innad, heller enn å gå på kompromiss utad. Lindberg selv uttaler at revolusjonen skjer ved å omvende et medlem om gangen (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Zald og Ash mener at en sosial bevegelse vil transformere seg til en organisasjon for å fortsette å eksistere. Deretter vil den endre natur for å overleve, og slikt sett endre fokus fra verdier og idealer til budsjett og administrasjon (Zald & Ash, 1966, s. 327-328). DNM har fortsatt en tydelig ekstrem fremtoning, og kan ikke per dags dato sies å ha gjennomført denne transformasjonen. Livssynet står fortsatt som det viktigste og kompromisser med omverden er begrenset.

Et bidrag til sosialmobiliseringsteori som er nærmere vår kontekst i sted, er Inger Furseths doktorgradsavhandling «People, Faith and Transition». Avhandlingen søker å forklare hvilke faktorer som er viktige for å forstå hvordan en sosial bevegelse startes og gjennomføres, med utgangspunkt i norske bevegelser. Hun undersøker ulike sosiale bevegelser, representert blant annet ved Lofthus opprøret, og religiøse bevegelser, representert blant annet ved Hauge bevegelsen. Bevegelsene kjennetegnes ved at de oppstår som et motsvar til det etablerte og styrende, og dermed ikke er organisert av maktsenteret. Det ligger altså andre årsaker til grunn enn direkte makt for den sosiale- og religiøse mobiliseringen (Furseth, 1999).

Lofthus og Hauge trekkes frem som to eksempler på relativt like sosiale bevegelser. Samtidig trekker Furseth frem viktige interne årsaker til at graden av vellykkethet varierte mellom de

to. Den første årsaken kan betegnes som rekruttering. Lofthus bevegelsen var et bondeopprør mot blant annet kornmonopolet i Arendal, og engasjerte hovedsakelig menn. Budskapet var også snevert, nemlig liberal økonomi, slik at bøndene også kunne selge korn. Hauge derimot hadde både et bredere budskap og søkte aktivt flere mottagere. Budskapet omhandlet også liberal økonomi, som Lofthus, men også religiøs frihet og sivile rettigheter. Mottagerne var også menn, som hos Lofthus, men også kvinner, unge og gamle. Kombinert gjorde dette at Hauge fikk flere tilhengere og mer å spille på i det som er neste punkt, sosialisering (Furseth, 1999, s. 93, 166).

Mens Lofthus organiserte bevegelsen sin på en historisk sett imponerende måte, så manglet det noe for å holde bevegelsen ved like. Hauge derimot brukte mye tid på å sosialisere sine tilhengere, lage felles mål, fordele lederskap og startet egne foretak. Alt dette var med på å gjøre gruppen mer avhengig av hverandre og mer kollektiv. I tillegg så klarte Hauge å selv finansiere sin bevegelse, og var ikke avhengig av donasjoner slik Lofthus var. Opplevelsen av å bli tjent, og å ikke måtte ofre, bidro nok også til at bevegelsen varte lengre (Furseth, 1999, s. 166).

Det må sies at eksterne faktorer også spiller en rolle i sosialmobilisering. Samtidig finner Furseth et mønster gjennom indre faktorer innen rekruttering og sosialisering, som gjenspeiler seg i flere bevegelser. Hvordan og i hvilken grad dette gjøres vil være avgjørende for hvor vellykket bevegelsen blir, forstått som hvilke mål som nås og varighet (Furseth, 1999).

Furseth stiller seg spørsmålet om dette egentlig omhandler relativ deprivasjon? Mange fattige bønder var skeptiske og fiendtlige til Haugebevegelsen, og mente at han tjente de rike. Dermed kan det ikke sies at det kun er de marginaliserte som søkte til bevegelsen. Samtidig opplevde medlemmene å få noe igjen for sin tilslutning i form av utdanning, åndelig modning, jobb, land og nettverk (Furseth, 1999, s. 155). På en måte kan dette tolkes som ulike former for relativ deprivasjon, ved at folk fikk møtt sine behov i bevegelsen. Likevel, er det som vist, andre faktorer som spilte inn i rekruttering og mobilisering av bevegelsen enn deprivasjon. Det omhandler også sosialisering, identitetsskaping og sterke bånd mellom medlemmene. Disse bygget på en felles religiøs tro, som lå som fellesgrunnlag for bevegelsen (Furseth, 1999, 162-165).

Mens Zald & Ash og Furseth beskriver en mer klassisk forståelse av sosialmobiliseringsteori, så søker Steven M. Buechler å belyse det som omtales som ny sosialmobiliseringsteori, heretter omtalt som NSM. Målet er det samme; å forklare sosiale bevegelser, men

forklaringen er ulik (Buechler, 1995). Denne justerte teorien kommer som et motsvar til marxismens forsøk på å forklare kollektiv handling. NSM mener marxismens forklaring om at sosial mobilisering skjer som et motsvar mot kapitalismen og at aktørene er knyttet sammen gjennom felles klasse blir for snever. Isteden utvider NSM sin horisont og argumenterer for at sosial mobilisering skjer av andre årsaker enn økonomi, som politikk, ideologi og kultur. Mennesker samles om mer enn felles klasse, men også etnisitet, kjønn og seksualitet (Buechler, 1995, s. 441-442). En slik forståelse vil være beskrivende for DNM, der medlemskap baserer seg på felles etnisitet, nemlig den nordiske, men også felles verdier. Målet er å sikre interessene og overlevelsen av egen etnisitet, rase og kultur.

2.4 Rational Choice Theory

Teorien om rasjonelle valg kan i sosiologisk sammenheng føres tilbake til Max Weber. Weber (1905) skriver i klassikeren "Protestant Ethics and the Spirit of Capitalism" om hvordan mennesker tar logiske valg utifra en bestemt rasjonalitet. Utgangspunktet for Weber var et skifte innenfor kristendommen, ved reformasjon, som førte til en ny måte å tenke på. Fra en kollektivistisk og prinsipp basert rasjonalitet hos katolisismen fikk man hos protestantene en individualistisk og nytte basert logikk. Tanken var at dette livet skulle brukes til å samle seg skatter i himmelen. Skatter ble samlet ved å gjennomføre sitt kall ved investere det man har for å få mer. Pengene man tjente skulle ikke brukes til kortvarige gleder, men skulle investeres for å øke æren til Gud enda mer. Dermed fikk man bedrifter som vokste ved at man gjorde investeringen av tidligere fortjenester (jf. Kapitalisme) (Max Weber 1905, s. 104, 107-109).

I «The Sociology of Religion» viser Weber hvordan religionen blir rasjonalisert, ved å bruke bistand som eksempel. Bistand hadde i katolsk sammenheng blitt gitt fordi det var rett å gi bistand, uavhengig av resultat. Innenfor protestantismen ble en ulik fordeling av ressursene sett på som Guds fordeling, og at alle hadde ansvar for å bruke det de hadde fått til å ære Gud. Fattigdom var synonymt med latskap, da arbeid var en kjerneverdi som var knyttet til den individuelle ansvar for å ære Gud. Weber kaller dette en rasjonalisering av religion, der rasjonelle argumenter hadde erstattet medmenneskeligheten (Weber, 1920, s. 128-129).

Rasjonalisering ble av Weber sett på som et ambivalent anliggende. På den ene siden førte det til fremskritt og frigjøring av individet fra urasjonelle bånd, som tradisjon. På den andre siden fikk man en degradering av mennesket, til å bli «cogs in the machine». Han frykter at individualiseringen, som han mener stammer fra Reformasjonen, har skapt et samfunn som ikke er godt for individet. Rasjonelle valg, med det materielle i fokus, vil kunne føre til at man

ser på mennesket som et middel for å nå et høyere mål. Dette er tanker som Weber utdyper i «*Economy and Society*», der han skriver at den rasjonelle tanken om å tjene penger overskygger arbeiderens personlige behov (Weber, 1978, s. 129).

Poenget jeg trekker ut fra Weber (1905) er at mennesker handler ut ifra sine egeninteresser. Protestantene handlet ut ifra en logikk om at hardt arbeid og investeringer ville gi dem økt belønning i det evig liv. Derfor ville det være rasjonelt å handle etter denne logikken, da det tjente deres interesser. Teorien om rasjonelle valg setter mennesket i fokus, ved at det bygger på metodologisk individualisme, altså at «[a]lle sosiale fenomener skal forklares som et resultat av individuelle aktørers handlinger.» (Aakvaag 2008, s. 97). Et annet viktig prinsipp er at mennesker handler ut ifra en mål-middel-kalkylie, og er derfor rasjonelle (Aakvaag 2008, s. 97). Teorien om rasjonelle valg brukes som utgangspunkt for å forklare det Aakvaag mener at George C. Homans og Peter M. Blau beskriver som bytteteori. Bytteteori bygger på seks prinsipper, som igjen bygger på prinsippene fra rasjonelle valg. Disse er:

- *Metodologisk individualisme*, der individuell bevist handling ses på som en forutsetning for å forklare sosiale fenomener.
- *Bytter* skjer ved at aktører gjennomfører transaksjoner som tjener deres egeninteresse.
- *Materielle og immaterielle goder* er det som byttes.
- *Nytten* en aktør har av et bytte avgjør om det gjennomføres.
- *Nytte som egoisme*, ved at aktøren kun bytter det som ses på som personlig vinning.
- *Gjensidighetsprinsippet* må ligge til grunn for å unngå misnøye, altså må begge parter oppleve at byttehandelen er verdt det (Aakvaag 2008, s. 99-100).

Fra rational choice til social choice

James S. Coleman utvider tanken om rasjonelle valg ved å forklare hvorfor individer organiserer seg. I boken «*Foundations of Social Theory*» beskriver han hvordan mikro-handlinger fører til makro-handlinger (Coleman, 1994, s. 19-20). Dette omhandler blant annet hvordan et individs rasjonelle handlinger (rational choice) fører til sosiale valg (social choice). Social choice-teori tar utgangspunkt i at individet handler etter sine egeninteresser, altså en form for rational choice. Individer med samme egeninteresser, altså fellesinteresser, organiserer seg for å sammen kjempe for det som er felles. Det er altså snakk om et bytteforhold mellom individet og organisasjonen, der summen av individets egeninteresser ligger i potten (Coleman, 1994, s. 397).

Coleman beskriver dette som en transaksjon fra mikro til makro nivå, som har som mål å også gå fra makro til mikro nivå. Altså ofrer individet noe, ved å la seg organisere og styre av regler og sanksjoner, for å kjempe for fellesinteresser som tjener egeninteressene (Coleman, 1994, s. 20-21). I denne sammenheng forstår jeg det slik at individene ofrer sin individualitet

for fellesskapet, for å få noe igjen som individ fra fellesskapet. På den måten er det rasjonelt med oppofrelse for organisasjonen, da det gir en gevinst ut over «saken» i seg selv.

Fristet av lovnader

Mens Webers brukte religion for å forklare rasjonelle valg, så bruker Rodney Stark denne tanken for å forklare tilslutning til religiøse grupper (Furseth & Repstad, 2013, s. 145). Stark og Bainbridge (1987) argumenterer for at mennesker søker mot grupper som gir de beste lovnadene om evig liv, altså søker man et religiøst fellesskap for å oppnå noe. Tanken er at det fellesskapet som lover evig liv tydeligst og med minst mulig kostnad er mest attraktivt (Stark & Bainbridge, referert i Furseth og Repstad, 2013, s. 145).

Et alternativt fenomen vil være hvorfor man blir medlem av et strengt religiøst fellesskap med høye krav. Iannaccone (1994) har prøvd å forklare dette med mennesker som betaler en høy pris for å være med i en bevegelse, også vil gi mer for et tilsvarende utbytte i forhold til den prisen man betalte. Sett i fra organisasjonens side vil man få færre medlemmer, men man unngår såkalte «freeriders», og får dermed kvalitet innad i organisasjonen (Iannaccone, referert i Furseth og Repstad, 2013, s. 145). Dette er et bilde som passer Den nordiske motstandsbevegelse, der det kreves mye for å bli medlem og forbli medlem. Effekten blir lojale og stolte medlemmer, som opplever å gi mye og få mye gjennom organisasjonen.

2.6 Nasjonalisme og religion

I det følgende vil jeg gjennomgå to artikler for å forklare sammenhengen mellom nasjonalisme og verdenssyn. Jeg velger å gjøre dette fordi det anses som relevant for problemstillingen som søker å undersøke medlemmer av høyreekstremer organisasjoner forhold til og syn på religion, og dermed også deres verdensanskuelse. Artikkelen ligger innenfor fagfeltet sosial psykologi, men jeg velger å trekke ut poengene som knytter seg mest til det sosiologiske aspektet, da dette er et samfunnsvitenskapelig prosjekt.

I artikkelen «Authoritarianism and National Identity» skriver Osborne et al. om sammenhengen mellom nasjonalisme og verdenssyn. Litt unyansert hevder de at nasjonalisme fører til fiendtlighet ovenfor ut-grupper, mens patriotisme er mer åpen for harmoni mellom ulike grupper. De ønsker å undersøke hva som ligger bak valget om å bli nasjonalist, fremfor å være patriotisk. Både en nasjonalist og patriot vil si at han elsker landet sitt, men forskjellen er altså tilnærmingen til andre grupper (Osborne, Milojev, & Sibley, 2017, s. 1087). Videre mener de at både patriotisme, forstått som en kjærlighet til landet, og nasjonalisme, forstått som en tanke om at egen nasjon er bedre enn andres, ligger som en forutsetning for en tilslutning til en høyreekstrem organisasjon (Osborne et al., 2017, s. 1086).

Bakgrunnen for høyreekstremisme knytter Osborne et al. (2017) til en «farlig» barndom, der straff og en hard innstilling til livet, er med på å utvikle «farlige verdensbilder». Verden anses som et farlig sted, og man må tilpasse seg deretter. Disse verdensbildene skaper sterke gruppebaserte normer og åpner opp for autoritære ledere, særlig ved en opplevd trussel (s. 1087).

Dallago et al. kommer med en lignende konklusjon i artikkelen «Predicting Right-Wing Authoritarianism via Personality and Dangerous World Beliefs». «Dangerous World Beliefs» omhandler at en person ser på verden som farlig, uforutsigbar og truende (Dallago, Mirisola, & Roccato, 2012, s. 113). Personer som har dette verdenssynet, sammen med et åpent personlighetstrekk, er særlig mottakelige for autoritær høyreekstremisme (Dallago et al., 2012, s. 120).

Christian Picciolini, tidligere høyreekstremist, mener at søken etter identitet, fellesskap og mening er hovedårsaken til at man velger å tilslutte seg ekstreme miljøer. Ideologi mener han er sekundært. Dette mener jeg kan ses i sammenheng med teorien om farlige verdensbilder, ved at man anerkjenner at mange av tilhengerne har tøffe bakgrunner. Fra å være ensom og sårbar, så går man inn i et fellesskap som gir deg beskyttelse mot det farlige i verden. Fra å være offer blir du en «kriger» som kjemper mot de kreftene i verden som man ansvarliggjør for egen og andres smerte. Disse kreftene vil, ifølge Picciolini, være noe de færreste har erfart selv, men som man likevel beskylder fult ut (Picciolini, 2018, s. 436-437, 445).

3.0 Bakgrunn og inspirasjon

I dette kapitlet ønsker jeg å redegjøre for bakgrunn Den nordiske motstandsbevegelsen kan sies å ha. Første vil jeg presentere livssyn og religion hos høyreekstreme grupper som historisk sett har hatt en sentral plass i grunnforståelsen av høyreekstreme. Jeg tenker da på høyreekstreme i USA, nazistene i NSDAP og nyere høyreekstreme grupper i Europa, som Den nordiske motstandsbevegelsen kan defineres som. Hensikten er å undersøke hvilke tilknytning, direkte eller indirekte, Den nordiske motstandsbevegelsen har til tidligere eller andre høyreekstreme grupper, særlig med tanke på hvilket livssyn og forhold til religion disse har. Sentrale eksterne inspirasjonskilder for Den nordiske motstandsbevegelsen vil deretter drøftes, samt hvilket forhold til religion andre høyreekstreme har hatt. Til slutt ønsker jeg å presentere fremveksten av høyreekstremisme i Norge, for å sette Den nordiske motstandsbevegelsen inn i en historisk kontekst og drøfte eventuelle bånd til andre lignende bevegelser.

3.1 Livssyn og religion hos høyreekstreme utenfor Den nordiske motstandsbevegelsen

Tore Bjørge (2018) oppgir at det finnes få gode intervjuer med medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelse. De få intervjuene som er gjort er politiintervju på gata. Svarene som blir gitt virker mer som resitering av organisasjonens manifest og ideologi, enn faktiske personlige meninger. Medlemmene i Den nordiske motstandsbevegelsen søkes skjermet gjennom strategier i møte med omverden (jf. Politiintervjuene) og begrenset tilgang til medlemmene. Det siste opplevde jeg selv i dette forskningsprosjektet da organisasjonen stengte muligheten for å bruke medlemmer som forskningsdeltakere (e-postintervju). Hensikten, tenker jeg, er for å fremstå som en samlet organisasjon, med blant annet et felles livssyn, nasjonalsosialismen. Som vi skal se i kapitel 5.6, er organisasjonen opptatt av at medlemmenes tro og eventuelle sammenblanding av tro, ikke knyttes til bevegelsen generelt, men holdes privat. Privat innebærer tydeligvis også utenfor offentlighetens rekkevidde.

For å få en innsikt i hva slags livssyn eller religion medlemmene kan ha, utover nasjonalsosialismen som presentert av organisasjonen, anser jeg det som relevant å se på hvordan tidligere høyreekstreme har løst dette. «Kan ha» betyr i denne sammenheng både hva som tillates og hvordan en sammenblanding av en religion og nasjonalsosialisme kan se ut. Tilfeller fra USA, nazistene i NSDAP og Europa vil trekkes frem som mulige svar på eller i hvert fall inspirasjonskilder til hvordan et livssyn vil se ut hos et medlem av Den nordiske motstandsbevegelsen.

«Christian Identity»

«Christian Identity» nevnes fordi det tradisjonelt har vært stor oppslutning rundt denne religionen blant høyreekstreme, særlig i USA, og fordi noen medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelsen ifølge ledelsen kan sies å dele tankegodset her fra.

I korte trekk kan man si at «Christian Identity» er et forsøk på å legitimere nasjonalsosialismen med kristen teologi. En spesiell bibeltolkning gjør at det Nord-Europeiske folk og amerikanere forstås som Israel eller Guds utvalgte folk. Jødene forstås enten som bedragere eller som Satans avkom, altså en fiende (Michael, 2014, s. 188-189, 194-195). Blant tilhengerne er det en utbredt forståelse om at de «falske jødene» har overtatt regjeringen, også kalt ZOG (Zionist Occupation Government) (Michael, 2014, s. 192). Religionen har et endetidssyn, «posttribulation», der man tenker at kristne vil rykkes bort etter en trengselstid. I denne trengselstiden vil det oppstå en rasekrig mot jødene, der utfallet er usikkert. Tanken er at man må kjempe for at det gode skal seire (Michael, 2014, s. 196-197), noe som legitimerer bruk av vold (Dyer, referert i Michael, 2014, s. 196-197).

Oppslutning rundt «Christian Identity» er i dag synkende, særlig utenfor USA og blant de yngre. Årsaken er at det fordrer en kristen bakgrunn, for at disse tankene skal gi mening. Blant yngre høyreekstreme er odinisme og neo-paganisme mer utbredt, noe vi også ser hos Den nordiske motstandsbevegelsen. Ulike sektoriske religioner blant høyreekstreme kan forstås som et biprodukt av multikulturalisme i Vesten (Goodrick-Clarke, 2003, s. 255-256). Dette er ironisk, da en av hovedfiendene til høyreorienterte grupper, er fremmede kulturer og religioner.

«Positive Christianity» og NSDAP

«Positive Christianity» (P.C.) var ifølge Richard Steigmann-Gall det religiøse utgangspunktet for Nazistene i Tyskland (Steigmann-Gall, 2003). I partiprogrammet til Det nasjonalsosialistiske tyske arbeiderparti (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, NSDAP) fra 1920 står det:

“We demand freedom for all religious confessions in the state so long as they do not endanger its existence or offend the ethical and moral feelings of the Germanic race [...] The party as such stands for a positive Christianity, without binding itself confessionally to any denomination.” (Rosenberg, referert i Koehne, 2013, s. 423).

Samuel Koehne kritiserer Steigmann-Galls konklusjon, og mener at selv om positive Christianity var nevnt i partiprogrammet NSDAP, så er det usikkert hva innholdet i dette var. Koehne viser til begrepets historiske utvikling, som starten på en motvekt til liberal kristendom. P.C. ble i starten knyttet til den konservative og ortodokse delen av kristenheten,

der man trodde på Bibelen som Guds ord, Jesus som frelser av det syndige mennesket og den treenige Gud. Denne formen for kristendom stod i kontrast til den «arianiserende» formen for kristendom, der man forsøkte å rense bibelen slik at den ble arisk, som blant annet Hitler frontet (Koehne, 2014, s. 28-30).

Koehne mener at en kristen identitet ble brukt for å vinne gunst hos befolkningen, samtidig som det var et naturlig utgangspunkt for ideologien, med tanke på forholdet mellom nasjonalisme og religion (Koehne, 2014, s. 29, 31). Cecil skriver at det ble hevdet å være religionsfrihet i Det tredje riket, med noen unntak (f.eks. Jehovas vitne som nektet militærtjeneste). Tanken om religionsfrihet ble brukt blant annet for å holde moralen oppe under krigen, men målet var at alle skulle dele det nasjonalsosialistiske livssyn til slutt (Cecil, 1972, s. 84).

Senere utviklet dette begrepet seg til en sekkebetegnelse som kunne romme alt. Dette utnyttet blant annet «Reich-Bishop» Ludwig Müller. Boken hans «What is positive Christianity?» ble distribuert, med det mål om å fylle begrepet med nytt innhold. Begrepet i seg selv hadde en positiv konnotasjon i folket, og særlig blant nazister som stammet fra områder og «klasser» i samfunnet som satte pris på det tradisjonelle og konservative, og kjempet mot det liberale (Koehne, 2014, s. 32).

Europa og det empiriske verdensbilde

Statsviteren Joan Antón-Mellón utforsker livssyn hos nyere høyreekstreme grupper generelt i Europa, og er en av forfatterne i boken «Varieties of Right-Wing Ekstremism in Europe». Dette kan være et nyttig utgangspunkt for når vi skal utforske livssyn innenfor Den nordiske motstandsbevegelse. Det er naturlig å anta at det finnes flere likheter mellom de ulike europeiske gruppene. Samtidig som eventuelle «avvik» innenfor DNM vil være interessant å se på.

Antón-Mellón finner at disse gruppene kjennetegnes av et empirisk verdensbilde – man tror bare på det man kan sanse. Det synlige innebefatter naturen, inkludert mennesket. Guds eksistens beskrives som enten utelukket eller som en del av naturen, panteisme. Hvis Gud er en del av naturen, så kan mennesket bli gud, fordi han er del av den samme naturen (Antón-Mellón, 2012, s. 60-61).

Idealisme fremheves, og materialisme ses ned på:

«It calls for generosity of spirit instead of calculation, idealism and altruism instead of materialism and pragmatism, sacrifice instead of hedonism and collective adventure

instead of selfish conformism. [...] Blood is worth more than gold.» (Antón-Mellón, 2012, s. 61).

Sitatet beskriver et livssyn som ser ned på materialisme og søken etter å tilfredsstillende egne behov. Verdiene som løftes opp er idealistiske, åndelige og kollektivistiske. Bakgrunnen for denne forståelse relaterer jeg til rasetankegangen. Det er rasens overlevelse som er viktigst, og ikke individets lyst. Likevel kreves det mye av individet i forhold til livsstil og moral. Slike beskrivelser stemmer, som vi skal se, godt over ens med livssynet hos Den nordiske motstandsbevegelsen.

3.2 Eksterne inspirasjonskilder for Den nordiske motstandsbevegelsen

Flere eksterne inspirasjonskilder nevnes eksplisitt av Den nordiske motstandsbevegelse. Ved å se nærmere på to sentrale inspirasjonskilder; Adolf Hitler; Alfred Rosenberg; vil man få et innblikk i nasjonalsosialismen som livssyn. Albert Hartl anses også som en sentral inspirasjonskilde, men da hans verk «Ewig Front» er publisert på nettsidene til bevegelsen vil hans innflytelse trekkes frem i presentasjonen av empiri og behandles som dokumenter.

Hitler og Naturen

Hitlers livssyn beskrives som panteistisk av Weikart (2016), som bygger på tankegangen at alt er Gud eller alt er i Gud (Eliade, 1993b, s. 165-166). Jeg finner flere likhetstrekk i innholdet i Hitlers livssyn og syn på naturen, og Den nordiske motstandsbevegelse, og står som en tydelig inspirasjonskilde for organisasjonens forståelse av de store spørsmålene. Som blant annet kapittel 5,4 viser, står læren om naturen og naturlovene sentralt i dagens forståelse av nasjonalsosialismen. Hitlers forståelse kommer tydelig frem i det politiske manifestet «Mein kampf», som Motstandsbevegelsen nevner som en inspirasjonskilde. Flere av sitatene fra «Mein kampf» bruker kristne begreper om naturen som tradisjonelt henspiller på Gud (Weikart, 2016):

«Eternal nature inexorably avenges the infringement of her commands. Hence today I believe that I am acting in accordance with the will of the Almighty Creator: by defending myself against the Jew, I am fighting for the work of the Lord.» (Hitler, referert i Weikart, 2016, s. 196).

Dette sier oss noe om hvilken status Hitler tilegnet naturen og hvordan den etablerte religionen ble brukt som utgangspunkt for å forstå noe «nytt». Hitler forstår dermed alt som Naturen eller alt som en del av Naturen.

Koehne har en lignende forståelse av Hitlers livssyn: “At times he [Hitler] conflated this ‘divine will’ and ‘Nature’, or the ‘commands’ of ‘Eternal Nature’ and the ‘will of the Almighty Creator.’” (Koehne, 2013, s. 434).

Naturen forstås altså som skaper av alt. At det finnes en gud som er skaper av naturen, blir sett på som østerisk eller jødisk oppfinnelse. Intet menneske er herre over naturen, men må tilpasse seg de naturlige lovene. Hvis man bryter de naturlige lovene, vil det få konsekvenser ved at naturen straffer brudd på de evige lover. Nasjonalsosialismen oppfattes som det livssynet som følger disse lovene (Weikart, 2016, s. 197, 203).

Robert Pois (1986), en amerikansk historiker, argumenterer for at en henvisning til naturlovene har den konsekvens at man bytter ut humanisme med disse lovene. Naturlovene blir satt over enkeltindivider, og kan slik sett brukes til å rasjonalisere folkemord (Pois, referert i Weikart, 2016, s. 198).

Michael Rissmann (2001) mener at Hitler egentlig ikke snakket om naturen som en personifisert gud, men som en abstrakt lovgiver av naturen. Hitler brukte vitenskap og historie for å få kunnskap om gud, og ikke åpenbaring og religiøse skrifter (Rissmann, referert i Weikart, 2016, s. 198-199). Denne formen for panteisme betegnes som vitenskapelig panteisme (Weikart, 2016, s. 199-200). De «religiøse» byggene som ble satt opp bestod derfor av museer og planetarium (Rissmann, referert i Weikart, 2016, s. 198-199). Videre skulle disse byggene erstatte kirker. Målet var at folk skulle bruke søndagene på å besøke museer og vitenskapelig bygg, i stedet for å søke til kirken. Hitler ønsket med dette at folket skulle få en opplevelse av hvor fantastisk Naturen var. Han ønsket at det overnaturlige skulle bort, men samtidig at folk skulle være religiøse (Weikart, 2016, s. 212-213). Lovprisning og tilbedelse av naturen skulle kun skje gjennom å kultivere det naturlig, ikke gjennom tilbedelse i religiøs forstand, mente Hitler (Weikart, 2016, s. 211).

Rosenberg og blodets religion

Rosenberg tok utgangspunkt i kristendommen, men tok bort elementer som stod i strid med nasjonalsosialismen, som jødiske spor og læren om arvesynd. Med disse forbeholdene i bakhodet, utviklet Rosenberg en egen religion: «The religion of the blood», eller blodets religion. Religionen tok utgangspunkt i Lagards aforisme, «Races are God's thoughts». Denne religionen har altså rase som sin høyeste doktrine. Rosenberg tenkte at hver rase utviklet sin særegne religion og hadde en egen «rase-sjel». Et menneskes utseende, eller rase, vil være sjelens ytre utseende. Samtidig har også en «rase-sjel» et spesielt indre utseende. En «rase-sjel» er knyttet til de andre «rase-sjelene» fra samme rase. Den ene er på den måten avhengig av at sin rase overlever, for at sjelen skal overleve kroppens død. Cecil betegner Rosenberg som en mystisk panteist (jf. Hitler som vitenskapelig panteist) (Cecil, 1972, s. 85). Rosenberg selv skriver:

“In the German mystic the new, reborn German man makes his first conscious appearance. Not in the time of the so-called Renaissance, not in the so-called Reformation did the spiritual birth of our culture come about. ... No, in the thirteenth and fourteenth centuries the idea of spiritual personality, the dominant idea of our history, becomes for the first time a religion and way of life.” (Rosenberg, sitert i Cecil, 1972, s. 85).

For Rosenberg handlet utformingen av en ny tysk religion også om historiske hensyn. Han kunne ikke vende seg til den katolske delen av Tysklands historie, fordi den læremessig stod i kontrast til nasjonalsosialismen. For eksempel tanken om et Romersk katolsk rike ville være inkompatibelt med nasjonalisme. På den andre siden stod Luther, som hadde kjempet mot Den katolske kirke, men også her manglet muligheten for å kombinere læren. I tillegg ble «Det andre riket», Tyskland som falt under 1. verdenskrig, sett på som luthersk. Det tredje riket trengte en ny religion. Den tyske guden ville være mulig å forstå forskjellig, men de med samme blod vil forstå han på en lik måte, mente Rosenberg (Cecil, 1972, s. 87-88).

Shirer (2011) argumenterer for dette ble sett på som den fremtidige religionen for det tyske folk, og som naturlig lå i deres rene ariske blod. Denne fremtiden ville også ha noen praktiske konsekvenser. Rosenberg så for seg at alle kirker ble lagt under tysk kontroll; at et mindre antall bibler skulle trykkes; at krusifiks, bibler og helgener skulle fjernes fra alteret; at bibelen skulle erstattes av «Mein Kampf» på alteret, fordi dette er den mest hellige boken for det tyske folket, og derfor for Gud; at det kristne korset skulle erstattes med hakekorset (Shirer, referert i Cecil, 1972, s. 87-88).

3.3 Forholdet til religion hos andre høyreekstreme grupper

Forholdet til religion har, som vi skal se, variert noe opp igjennom tiden. Ved å se på hvilket forhold ulike høyreekstreme grupper har hatt til religion, så kan vi si noe om en utvikling eller sammenheng med samfunnsutviklingen.

Antón-Mellón hevder at de europeiske gruppene har en negativ holdning til kristendommen. De mener at kristendommen er kilden til de negative verdiene i Europa. Verdier som individualisme; økonomisk rasjonalitet, der penger er øverste verdi; et egalitært samfunn, der alle forskjeller skal utjevnes; universalisme, som ses på som en motsetning til det nasjonale. Dette mener de baserer seg på en feil forståelse av mennesket og naturen, og de ønsker å fremme et alternativt verdenssyn (Antón-Mellón, 2012, s. 60-61)

Dette stemmer godt overens med flere sentrale skikkelser fra NSDAP, særlig Alfred Rosenberg. Rosenberg blir sett på som hovedmannen bak nasjonalsosialismens ideologi, men var neppe representativ for alle nazister (Cecil, 1972, s. ix). Særlig motstanden mot

kristendommen ligger igjen som hans ettermæle. Bruken av «Positive Christianity» kan også knyttes til Rosenberg (2011), som han så på som en kontrast til det han kalte for «Negative Christianity» - som bestod av den ortodokse teologien hos protestanter og katolikker (Rosenberg, referert i Cecil, 1972, s. 85). Tidligere ble «Positive Christianity» forstått som dogmatisk og ortodoks, og stod som en kontrast til liberal teologi (Koehne, 2014, s. 30). Nå var begrepet fylt med innhold som i høyeste grad kan betegnes som liberalt.

«The Myth of the Twentieth Century» fra 1930 kan på mange måter ses på som Rosenbergs ideologiske manifest. I boken angriper han både kristendommen og jødene. Tankene i denne boken ble, som mange andre nazistiske verker, brukt som grunnlag for å angripe jødene. Det som til en viss grad skilte seg ut fra tidligere litteratur, var det direkte angrepet på kirkens teologi og institusjoner (Cecil, 1972, 82).

Også Albert Hartl, som publiseres på nettsidene til Motstandsbevegelsen, var en nazist som tok utgangspunkt i kristendommen, men som endret den i takt med nasjonalsosialismen. Hartl hadde en periode ansvaret for de «brune prestene», altså nazistiske katolske prester, som jobbet for NSDAP (Spicer, 2008, s. 78, 97). Det var ofte prester som hadde et problem med kirken, og som er dermed søkte beskyttelse hos NSDAP (Spicer, 2008, s. 5-6). Spicer skriver at mange av prestene i den Katolske kirken klarte å forene Katolsk teologi og nasjonalsosialisme. Dette gjorde de ved å overse tanker innenfor nasjonalsosialismen som stod i konflikt med katolsk lære. Spicer argumenterer for at de som meldte seg ut av kirken var de som hadde personlige problemer med den, og ikke teologiske (Spicer, 2008, s. 233-234). På den annen side ble flere prester og pastorer forfulgt og drept. Dette ble begrunnet med deres politiske motstand. Denne politiske motstanden kan tenkes at var grunnet i deres religiøse overbevisning om hva som var rett og galt (Cecil, 1972, s. 84).

Etter 2. verdenskrig oppstod det et «religiøst vakuum», for mange av de tidligere nasjonalsosialistene. Noen tilsluttet seg på ny Den katolske eller protestantiske kirke. Andre holdt seg unna religion. Mange hadde også forlatt kirken under 2. verdenskrig, og erstattet det med nasjonalsosialisme (Ruff, 2005, s. 11).

Et religiøst vakuum kan i denne sammenhengen forstås som et «hull» i menneskets livssyn. Mennesker som tidligere hadde vært kristne eller ateister, måtte lage plass til nasjonalsosialismen, for at den skulle passe med deres allerede eksisterende livssyn. Når nasjonalsosialismen falt, så var ikke lenger dette et alternativt livssyn, og man fikk dermed et hull. Mange valgte å fylle dette vakuemet ved å enten gå tilbake til en etablert kirke eller ta

avstand fra alt religiøst. Mark Ruff mener at en generell tendens var at dette vakuemet var en årsak til at religiøse fortsatt å eksistere selv om man fikk en sekularisering. Andre valgte å fylle tomrommet med materialisme og forbruk. Slik fikk man en dobbelutvikling: spiritualisering på ene siden, og materialisme på den andre (Ruff, 2005, s. 200).

Ruff argumenterer for at nasjonalsosialismen kan ses på som en flytende overgang fra religion til sekularisering, og at man derfor fikk denne fordelingen (Ruff, 2006, s. 265). Under 2. verdenskrig hadde religion blitt sekularisert til en viss grad ved at de etablerte kirkesamfunnene ble utfordret og religion endret. Man behandlet religion som relativt, men fremstilte det som sant. En slik bruk av religion kunne samle både troende og ikke-troende, med et felles livssyn: nasjonalsosialisme. I tillegg ble bruken av religion for å grunnlegge for eksempel rasehygiene, et godt argument for å skille religion og politikk i etterkrigstiden (Ruff, 2006, s. 265).

3.4 Fremveksten i Norge

I det følgende velger jeg å gi ett riss av den historiske utviklingen i Norge i forhold til høyreekstreme og høyreradikale bevegelser i Norge. Hensikten er primært å kunne sammenligne de aktuelle organisasjonene med tidligere bevegelser, slik at man kan se etter fellestrekk og inspirasjon. En slik gjennomgang vil kunne gi innsikt i hvordan bevegelser tidligere har kombinert nasjonalsosialisme med andre livssyn eller religioner. Det vil også si oss noe konkret om hva de tidligere har trodd på, men også hva medlemmer av DNM tror på i dag, ved at det finnes medlemmer der som tidligere har vært medlem av andre organisasjoner eller grupper. Dette gjøres med det forbehold om at deres livssyn kan ha endret seg i tilknytning til et medlemskap i en ny organisasjon som DNM.

Sekundært vil det være nyttig å se om det har vært en utvikling i en spesifikk retning eller om det kun er navnet som er nytt. Den anerkjente norske ekstremismeforskeren, Tore Bjørgo, hevder at mange medlemmer bare flytter fra en organisasjon til en annen (Bjørgo, 2018, s. 68, s. 78-79), og det vil derfor være relevant å undersøke dette. Fokuset vil være på innholdet i disse bevegelsene, da dette er mest interessant for min problemstilling. Samtidig vil tilstrekkelig informasjon bli gjengitt slik at et historisk bilde males for leserens øyne.

Grovt sett kan man si at bevegelsene skiller seg fra hverandre ved om de er innvandringsfiendtlige eller islamkritikere; om de er kristne, norrøne eller kun nasjonalistiske; om de er voldelige eller kun politiske; om de er organisert i organisasjoner eller er ungdomsgjenger (Bjørgo & Gjelsvik, 2018).

Holdninger som man finner igjen hos høyreekstreme grupper har eksistert i Norge i lang tid. I grunnloven fra 1814 gjenspeiler jødeparagrafen antisemittiske holdninger blant nordmenn (Grunnloven fra 1814, 1814, § 2).

Jeg anser Nasjonal Samling (NS) som en naturlig plass å starte når man skal inn i denne delen av Norges historie. Dette var en nasjonalsosialistisk bevegelse som utviklet seg i mellomkrigstiden til det til slutt ble en del av Nazismen i Tyskland, som regjeringsparti i Norge under Det tredje riket (Dahl et al., 1990). Særlig fra 1933 og utover ble Nasjonal Samling mer aggressive og fremtredende nasjonalsosialistiske. Men verken medlemmer som Hans A. Jacobsen, som var utgiver av tidsskriftet «Ragnarok» eller Adolf Egeberg jr., redaktør av det ungnasjonalistiske bladet «Fronten», klarte å prege partiet i særlig grad med sine syn på jøder og ikke-norske folk. Det var først ved at partiets geistlige uttale seg om marxismens ugudelighet at man fikk en tydelig fiende i de tidlige årene. Utviklingen gikk etter hvert mer i retning av antisemittisme og raselære, som førte til den kristne delen av partiet reagerte kraftig, og noen meldte seg ut av partiet i protest (Dahl et al., 1990, s. 66-69).

Ragnarok, som var en del av Nasjonal Samling, var en nazibevegelse i Norge i mellomkrigstiden med norrøn tro som så kristendom, marxisme og liberalisme som en side av samme sak - jødene, og dermed som motstander. Bevegelsen var samlet rundt tidsskriftet «Ragnarok». Bevegelsen ønsket i sin misnøye over NS sitt kristne standpunkt å opprette et eget parti, da de mente at NS tilhørte feil religion. Ragnarok-bevegelsen mente at den norrøne troen var det sanne norske, og ønsket å forene dette med nasjonalsosialistisk tankegods (Kreppen, 2015).

Ved 2. verdenskrigs slutt fikk man, naturlig nok, et lite opphold i fremtredende nazistiske bevegelser i Norge. Nazistene ble i denne tiden forbundet med landsforræderi, og var redde for å vise seg offentlig, i motsetning til blant annet i Sverige, der nazismen ikke hadde samme stilling. Tankegods forbundet med nasjonalismesosialisme og norrøn mytologi, som hadde popularisert seg blant nazistene, ble i denne perioden tatt avstand fra. Samtidig ble andre nasjonale symboler og verdier gjort til felleseie ved at man i Norge kjempet mot en okkupasjonsmakt, i motsetning til i Sverige der nasjonalisme er forbundet med nazisme (Bjørgero, 2018, s. 37).

På grunn av disse tilstandene er det andre politiske saker som får fokus. 70- og 80-tallet kjennetegnes på mange måter av fremveksten av radikale bevegelser. Etter en radikalisering av norsk politikk ved Arbeidspartiets opposisjonspolitik på 60-tallet, så fulgte mindre

bevegelser etter. Mens Arbeiderpartiet kjempet for mer generelle saker som deltakerdemokrati og periferiverdier, så var de mindre bevegelsene kjennetegnet av engasjement rundt enkelt saker (Strømsnes & Selle, 2014, s. 106). Dette var saker som NATO-motstand, abortkamp og miljøaksjoner (Strømsnes & Selle, 2014, s. 118, 482, 487). Bevegelsene ble etter hvert kjennetegnet ved demonstrasjon og aksjoner, der deltakerne brukte sivil ulydighet for å oppnå forandring, men også for å styrke det indre samholdet. Særlig miljøaksjonene ønsket å rette oppmerksomheten mot nye felter i politikken. Da abortkampen ble trappet opp ble det benyttet sterke virkemidler for å fremme sitt budskap. Det ble også snakket om bruk av vold (Strømsnes & Selle, 2014, s. 486-487).

På 1980-tallet kom Folkebevegelsen mot innvandring (FMI) på banen, som er en innvandringsfiendtlig bevegelse, som navnet tilsier. Denne skapte sterke reaksjoner og man fikk demonstrasjon og mot-demonstrasjon (Strømsnes & Selle, 2014, s. 489), som vi også ser eksempler på i dag ved tilsvarende arrangement. FMI hadde et tydelig ønske om å bevare det de så på som den norske kulturarven, som baserte seg på kristne verdier (*Folkebevegelsen Mot Innvandring*, u.å.). Bevegelsen, sammen med lignende grupper, kan betegnes som kulturnasjonalister. Disse er mot innvandring eller islam-kritikere, og ønsker å bevare norsk kultur (Bjørge, 2018, s. 28).

90-tallet var kjennetegnet av ulike ungdomsgjenger som barket sammen til slagsmål. Kort oppsummert er dette ulike organisasjoner eller gjenger med ulik bakgrunn, ulike religiøse forhold og ulike fiender. Noen kan sies å ha medlemmer fra fattige strøk, som søker beskyttelse fra en gjeng hos en motstander. Et eksempel er gjengmiljøet i Kristiansand, der ulike klesstiler førte til at du ble stemplet som enten nynazist («Boot Boys») eller antirasist («Valla»-gjengen), og tvunget til å søke beskyttelse i den gjengen du ble beskylt for å være en del av. Disse hadde ikke i seg selv en tydelig religiøs profil, men mange var koblet med Vigrid, som hadde en tydelig norrøn og antisemittisk profil. For mange av ungdommene som var innom Vigrid ble nok den norrøne mytologien sett på som mer symbolsk enn reelt. Da deres motstandere var innvandrerungdom, er det naturlig å tenke at de hadde et direkte eller indirekte negativt forhold til deres religion, islam (Bjørge, 2018, s. 49-62).

Et annet lignende eksempel er «Viking», som oppstod på Nordstrand i Oslo. Forskjellen fra «Boot Boys» er at disse i stor grad bestod av ungdommer fra middelklassen. Likheten er at gruppen oppstod på grunn av enkeltpersoners behov for beskyttelse mot mobbing, trakassering og vold fra innvandrere eller antirasistiske gjenger. Et fåtall av disse var politisk engasjerte mot innvandring fra starten av. Også hendelser der antirasister hindret

innvandringsmotstandere i å holde møter, førte til en mobilisering av lokale ungdom som normalt sett ikke ville brydd seg om politikk. Dette skjedde flere ganger med andre fremmedfiendtlige organisasjoner involvert, og der mot-demonstrantene som regel var i overveldende flertall (Bjørgero, 2018, s. 44-45).

Den mest vanlige gruppering derimot bestod av ungdom fra arbeiderklassen, som opplevde å være marginalisert. Disse gav skylden til, og rettet sin aggresjon mot, innvandrere (Bjørgero, 2018, s. 43).

Journalisten Øyvind Strømme viser til tre bølger av ekstremisme etter 1970 i boken «Det mørke nettet». Bølgene er ikke kronologiske eller utelukker hverandre, men er ulike bølger av høyreekstremisme som fortsatt eksisterer, i varierende grad. Den første bølgen knytter Strømme til det nynazistiske miljøet Norsk Front, som senere ble til Nasjonalt Folkeparti, ledet av Erik Blücher. De nynazistiske miljøene huskes for moskebomben i Oslo i 1985, bombekastingen i 1. mai-toget i 1979 og bombetrusler mot nobelprisutdelingen til Desmond Tutu. Også det rasistisk motiverte drapet på Benjamin Hermansen i 2001, også kjent som Holmlidrapet, ble begått av medlemmer fra en nynazistisk gruppering, nemlig Boot Boys. (Strømme, 2011, s. 43).

Den andre bølgen, er i motsetning til den første, ikke nynazistisk. Derimot består den av de som var aktive i motstandsbevegelsen under 2. verdenskrig. I 1987 ble Folkebevegelsen mot innvandring (FMI) opprettet, med den tidligere Arbeiderparti-politikeren Arne Myrdal som leder. Den radikale bevegelsens mål var å hindre innvandring og multikulturalisme, og bevare de kristne og norske verdiene. Mange av medlemmene fryktet en intern borgerkrig i Norge mellom ulike muslimske gruppering, slik man så at oppstod i multikulturelle land som Libanon (Strømme, 2011, s. 44-45).

Den tredje bølgen omhandler høyreekstremisme som har vokst frem på Internett. Med 11. september 2001 som begynnelsen på voksenalivet, så blir dette for noen starten på en krise, med en farlig verden og en felles fiende. Gjennom forum, blogger og andre kanaler utvikles ideer og dystopiske univers. Disse tankene og ordene blir for noen til handling, som vi så med Anders Behring Breivik 22. juli 2011 (Strømme, 2011, s. 48-51). Andre, derimot, forblir på nettet. Men noen velger å organisere seg med andre likesinnede.

Bjørgero & Gjelsvik (2018) viser til at vi har hatt en utvikling på områder innenfor de høyreorienterte organisasjonene. Det første området er hvilken aldersgruppe medlemmene tilhører. NS, som på mange måter kan sies å være den første høyreekstre organisasjonen i

Norge, bestod stort sett av voksne menn. Senere, særlig på 90-tallet, var det mer ungdomsgjenger som representerte ytre høyre, selv om flere av lederne var voksne menn. I dag ser vi at medlemmer av organisasjoner som SIAN og Den nordiske motstandsbevegelsen stort sett er godt voksne menn.

Et annet området som Bjørgo mener at har utviklet seg, er hvor aktivitetsområdet er. Tidligere organisasjoner og gjenger var i starten aktive på «gata» gjennom demonstrasjoner, appeller og slåsskamper. Med Internett og sosiale mediers inntreden ble mye av aktiviteten flyttet hit. Her fant man et annet type fellesskap enn man gjorde ved møter, men man fikk også her møte andre med felles oppfatninger som forsterket eget tankegods (såkalt echokammer-effekt). I nyere tid har vi likevel gjennom organisasjoner som SIAN og Den nordiske motstandsbevegelsen sett en renessanse i gateaktivitet, gjennom appeller, koranbrenning og «nazimarsjer» (Bjørgo, 2018, s. 31-34). Om dette skyldes alderen til medlemmene eller organisasjonens evne til å mobilisere er usikkert. Det som er sikkert, er at dette gjør organisasjonene mer synlige og noe som «alle» snakker om.

Den nordiske motstandsbevegelsen (DNM) er en nasjonalsosialistisk bevegelse med økt synlighet de siste årene. DNM er mer åpen for flere religioner (naturen, kristendom og norrøn), men setter Nasjonalsosialisme over disse. Kristendommen anses som en universell religion, mens norrøn tro presenteres som mer nasjonal eller nærmere nordisk kultur. Flere av disse livssynene kan spores tilbake til tidligere høyreorienterte grupper i Norge, da de fleste har vært opptatt av å bevare en spesiell kultur eller religion fra det som forstås som fremmed. Motstandsbevegelsen er først og fremst en nasjonalsosialistisk organisasjon med sterke røtter til NSDAP, noe som ikke kan sies om mange av gruppene som er nevnt ovenfor, fordi disse først og fremst handler om innvandringsmotstand. Vigrid kan sies å ha et vel så omfattende fokus på nasjonalsosialismen som religion, men skiller seg ut med den norrøne tilknytningen. Den nordiske motstandsbevegelse har først og fremst nasjonalsosialisme som utgangspunkt, men som gir mange av de samme konklusjonene som tidligere bevegelser, f.eks. om innvandring.

I Den nordiske motstandsbevegelsen finnes det i dag en del medlemmer som tilhører den norrøne troen. Ifølge Bjørgo så er det et fenomen at medlemmer flyter over fra en organisasjon til en annen ettersom den ene smuldrer opp (Bjørgo, 2018, s. 68, s. 78-79). Betingelsen er at de er nasjonalsosialistiske eller høyreekstreme. Dette gjør at organisasjonene gjør små tilpasninger for å gjøre plass til medlemmer fra andre organisasjoner. Et eksempel på en slik tilpasning er religionsfrihet innen DNM. Hvordan dette konkret utspiller seg vil

gjennomgå i dokumentanalysen. Her vil det være aktuelt å se litt nærmere på hvordan Vigrid blandet nasjonalsosialismen og norrøn tro. Både for å få en bredere innsikt i livssynet hos de åsatroende medlemmene i DNM, men også for å kunne sammenlikne med tanke på hva som ses på som primær- og sekundærlivssyn (se. kapitel 5.6).

Vigrid har altså et livssyn som kombinerer norrøn tro med nasjonalsosialisme. På deres hjemmeside, vigrid.net, får man et bilde av hvordan dette livssynet ser ut. Tore Tvedt, grunnlegger og leder av Vigrid, skriver at: «Vigrid er et etnisk/religiøst fellesskap som vil utvikle et Nordisk samfunn basert på Nordisk religion og Nordiske verdi- og kulturnormer.» (Tvedt, u.å.a). Med dette mener Tvedt at rase og religion henger nøye sammen. Rase forstås som den fysiske delen av livssynet, mens religion er den mentale siden. Disse må leve i harmoni, som vil si at den nordiske rase må ha en nordisk religion. Overraskende nok er Tvedt åpen for at det vil være uenigheter i innholdet i den nordiske tro, og at det derfor må være rom for flere tolkninger. Hvor mye rom for tolkning det gis spesifiseres ikke, men det er naturlig å tenke at det finnes klare begrensninger. Tvedt har, som Den nordiske motstandsbevegelsen, lagt noen overordnede prinsipper som ikke kan brytes. Disse vil legge føringer for hvordan troen vil se ut (Tvedt, u.å.b).

I en pressemelding fra PST 04.02.2020 informeres det om en økning i antall nordmenn som har uttrykt støtte til høyreekstreme terroraksjoner og terrorister de siste årene. PST mener at terrorangrepene, som øker i antall, først og fremst er gjennomført av enkeltpersoner uten tilknytning til en organisasjon. Personene er likevel inspirert av og forsvarer volden med høyreekstrem ideologi (PST, 2020b).

Følgende tabell kan skisseres på bakgrunn av Bjørgos framstilling:

Tabell 1 Kategorisering av ulike høyreorienterte grupperinger, Bjørgum, 2020. Basert på Bjørgo, 2018, s. 27-28.

Etnonasjonalister	Kulturnasjonalisme	Raserevolusjonære nasjonalsosialister
Identitær-bevegelsen, Alt-Right, Scandza forum. Nettsider: Ekte Nyheter, Maalmannen. Partier: Hvit Valgallianse, Alliansen.	Folkebevegelsen Mot Innvandring (FMI), Norge Mot Innvandring (NMI), Stopp Islamiseringen av Norge (SIAN), Norwegian Defence League (NDL), Pegida og (i en viss grad) Soldiers of Odin. Partier: Fedrelandspartiet, Demokratene, Fremskrittspartiet (en moderat utgave av kulturnasjonalisme).	Norsk Front, Zorn 88, Nasjonalistmiljøet, Boot Boys, Vigrid, Den nordiske motstandsbevegelsen.

4.0 Metode

Jeg har valgt å strukturere metode kapitlet ved å først, i kapitel 4.1, si noe om hvilke metoder som er valgt og hvorfor. Kapitel 4.2 vil være en redegjørelse av forskningsprosessen og hvorfor prosjektet ble som det ble. 4.3 utdyper og drøfter valget ved å anvende dokumentanalyse, mens kapitel 4.4 gjør det samme for e-postintervju. Deretter drøftes spørsmålene om validitet, reliabilitet og generaliserbarhet i kapitel 4.5. Til slutt, i 4.6, drøftes forskningsetiske spørsmål. Herunder ligger en redegjørelse for prosessen med NSD, vitenskapsteoretisk- og verdimesig posisjon. Vitenskapsteori og verdimesig posisjon velges å settes under forskningsetikk, da de nasjonale retningslinjene (jf. NESH) velger å behandle disse som forskningsetikk og jeg selv vurderer dette som gunstig. En nærmere forklaring vil gis i disse delkapitlene. Til slutt drøftes hvordan hensynet til personer og grupper er ivarett.

I studien har jeg både analysert sentrale dokumenter fra begge organisasjonene og foretatt to kvalitative intervjuer på e-post med organisasjonen.

4.1 Begrunnelse for valg av metode

Metodene som er valgt er dokumentanalyse av dokumenter som er tilgjengelige via organisasjonens hjemmesider og e-postintervju med ledelsen. Valget er basert på tilgjengelighet og informasjonsbehov. Med tilgjengelighet sikter jeg til at gruppene som undersøkes er relativt vanskelige å få tak i, da dette er små og lukkede organisasjoner. Derfor må man hente informasjon der den er tilgjengelig.

Når det gjelder informasjonsbehov, så henger det sammen med tilgjengelighet. Metodene ble valgt med det hensyn at det var usikkert hvor mange informanter jeg ville få, og derfor var det fornuftig å prøve flere innfallsvinkler.

En annen fordel ved å bruke flere metoder er at man kan undersøke flere sider av samme sak. Ved å ta en dokumentanalyse av artiklene på hjemmesiden til organisasjonen vil man få et innblikk i hvilke ideer som organisasjonen ønsker at sine medlemmer skal ha. Dette vil også være basisen for en enighet innad i gruppen. Videre vil e-post intervju med organisasjonen åpne en mulighet for å stille oppklarende spørsmål og få mer konkret innsikt i det problemstillingen spør om. Dette kan dermed brukes som et utgangspunkt når dokumenter skal analyseres, og fungere som en «closing of the gap», som ofte kan forekomme. Samtidig vil intervjuene også inneha en slik funksjon, der man får svar på de spørsmålene man har underveis i dokumentanalysen. Gjennom e-postintervju og dokumentanalyse er det mulig å

tegne seg et mer oversiktlig og detaljert bilde enn hva en metode alene kan gjøre (Jacobsen, 2015, s. 174).

Da prosjektet søker å se både på organisasjonene og medlemmene er det nødvendig å bruke metoder som gir et innblikk i begge nivåer. I tillegg har prosjektet søkt å se sammenhengen mellom disse nivåene. Ved at organisasjonen innehar den egenskap å være strengt hierarkisk og kontrollerende, så vil det tenkes at man kan få et innblikk i medlemmene ved å se på hvilke føringer og meninger de ønsker å videreføre til dem.

4.2 Fremgangsmåte

Fra starten av var målet å undersøke livssynet hos medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelsen gjennom en spørreundersøkelse, og oppfølgende intervju blant frivillige av de som hadde gjennomført undersøkelsen. Dette ble ikke mulig, av ulike grunner som jeg kommer tilbake til, og jeg måtte støtte meg på de andre metodene jeg hadde for hånd, nemlig dokumentanalyse og e-postintervju.

Utgangspunktet for kontakt var at jeg kjente en som kjente en som var aktiv i Motstandsbevegelsen. Men ved spørsmål om han ønsket å bli intervjuet, stilte han seg skeptisk og avviste forespørselen. Jobben med å finne andre medlemmer var vanskelig uten en kontakt. Dermed gikk jeg videre til å kontakte ledelsen for organisasjon, i håp om at de ville åpne dørene inn til sine medlemmer.

Jeg kontaktet både Den nordiske motstandsbevegelsen, SIAN og Vigridd. Både SIAN og Vigridd svarte på e-post, og var positive, men valgte etter hvert, av ulike årsaker ikke å bli med i forskningsprosjektet. Dessuten fant jeg det mer interessant å kun fokusere på Den nordiske motstandsbevegelsen, enn å sammenligne disse gruppene.

Forsøket på kontakt med motstandsbevegelsen ble først gjort via e-postadressen som lå ute på frihetskamp.net, men uten hell. Deretter prøvde jeg å kontakte dem via deres Facebook gruppe, «Frihetskamp», også her uten svar. Etter en ny melding til deres e-post adresse i Norge, vendte jeg meg mot Sverige. Sverige er hovedbasen til DNM. Dette gav meg et raskt og positivt svar. De ville svare på spørsmål over e-post, men hadde ikke tid til mer enn det. Da jeg spurte om de kunne tenke seg å sende ut en spørreundersøkelse til sine medlemmer, så var de i utgangspunktet åpne for det, men ville se spørsmålene før de tok en avgjørelse.

Arbeidet med å lage spørsmål til intervjuet og spørreundersøkelsen ble satt i gang, og jeg hadde også et lite håp om å få noen intervju med medlemmer. Rekrutteringen ville skje blant

de som svarte på undersøkelsen, ved at de hadde mulighet for å legge igjen e-postadresse, for så å bli kontaktet.

Ved fullførelsen av intervjuguide og spørreskjema, så ble spørreskjemaet først sendt ut. Dette ble dårlig mottatt hos ledelsen. De mente det var for omfattende, og de ønsket ikke å få organisasjonen kartlagt på en slik måte. Jeg hadde satset for høyt.

I håp om å opprettholde kontakten åpnet jeg tråden igjen om å kunne svare på et e-postintervju, der de skulle besvare spørsmål som retter søkelys på organisasjonen generelt, og ikke enkelt medlemmer. Dette var de fortsatt positive til. Jeg sendte over de spørsmålene jeg hadde laget, sammen med samtykkeskjema. Etter en stund, ca. en måned, fikk jeg svar på alle spørsmålene jeg hadde stilt. Jeg fikk også en kommentar på at det var bare å stille flere spørsmål.

Den første runden med spørsmål omhandlet mer generelle spørsmål om organisasjonens forhold til religion og innhold i eget livssyn. I den andre rundet ønsket jeg å stille spørsmål som var mer konkrete. Konkret i denne sammenheng betyr det spørsmål som kan være med på å besvare spørsmål i oppgaven, og se koblinger mellom teori, tidligere livssyn hos høyreekstreme eller nasjonalsosialister og sammenligne med Den nordiske motstandsbevegelsen.

Spørsmålene ble utarbeidet ved at jeg jobbet med teori og organisasjonens bakgrunn gjennom dokumentanalyse og historiske røtter. Ved å sette disse opp mot de spørsmålene jeg hadde i forhold til problemstillingen, og de svarene jeg allerede hadde fått, utarbeidet jeg en ny runde med e-postintervju. Denne intervjuguiden fungerte både som oppfølgingsspørsmål, søkte dypere innsikt og ble mer spesifikk i stillingtagen. Sammen med teori, relevant bakgrunn og dokumentanalysen opplevde jeg at jeg fikk et så godt bilde som mulig, gitt forutsetningene, av organisasjonens livssyn og forholdet til andre livssyn og religioner. Svakheten er at jeg ikke har fått spurt medlemmer av organisasjonen, men stort sett har fått data fra ledelsen. Dermed kan jeg ikke si noe sikkert om medlemmers tro. Likevel vil jeg hevde at måten jeg har jobbet på gir et relativt godt innblikk i livssynene til medlemmene. Både ved at jeg har fått innblikk fra ledelsen om hvilke livssyn som medlemmene innehar og hvilke krav det stilles til livssyn fra organisasjonen. I tillegg finnes det mer indirekte kilder, som for eksempel kommentarfelt og artikler, som viser hvordan nasjonalsosialister eller høyreekstreme i andre organisasjoner har valgt å kombinere nasjonalsosialisme med sin tro.

Til slutt sendte jeg en siste forespørsel om å få sendt ut et spørreskjema. Jeg forklarte at dette spørreskjemaet ville være mindre omfattende og personidentifiserende enn det første, og kunne sendes ut til ca. 10 personer. På den måten ville ikke organisasjonen bli kartlagt, som var årsaken til de ikke ville sende det ut første gangen. Svaret var at dette dessverre ikke var mulig på nåværende tidspunkt. Med dette takket jeg for all hjelpen jeg hadde fått av dem, og avsluttet kontakten med bevegelsen.

4.3 Dokumentanalyse

I dokumentanalysen vil fokuset ligge på nettsidene frihetskamp.net og nordfront.se, samt organisasjonens podkast, lederperspektiv. Nettsidene² inneholder artikler og programmer som gir innsikt i hva organisasjonen mener om ulike livssyn og politiske ideologi. Utvalget har bestått av dokumenter som omtaler religion og livssyn, og vil slik avgrenses. Aktuelle avsnitt fra podkasten «Lederperspektiv» har blitt transkribert og oversatt, og vil brukes i gjennomgangen av empirien. Fokuset vil ligge på innholdet i Den nordiske motstandsbevegelsens livssyn og forhold til religion, særlig blant sine medlemmer.

Valget om å foreta en dokumentanalyse bygger på at det er en del tilgjengelig materiale som organisasjonen selv har produsert. Dette er altså den sikreste måten å få informasjon på, fra en organisasjon som har ryktet på seg å styre sine medlemmer bort fra media og forskning.

Ved å tilnærme seg problemstillingen ved bruk av allerede eksisterende dokumenter, så tar man i bruk indirekte kilder (Jacobsen, 2015, s. 145). Indirekte kilder innehar den egenskap at de er laget for noe annet enn forskerens problemstilling. Dermed blir det forskerens oppgave å analysere disse, slik at ulike dokumenter besvarer egne spørsmål. En fare ved en slik tilnærming er at forskeren blir en såkalt «svar-jeger», som tilpasser funnene etter eget ønske eller problemstilling. Forskeren må derfor være beredt til å endre på problemstillingen etter hva man faktisk har mulighet til å få svar på og hva dokumentene kommuniserer (Jacobsen, 2015, s. 171-172). I eget prosjekt har jeg måttet foreta en slik tilpasning, ved å endre oppgaven fra å forske på medlemmer til selve organisasjonen og deres innstilling til medlemmenes livssyn.

² Det er nødvendig å bemerke at etter at jeg hentet mitt materiale fra disse nettsidene, så har arbeidet med å omorganisere artikler og podkast til en annen side begynt. Derfor vil det være en mulighet for at lenkene til de ulike artiklene ikke fungerer, da de er flyttet til Motstandsrorelsen.se eller innholdet endret. Organisasjonen begrunner endringen med et behov for reorganisering der ulike nettsider har et mer spesifisert fokus, fordi Nordfront ikke oppfattes som et politisk parti lenger. De åpner videre opp for at flere kan skrive på nordfront.se enn hva som har blitt praktisert tidligere (Saxlind, 2020).

En annen egenskap ved indirekte data er at de skrevet for en hensikt. Artikkene og podkastene fra Den nordiske motstandsbevegelse er helt klart produsert med den hensikt å fremme eget syn og egne interesser. Dette er også noe som må tas i betraktning når man bruker og analyserer dataen (Jacobsen, 2015, s. 171-172). For eksempel ønsker organisasjonen å fremstå best mulig for å få flere medlemmer. Når organisasjonen selv hevder at det er religionsfrihet i organisasjonen, vil det egentlige svaret ligge hos primærkilden, som er medlemmenes opplevelse av en slik rettighet. Spørsmålet er om kildene gir troverdig informasjon, eventuelt hva kildene kan si noe troverdig om.

Dokumentanalyse og e-postintervju vil fungere dynamisk sammen, ved at man etter et e-postintervju vil få føringer på hvor man skal lete videre og hvilke spørsmål man har. På samme måten vil e-postintervjuet være en arena for å stille oppklarende spørsmål, som man sitter igjen med etter å ha jobbet med dokumenter.

4.4 E-postintervju

E-postintervju gir en sterk strukturingsgrad, der spørsmålene er forhåndsbestemt, men kan inneha grad av åpenhet og oppfølgingsspørsmål. Informanten får på denne måten selv formulert sine svar, samtidig som forskerens spørsmål styrer «samtalen» i ønsket retning (Jacobsen, 2015, s. 149-152).

Denne metoden er i denne sammenheng valgt av ulike grunner. For det første handler det om muligheter for kontakt. Ulike forsøk på å komme i kontakt med organisasjonen og dets medlemmer førte til slutt til e-postintervju, som var noe Den nordiske motstandsbevegelsen selv ønsket.

For det andre er det praktiske hensyn som er tatt. Jacobsen skriver at det er flere praktiske fordeler med et e-post intervju. Siden Den nordiske motstandsbevegelsens hovedsete, som er de som svarer, er i Sverige, er det en stor fordel, både økonomisk og tidsmessig, å kommunisere digitalt. Blant annet kommer intervjuet ferdig transkribert. Faren er at man er ikke er sikret svar, da det er lettere å «ikke gidde» og svare, når man ikke er i direkte kontakt med intervjuer (Jacobsen, 2015, s. 147-149).

For det tredje, er det metodiske grunner for valget av e-postintervju som metode. Fordi det finnes liten forskning på akkurat dette temaet, og fordi min kunnskap om temaet blir til underveis, vil det være gunstig å kunne gå flere runder. På den måten vil man kunne få et pust- og læringsrom, som jeg mener i dette tilfellet er gunstig for å kunne stille de rette spørsmålene. Ulempen med dette er at intervjuet blir oppstykket og anonymt. Men i denne

sammenhengen tror jeg at verken fragmentering eller anonymitet går ut over kvaliteten på svarene, da det er organisasjonens tanker som søkes, og ikke nødvendigvis spontane reaksjoner fra mennesker (Jacobsen, 2015, s. 147-149). Et annet relevant innspill er Repstads erfaring om at dybdeintervju, gjennom ansikt-til-ansikt, gav et avgjørende utgangspunkt for å stille gode og konkrete spørsmål i e-postintervjuet. For min del har dokumentanalysen fungert som en slik støtte, men spørsmålet er om intervju ville fungert som en bedre støtte. Mitt svar på dette er at problemstillingen avgjør. På grunn av den situasjonen der tilgang til medlemmer ble vanskelig, og organisasjonen selv ønsket at kun egen vinkel skulle komme frem, så er det greit at dokumentanalysen fungerer som støtte og ikke et intervju. Hadde man skulle undersøkt medlemmene, så vil jeg hevde at noen ansikt-til-ansikt-intervju ville gitt nyttig lærdom før e-postintervjuet (Repstad, 2007, s. 98).

En annen metodisk fordel er at informanten får mulighet til å reflektere og komme med «gode» svar. Man mister, som sagt, noe av det menneskelige ved en slik tilnærming, men får også svar som er veloverveide og øker sannsynligheten for å være konsekvent. Svarene blir samtidig også komprimert, og nyansene og detaljene uteblir. Som sagt, så er dette nok et mer kritisk «tap» hvis intervjuene hadde vært rettet mot enkeltmedlemmer, men oppleves likevel som et tap i denne sammenheng (Jacobsen, 2015, s. 147-149). Ryen (2002) skriver at noen er flinkere til å formulere seg skriftlig enn muntlig, men det kan også være motsatt. Hva som er tilfellet her, er vanskelig å si. Ulempen med en skriftlig tilnærming er at man mister kroppslige og spontane reaksjoner, som kan inneholde verdifull informasjon, men som vedkommende egentlig ikke ønsker å dele (Ryen, 2002, s. 253-255).

En tredje metodisk fordel er at forskereffekten minskes ved et e-postintervju. Om dette egentlig er en fordel i dette tilfellet stiller jeg meg spørrende til. Mine fordommer og kunnskap, sier meg at medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelsen og organisasjon er generelt skeptiske til folk utenfra og store deler av akademia, som mange knytter til venstre siden av politikken – altså en naturlig fiende. Jeg mener derfor at tilliten har potensiale for å bli større, og kan ikke bli så mye svekket av forskeren. På den andre siden handler forskereffekten også om hvordan forskeren påvirker situasjonen slik at svarene blir annerledes. Ved et e-postintervju så kan det tenkes at det blir unaturlig å svare på noen forhåndsbestemte spørsmål, som man vet skal brukes i et forskningsprosjekt. Det er naturlig at svarene blir moderert, som kan hindre helt ærlige svar. Forskerens delvise fravær vil imidlertid føre til at man har liten kontroll over intervjusituasjon, slik at man ikke får konsentrert samtalen i den ønskede retning og engasjert informanten på temaet (Jacobsen,

2015, s. 147-149). Også muligheten for oppfølgingsspørsmål blir svekket (Ryen, 2002, s. 255). Dette har nok gjort at datainnsamlingen ikke ble like omfattende i mengde og detaljer på noen områder. Særlig gjelder det områder som organisasjonen ikke har omfattende eller direkte avgjort og formulert ideologi, men som ut ifra min problemstilling er særlig interessant. For eksempel gjelder dette forholdet til konkrete andre livssyn og religioner, som ofte behandles på generelt grunnlag i e-postintervjuet (Jacobsen, 2015, s. 147-149). Imidlertid fyller blant annet dokumentanalysen noen av disse hullene.

En siste metodisk fordel er spørsmålet om validitet. Ryen argumenterer for at ved et e-post intervju, der informanten selv skriver ned sine svar, så blir validitetsspørsmålet forenklet. Respondenten har større mulighet for å kjenne seg igjen i beskrivelsen, da vedkommende selv har diktert store deler av svarene på en kort og konsis måte (Ryen, 2002, s. 253-255). Det er da min oppgave som forsker å bygge på denne selvpresentasjonen, samtidig som det trekkes koblinger ut over det informanten selv kommer med.

4.5 Validitet, relabilitet og generaliserbarhet

Spørsmålet om validitet og relabilitet er relevant for å drøfte kvaliteten på et forskningsprosjekt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276-277). Validitet omhandler om man måler det man tror man måler (Kerlinger, referert i Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276-277). Kvale & Brinkmann argumenter for at validitet omhandler forskerens kredibilitet. Dette innebefatter både kvalitet på tidligere forskning og forskningsetikk hos vedkommende (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276-277). Ved å drøfte validitet, relabilitet og forskningsetikk, samt vise hvilke valg som er gjort underveis i forskningsprosessen, så håper jeg at forskningen blir så transparent som mulig, slik at det er mulig å vurdere validiteten. I tillegg vil jeg selv drøfte spørsmålet om validitet.

Relabilitet handler om forskningen har gyldighet ut over akkurat dette prosjektet, i dette tidsrommet, med disse informantene, med denne forskeren, eller om det kan reproduseres med samme resultat. Det jeg som forsker kan gjøre for å sikre relabilitet er å være åpen om hvilke valg som er gjort, de spørsmål som er stilt og om eventuell forskereffekt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276).

Generaliserbarhet fordrer at funnen er valide og pålitelige. Hvis så er tilfelle vil neste spørsmål være om funnen har verdi utover tilfellet som undersøkes (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 289). Spørsmålet om validitet, relabilitet og generaliserbarhet vil drøftes mer inngående nedenfor og knyttes til eget forskningsprosjekt.

Validitet

Jacobsen sier at validitet handler om metoden som er valgt er egnet til å samle inn den nødvendige dataen for å besvare problemstillingen (Jacobsen, 2015, s. 145). Ved en dokumentanalyse får man både indirekte og direkte data, ved at man henter inn data som er produsert for en annen hensikt enn å besvare mine spørsmål. Validiteten kan svekkes i den grad en dokumentanalyse ikke gir direkte data knyttet til min problemstilling. Likevel vil dokumentanalysen være valid å bruke, da den gir både direkte og indirekte data. Den direkte dataen er annerledes enn hva den hadde vært ved en primærkilde, som intervju av medlemmer, men gir informasjon om andre forhold. For eksempel vil dokumentanalysen gi direkte informasjon om hvilket syn bevegelsen har på religion, da flere av dokumentene tar opp dette spørsmålet direkte. Validiteten styrkes ved at problemstillingen endres til å gjelde det vi har primærkilder på, altså hva vi kan si noe om ut ifra dokumentene som er tilgjengelig og spørsmål som de ønsker å svare på i e-postintervjuet (Jacobsen, 2015, s. 173).

På den andre siden vil dokumentene gi indirekte data, ved at man kan bruke informasjon man finner der, til å så noe om tilknyttede forhold. For eksempel vil synet organisasjonens har på religion, tidligere historie og organisasjonens struktur, kunne indikere hvordan livssynene til medlemmene er. Denne typen data må behandles som det den er, nemlig data som peker i en retning, men uten et kontrollert svar. Dataen som innhentes vil tjene til å besvare: «Hvordan beskriver ledelsen for Den nordiske motstandsbevegelse organisasjonens ideologi og livssyn, og hvordan er rommet for religionsutøvelse for medlemmer i denne organisasjonen?» (Jacobsen, 2015, s. 173).

Validitet oppnås dermed ved å tilpasse problemstillingen til de metodene som er tilgjengelige. Hvilke svar disse metodene kan gi, vil avgjøre hvilke spørsmål som undersøkes (Jacobsen, 2015, s. 145).

Spørsmålet om etterprøvbarehet kan være relevant å si noe om, i forbindelse med validitet. Etterprøvbarehet handler i korte trekk om det er mulig å etterprøve de funnene som er gjort i prosjektet. Dokumentanalysen har brukt åpne kilder, som er lette å finn igjen ved å se på kildehenvisningen. Det er også mulig å be om innsyn i det transkriberte materialet fra dokumentanalysen, samt e-postintervjuet. På den måten er det mulig å etterprøve funnene, for å se om konklusjonene som trekkes er riktige i forhold til datamaterialet (Repstad, 2007, s. 137).

Et annet relevant spørsmål i forbindelse med validitet er om det er gjenkjennbart for informanten. Mine kilder bygger på skrevet tekst, som gjør det enklere for forskeren å gjengi korrekt informasjon. I kapittel 5 har jeg prøvd å gi en tematisk gjennomgang av de ulike kildene jeg har jobbet med. Gjennomgangen har fokusert på å gi et så «riktig» og «kildenært» bilde som mulig, samtidig som at det relevante trekkes frem. Organisasjonens ledelse, som de fleste kildene bygger på, vil nok i stor grad kjenne seg igjen på denne delen. Spørsmålet er om drøftingen er gjenkjennbar, og om medlemmene kjenner seg igjen i organisasjonens beskrivelse, altså om det er intersubjektiv enighet. Drøftingen skal jo nettopp vise et annet bilde av en situasjon, for å forklare den. Dette gjør det mulig at gjenkjennbarheten minker, men ikke nødvendigvis. Intersubjektiv enighet er vanskelig å måle, da jeg ikke har snakket med andre medlemmer enn de i ledelsen. (Repstad, 2007, s. 137).

Relabilitet

Dataens pålitelighet drøftes av Jacobsen. Ved å velge en metode vil noe data falle ut, som man kunne fått ved bruk av annen metode. Spørsmålet er om man da gir et riktig bilde? (Jacobsen, 2015, s. 145-146). For å forsikre meg om at dataen som ble innsamlet ved dokumentanalyse og e-postintervju gav et riktig bilde av det jeg ønsket å undersøke, så måtte jeg endre synsvinkel. Målet var i utgangspunktet å se på hva slags livssyn medlemmene hadde. Dette skulle gjøres hovedsakelig gjennom en spørreundersøkelse og et oppfølgende intervju. Da disse metodene ikke var tilgjengelig, ved at ledelsen i organisasjonen ikke godtok dem, førte det til at både metode og problemstilling måtte endres. De metodene jeg hadde til rådighet og som jeg så på som nyttige for å innhente informasjon, var metoder som hentet informasjon fra en annen kilde enn det som opprinnelig var planen. Problemstillingen måtte derfor endres til å fokusere på organisasjonens livssyn, syn på religion og hvordan dette potensielt påvirker medlemmene.

Undersøkelseeffekt handler om at selve metoden kan påvirke resultatene på en spesiell måte. Dokumentanalyse innehar en liten grad av undersøkelseeffekt, da dataen ikke er produsert i tilknytning til et forskningsprosjekt. Et e-postintervju innehar en større grad av påvirkning ved at man vet at det man svarer vil bli brukt i et forskningsprosjekt og at spørsmålene er forhåndsformulert. Det kan tenkes at e-postintervjuet gir kortere svar enn hva et intervju ville gjort, men innehar mindre påvirkning av forskerens tilstedeværelse. Tanken på at det skal være med i et forskningsprosjekt kan påvirke, men dette kan testes ut ved å sammenligne med dokumentanalysen (Jacobsen, 2015, s. 145-146).

Spørsmålet videre blir om vi kan stole på at den informasjonen som kommer frem er riktig? Har informanten motiv for å skjule eller fordreie noe? Gjennomgangen av e-postintervjuet og dokumentene viser at det er en god sammenheng mellom hva de skriver til sine medlemmer på hjemmesiden, og de oppgir i e-postintervjuet. Slik sett er det liten undersøkelseeffekt. Det kan likevel tenkes at det finnes andre kanaler som de bruker til å kommunisere med sine medlemmer, som er skjult for utenforstående. Her kan det komme frem annen informasjon, som gir et annet bilde enn hva organisasjonen ønsker å formidle utad. Motivene for å holde noe skjult kan være at det gir organisasjonen et dårlig rykte eller at medlemmer ikke ønsker å være med i en organisasjon som er for kontrollerende. For eksempel hevder Den nordiske motstandsbevegelsen at det råder religionsfrihet innad i organisasjonen, samtidig som de avviser muligheten for å snakke med deres medlemmer om religion og livssyn. Det er opplagt at data i fra flere medlemmer vil gi et mer nyansert bilde enn det organisasjon gir (Repstad, 2007, s. 136).

Generaliserbarhet

Spørsmålet om forskningsresultatet kan generaliseres vil avhenge av hvem som undersøkes og hvor mange som undersøkes. Generaliserbarhet søkes først og fremst hos kvantitative prosjekter (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 289). Mitt forskningsprosjekt er kvalitativt, og søker dybdeforståelse fremfor å kunne si noe generelt om flere enheter.

Imidlertid kan det diskuteres om funnene har verdi ut over prosjektet. Ved å undersøke en organisasjons strategi ovenfor sine medlemmer, så vil vi kunne si noe om hvordan en enhet sier at de handler og hvilke holdninger de har. Deres prinsipper kan brukes som utgangspunkt for å undersøke lignende organisasjoner, for å se om det er et fellestrekk eller noe unikt. For eksempel viser prosjektet at religion ses på som en del av realpolitikken, som tilpasses etter samfunnet (Vejdland & Lindberg, 2020b). Nazistene under 2. verdenskrig brukte religion aktivt for å fremme sin ideologi og livssyn (Koehne, 2014, s. 29, 31). Den nordiske motstandsbevegelse ser på en lignende strategi som bortkastet, da man i Sverige i dag ikke trenger å skjule livssynet og ideologien i religion (e-postintervju). Prinsippet blir altså at religion ses på som et strategisk verktøy for å nå ut til sine medlemmer. Dermed kan man sammenlikne organisasjoner i andre land som har en sterkere religiøs forankring i befolkningen. Ved å se på hvilken tilnærming andre organisasjoner har til religion, så kan undersøke hvilken effekt samfunnet har på organisasjonen.

Kvale & Brinkmann betegner dette som en analytisk generalisering (2015, s. 291). Dette skjer ved at tidligere organisasjoner sammenlignes med forskningsenheten, og ved at det legges opp

til en videre sammenligning. M. M. Kennedy (1979) skriver i artikkelen «Generalizing From Single Case Studies» at generaliseringens gyldighet avhenger av i hvor stor grad det råder fellestrekk mellom casene som sammenlignes. I mitt tilfelle er det noen fellestrekk med den tyske nazismen, særlig ideologi og livssyn, mens den amerikanske ligner mer på det organisatoriske nivået. Kennedy skriver videre at det er den som eventuelt skal sammenligne trekk ved en case med en annen, som er ansvarlig for om de er sammenlignbare og om man kan generalisere (Kennedy, referert i Kvale & Brinkmann, 2015, s. 291).

4.6 Forskningsetikk

NSD

Allerede tidlig i prosjektfasen ble det sendt inn en søknad til NSD om godkjenning av prosjektet (se vedlegg 1 for NSD godkjenning). Prosjektet hadde, som sagt, opprinnelig et mer komplisert innhold, da det søkte intime svar fra en liten gruppe. I samtale med NSD prøvde vi sammen å finne løsninger på problemer som tredjepartsopplysninger og hvordan personene best kunne vernes uten at det i for stor grad gikk ut over muligheten til å samle inn nødvendige data. For eksempel ønsket jeg at spørreundersøkelsen skulle være anonym, for å berolige potensielle deltakere, men dette lot seg ikke gjøre fullstendig, da databehandler hadde tilgang til personopplysninger. Andre problemstillinger ble tatt opp underveis i søknadsprosessen, men siden mange av disse ikke ble aktuelle, da organisasjonen avviste de fleste metodene som kunne være inngripende, så vil ikke dette drøftes videre.

En metode som forsker og NSD drøftet var e-postintervjuet. Vi ble enige om at jeg uttrykkelig skulle informere organisasjonen om at jeg ikke ønsket tredjepartsopplysninger om deres medlemmer, så lenge det kunne være personidentifiserende. Dette var noe organisasjonen selv vektla, som jo var årsaken til at de andre metodene ikke ble godkjent.

De første spørsmålene ble sendt ut sammen med et samtykkeskjema. Samtykkeskjemaet ble utarbeidet i samarbeid med NSD og veileder, og tok utgangspunkt i malen til NSD. Skjemaet tar i hovedsak for seg opplysninger om prosjektet, databehandling, hvem som har tilgang til opplysningene, info om muligheten til å trekke seg og relevante kontaktopplysninger. Det ble i tillegg informert om ulike måter som organisasjonen kunne velge å sende svarene tilbake på, for å beskytte eventuelle sensitive opplysninger. Da svarene i fra e-postintervjuet ikke inneholdt noen sensitive opplysninger, men kun organisatoriske opplysninger, så valgt de å sende svarene og underskrevet samtykkeskjema som et svar på e-posten, uten kryptering.

Forskning, samfunn og etikk

De nasjonale forskningsetiske komiteene sier følgende om forskerens etiske ansvar:

«Forskjellige faglige tilnæringer og teoretiske ståsteder kan dessuten åpne for ulike, men likevel rimelige tolkninger av det samme materialet. Det er derfor viktig å reflektere over og redegjøre for hvordan egne verdier og holdninger kan påvirke valg av tema, datakilder og tolkninger. Redelighet i dokumentasjon, konsistens i argumentasjon, upartiskhet i vurderinger og åpenhet om usikkerhet er felles forskningsetiske forpliktelser, uavhengig av verdimessig eller vitenskapsteoretisk posisjon.» (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora, 2016, s. 10).

Det er intet ukjent fenomen at vi mennesker som regel handler etter egeninteresser.

Forskerens ansvar er at forskningen ikke blir styrt av egeninteresser, men først og fremst av sannhetssøking (NESH, 2016, s. 9). De grep jeg har gjort for å etterstrebe et slikt ideal er først og fremst åpenhet. Åpenhet innebærer i denne sammenheng tre sentrale elementer. Etter som tilgang til informasjonen ble annerledes enn ønsket og dermed dataen omhandlet en annen vinkling, så jeg, for det første, meg nødt til å endre problemstillingen for å ivareta relabiliteten. Målet og egen interesse måtte dermed tilpasses til hva jeg faktisk hadde foran meg av data.

Den andre måten åpenhet blir praktisert på er gjennom å åpent presentere og henvise til de kilder som er brukt for å innhente empiri. Slik sett ivaretas kravet om validitet, ved at datamaterialet ligger tilgjengelig for etterprøving og gjenskapning. Både kravene om validitet og relabilitet kommer tydelig frem i NESHs sine retningslinjer, ved blant annet krav om kildehenvisning, etterprøvbarehet og vitenskapelig redelighet (NESH, 2016, s. 26-29).

Et tredje hensyn tas ved å drøfte egen posisjon som forsker. Som NESHs retningslinjer i sitat ovenfor viser har forskeren en sentral rolle i å sikre kvaliteten i forskningsprosjektet.

Prosjekter som ukritisk presenterer egne funn, «jukser» i de logiske tankerekken eller ikke er klar over påvirkning av sitt vitenskapsteoretiske eller verdimessige posisjon, står i fare for å ikke ivareta de to overgående kravene om åpenhet. For eksempel vil kravet om etterprøvbarehet henge i en tynn tråd, hvis forskeren ikke har vært «redelig...

konsistent...upartisk...og åpen [...] om usikkerhet» (NESH, 2016, s. 10). Derfor vil jeg her drøfte på hvilken måte min vitenskapsteoretiske posisjon og verdimessige posisjon kan ha påvirket måten jeg har jobbet- og tolket på.

Kritisk realisme

En grunnleggende forståelse av vitenskapsteori er at det omhandler forskerens syn på virkeligheten (ontologi) og hvordan man kan innhente sann kunnskap (epistemologi).

Forskerens ontologi og epistemologi er forskerens utgangspunkt for hvordan et datamateriale blir tolket. Dermed har vitenskapsteorien betydning for hvordan man innhenter og analyserer

empirien, ved at forforståelsen er med på å styre forskerens valg. Vitenskapsteorien bygger på et filosofisk valg hos forskeren, og er noe som er relativt stabilt over flere forskningsprosjekt. Dermed må forskeren tilpasse sitt forskningsdesign etter sitt vitenskapsteoretiske ståsted, og ikke motsatt. Det er derfor viktig å være klar over at ulike forskere har ulikt utgangspunkt, og dermed vil se ulike sider av samme sak (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 55).

Kritisk realismes filosofi baserer seg på ontologisk realisme og epistemologisk konstruktivism. Ontologisk realisme fordrer, på samme måte som positivismen, at det finnes en objektiv virkelighet, uavhengig av menneskelig påvirkning. Epistemologisk konstruktivism er, i likhet med sosial konstruktivismen, opptatt av at kunnskap om virkeligheten formes av vårt perspektiv. Dermed får man et kritisk blikk på all kunnskap, ved at man hevder at den er «teori-ladet» og er preget av forskerens eget perspektiv. Kunnskap om den objektive verden er dermed mulig, men den begrenses av egen posisjon (Lilleaasen, 2017; Taylor, 2018, s. 217).

Et tredje premiss innenfor kritisk realisme er det som betegnes som «kritisk vurdering». Kritisk vurdering forstås som at vi åpent kan diskutere egne påstander om virkeligheten ut ifra egen posisjon, og vurdere argumentene som kommer inn mot påstandene. Argumentene kan videre vurderes som gode eller dårlige. Prosessen gjør det mulig å kunne si noe foreløpig om den objektive virkeligheten, fordi man har vurdert ulike argumenter og muligheter. Problemet med begrensningen grunnet forskerens posisjon nøstes opp i ved at ulike posisjoner får komme til og prøves opp mot hverandre. Slik får man en vurdering av hva som er objektivt virkelig og ikke (Lilleaasen, 2017). Dette kan også være positivt når man studerer en gruppe med en annen posisjon enn forskeren, da deres posisjon også ønskes velkommen. Dette er med på å styrke troverdigheten i forskningen, ved at man etterstreber å gi en gjenkjennbar beskrivelse av de man undersøker. Også de man undersøker vil oppfatte dette som positivt, da man tar deres posisjon på alvor. Dette er en særlig fordel i prosjekter som undersøker sårbare eller skeptiske grupper, som Den nordiske motstandsbevegelsen kan beskrives som.

Kritisk realisme kan sies å hente synet på objektivitet fra positivism og synet på en konstruert virkelighet fra konstruktivismen, samtidig som den er pragmatisk. Ulempen med positivism og konstruktivism er den konfliktylte historien, som har gitt dikotomier som realist vs. anti-realist (Danermark, 2002, s. 5; Poulsen, 2019). Fordelen med kritisk realisme er at den passer til både kvantitativ- og kvalitativ metodebruk, som opprinnelig var hensikten med dette prosjektet. Dermed vil det være uproblematisk å fortsette med kvalitativ metode, sett i fra et vitenskapsteoretisk ståsted (S. Taylor, 2018, s. 219-220).

En forsker med en posisjon som kritisk realist vil ha som utgangspunkt at man ønsker å beskrive en objektiv virkelighet, men innser at kunnskap om denne virkeligheten konstrueres underveis og blir påvirket av forskeren. Kunnskap forstås slik sett som konstruert, men inneholder også sannhet. Ved å sikre validitet og relabilitet øker sannsynligheten for at beskrivelsen som kommer frem sier noe om virkeligheten. Validitet og relabilitet, sammen med god metodebruk, gir forskerens arbeid mer troverdighet og etterprøvnbarhet, slik at man kan vurdere prosjektet mest mulig rettfærdig. Ved å være tydelig på egen posisjon og hvordan dette virker inn på forskningsvalgene som er gjort, vil det være synlig for leseren hvordan man kom fram til de resultatene som presenteres (S. Taylor, 2018, s. 217). Med et kritisk realistisk syn vil analysen være preget av denne posisjonen, og dermed har man begrenset tilgang til sannheten. Forskeren vil både oppdage og konstruere kunnskap (Lilleaasen, 2017).

I tillegg så er det viktig å påpeke en «unik» side ved kritiske realisme. S. Taylor (2018) hevder at i motsetning til positivisme og sosial konstruktivisme, så settes ontologien over epistemologien. Målet om å finne sannhet, er dermed viktigere enn hvilke metoder som anvendes for å innhente denne kunnskapen. Resultat kan bli en kombinasjon av ulike metoder, for å få ulike typer data om det samme fenomenet, som også har vært ønsket og til en viss grad praktisert i mitt prosjekt ved bruk av to ulike metoder (S. Taylor, 2018, s. 220).

Postholm og Jacobsen (2018) anbefaler en slik pragmatisk tilnærming til metode. Kritisk realisme kan betegnes som en pragmatisk tilnærming, ved at sannhetssøken står over valg av metode (S. Taylor, 2018, s. 220). Vitenskapsteori, i hvert fall de mer pragmatiske formene, bestemmer ikke hvilken metode forskeren velger, men hvordan opplysninger tolkes og analyseres (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 55).

Forskerrollen blir påvirket av vitenskapssynet kritisk realisme ved at fokuset som er valgt og tolkningen ser etter både objektive og konstruerte sannheter. Selv om det metodologiske valget har falt på å studere et case (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 63), så vil den vitenskapsteoretiske posisjonen ønske å se etter sammenhenger. Postholm og Jacobsen skriver at en problemstilling må være interessant, enten for de det forskes på eller ut over den enkelte casen (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 57). Fordi problemstilling i stor grad bestemmer forskningsdesign, og vitenskapsteoretisk ståsted avgjør tilnærming til datamaterialet, ble det naturlig å skulle prøve å finne sammenhenger. Valget ved å se sammenhenger til andre organisasjoner, og ikke kun undersøke Den nordiske motstandsbevegelsen isolert viser et syn på virkeligheten som beskrivbar. Synet på en konstruert virkelighet kommer frem ved at Den nordiske motstandsbevegelsen behandles som en selvstendig organisasjon, som er konstruert

for et spesifikt område og i en spesifikk tid. De opplysningen som kommer frem gjennom dokumentanalysen og e-postintervjuene behandles først og fremst som selvstendige opplysninger om den spesifikke organisasjonen. Deretter drøftes det opp mot teori og bakgrunn, blant annet for å undersøke muligheten for objektive sannheter og generaliserbarhet (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 55).

Verdimessig posisjon

NESH (2016) er tydelige på at forskningen må være «redelig[...] i dokumentasjon, konsistens i argumentasjon, upartisk[...] i vurdering og åpen[...] om usikkerhet» [...] uavhengig av verdimessig eller vitenskapsteoretisk posisjon.». Nettopp derfor sier NESH at «[d]et er [...] viktig å reflektere over og redegjøre for hvordan egne verdier og holdninger kan påvirke valg av tema, datakilder og tolkninger.» (NESH, 2016, s 10). På den måten blir forskningen mest mulig ærlig, ved at alle kort legges på bordet. Jeg vil i det følgende derfor drøfte egen verdimessigs posisjons mulige påvirkning på dette forskningsprosjektet med utgangspunkt i debatten om utenfra- og innefra-perspektiv hos Jone Salomonsen (2003).

Jone Salomonsen drøfter i boken «forankring eller frikobling» hvilken posisjon forskeren bør ha. Et utenfra-perspektiv forstås som at forskeren studerer noe i fugleperspektiv, og er «frikoblet» fra de som studeres (Salomonsen, 2003, s. 97, 105). Dette passer med antropologiens regel om vitenskapelig og metodologisk ateisme (Berger, 1970, s. 21, 182). Salomonsen kritiserer imidlertid dette perspektivet, da det bryter med prinsipper om å gi en rettferdig og gjenkjennelig fremstilling i forhold til de det forskes på (Salomonsen, 2003, s. 105).

Et innenfra-perspektiv forstås som at forskeren setter seg inn i grunntesene hos de det forskes på, for å undersøke om de oppfattes som meningsfulle. Dette bryter med prinsippet om å være «frikoblet», men gir ofte en mer positivt og solidarisk fremstilling (Salomonsen, 2003, s. 105).

Salomonsen mener at en forsker som har en deduktiv tilnærming, ved å undersøke et utenfra-perspektiv, vil få dårlige resultater fordi vedkommende prøver å «presse» en case inn i en teoretiske ramme eller gitt forhåndsforståelse. Hun anbefaler derfor en induktiv tilnærming, der man starter med å undersøke empiri, for så å gå til teori, og tilbake til empiri (Salomonsen, 2003, s. 99-101).

I mitt forskningsprosjekt har jeg valgt av kunnskapsmessige hensyn å starte med en induktiv tilnærming, for å få nødvendig kunnskap for å vite hva jeg skulle spørre om. Samtidig har jeg

av tidsmessige hensyn måttet jobbe med teori i en tidlig fase, i påvente av svar fra informantene. Dette har nok gjort at teorien ikke har vært tilstrekkelig tilpasset empirien, sett fra Salomonsens induktive ståsted.

Min verdimessige posisjon er kristen konservativ. Slik sett har jeg et utenfra-perspektiv på organisasjonen jeg studerer, da jeg ikke kan identifisere meg med deres livssyn eller forhold til religion. Samtidig har jeg empati for og kjenner igjen noen av problemstillingene de reiser, og har slik sett et delvis innenfra-perspektiv. Salomonsen skriver at faren for at «den andre» forsvinner i det forskeren innehar en deduktiv tilnærming (Salomonsen, 2003, s. 101). Derfor tenker jeg at det kan være en fordel å ikke komme med ut utelukkende kritisk utenfra-perspektiv, men heller kombinere elementer fra begge perspektivene, slik Henriksen (2001) argumenterer for (Henriksen, referert i Salomonsen, 2003, s. 101). På den måten får man både deler av en objektiv tilnærming, som studerer et fenomen utenfra, samtidig som at de behandles som mennesker man opplever å ville gi en rettferdig behandling.

En fare ved å studere en organisasjon som er høyst kontroversiell, som Den nordiske motstandsbevegelsen, er at forskeren har en skjult agenda om å svartmale dem (Salomonsen, 2003, s. 101). En annen fare, sett fra min posisjon, er medlemmer i organisasjonen blir gitt en offerposisjon, for å vise hvilke negative konsekvenser for eksempel undertrykkelse av religion kan ha. Jeg mener ikke at forskeren skal unngå disse temaene, fordi det tjener egeninteresser, men må behandle dem bevist, kritisk og ut fra flere perspektiv.

Et siste poeng er det Salomonsen betegner som et slags tredjeperspektiv, ved at man prøver å ta «den andres» perspektiv. Det ligner på et innefra-perspektiv, men forskjeller er at man ikke trenger å være enig eller ha sympati med det som sies. Målet er å gi en fremstilling som gir et bilde som samsvarer mest mulig med selvforståelse til de som undersøkes. Det handler med andre ord om å se noe med andres øyne (Salomonsen, 2003, s. 99). Dette har jeg praktisert først og fremst ved at empirien legges frem som en slags gjenfortelling av det dokumentene og e-postintervjuene har ønsket å si.

Hensyn til personer og grupper

NESH har klare retningslinjer for hvordan forskeren skal sette menneskeverdet før egne forskningshensyn. Dette krever at forskeren tar visse hensyn og avveininger i møte med informanten (NESH, 2016). Jeg vil i det følgende drøfte hvordan jeg har i varetatt personhensynet i mitt prosjekt.

Prosjektet var i en tidlig fase tiltenkt å skulle innhente personopplysninger gjennom spørreskjema og intervju. Flere samtaler med NSD avgjorde hvordan opplysninger skulle lagres sikkert på kryptert OneDrive, informasjon- og samtykkeskjema ble utarbeidet, og hvordan tredjepartsopplysninger skulle unngås. Da prosjektet ble endret til å gjelde dokumentanalyse og e-postintervju, ble tilnærming til personhensyn naturlig nok endret. Det viktigste hensynet i forhold til medlemmer i organisasjonen eller i kretsen rundt, var informasjon til organisasjonen at de skulle avstå fra å oppgi tredjepartsopplysninger som kunne være personidentifiserende.

I dokumentanalysen er flere av dokumentene forfattet av medlemmer av organisasjonen, særlig ledere. Disse går ut med fullt navn, og organisasjonen oppfordrer sine medlemmer til å stå frem med fullt navn, for å vise sin støtte til organisasjonen (Bjørøgo, 2018, s. 80). I dokumentene er det mulighet for å legge igjen kommentarer. De fleste har et brukernavn som ikke er personidentifiserende, men sier ofte mer om deres livssyn eller interesser. Alle disse personopplysningene har organisasjonen valgt å publisere, og dermed må de behandles som offentlige opplysninger. Samme hensyn til personopplysninger gjelder ikke her, som f.eks. i et intervju. Bjørøgo har en lignende tilnærming til gruppen (Bjørøgo, 2018, s. 22). De som derimot er viktig å ivareta er punkt 16 i NESHs retningslinjer, som beskrives som følger:

«Forskeren skal ikke tillegge informanter og aktører irrasjonelle eller lite aktverdige motiver uten å kunne gi overbevisende dokumentasjon og begrunnelse. Forskeren skal vise respekt for verdier og holdninger hos forskningsdeltakerne, ikke minst når disse avviker fra det som er mest vanlig i storsamfunnet.» (NESH, 2016, s. 21).

Poenget med punkt 16 er å ta hensyn til svake grupper i samfunnet, som en politisk subkultur som Den nordiske motstandsbevegelsen. Disse har ikke samme mulighet til å forsvare seg, og kan lettere bli utsatt for hets. Derfor er det viktig at forskeren gir et så rett bilde som mulig av personene i denne gruppen, slik at deres selvforståelse kommer frem, og at man ikke bidrar til å reprodusere stereotypier og fordommer (NESH, 2016, s. 24). NESH anbefaler at forskning gjort på sårbare grupper skiller mellom beskrivelse og tolkning, slik at man ivaretar dette hensynet (NESH, 2016, s. 22). I mitt prosjekt er dette blitt løst ved at empirien presenteres i en del og tolkes i en annen.

Hensynet til gruppen eller organisasjonen Den nordiske motstandsbevegelsen gjøres ved å følge punkt 19 og 21 i NESHs retningslinjer. Punkt 19 omhandler hensynet til private interesser, og beskrives som følger: «Forskeren skal respektere de legitime grunnene private

bedrifter, interesseorganisasjoner o.l. har til ikke å få offentliggjort opplysninger om seg selv, sine medlemmer og sine planer.» (NESH, 2016, s. 23).

Den nordiske motstandsbevegelse var tidlig ute med å skjerme sine medlemmer fra forskning, med begrunnelsen om å beskytte organisasjonen (e-postintervjuet). Selv om samfunnsinteressen er stor for å få vite noe fra medlemmene, så ligger det ikke skjellig grunn til mistanke om lovbrudd på akkurat dette området som forsvarer å gå imot organisasjonens interesser (NESH, 2016, s. 23). Samtidig så hindret organisasjonen en slik mulighet, ved å stenge «døren» inn til sine medlemmer. Dette er en risiko ved å studere skeptiske grupper som er organisert strengt hierarkisk.

Punkt 21 omhandler hensynet til utsatte grupper, og beskriver som følger:

«Forskeren har gjennom hele forskningsprosessen et spesielt ansvar for å ta hensyn til utsatte gruppers interesser [...] Enkeltpersoner som inngår i svakstilte grupper, kan ønske å ikke bli forsket på fordi de frykter at det kan føre til at gruppen som helhet kan framstå i et uheldig lys i offentligheten. I slike tilfeller må forskeren legge særlig vekt på kravene om informasjon og samtykke.» (NESH, 2016, s. 24).

Som sagt, har organisasjonen sikret seg mot dette ved at det kun er ledelsen som får uttale seg om organisasjonen offentlig. Jeg har sendt ut et tydelig informasjons- og samtykkeskjema til organisasjonen i tråd med blant annet punktene 7 - Ansvar for å informere, 8 - Samtykke og informasjonsplikt og 13 - Hensynet til tredjepart (NESH, 2016, s. 13-14, 19).

5.0 Empiri og analyse

I det følgende vil jeg presentere empirien tematisk. Tematiseringen har søkt å la dokumentene tale for seg selv, med det forbehold at det er relevant for problemstillingen. Jeg har valgt å gi en tematisk presentasjon av disse funnene i dette kapittelet. Temaene er som følger:

«Nasjonalsosialismen som det komplett verdensbilde», «Naturen, naturlovene og det naturlige», «Mennesket – et høyerestående dyr, åndelig og verdifullt?», «Den nordiske rases overlegenhet», «Folket, lojalitet og offervilje» og «Religion som underordnet?». De fem første temaene tar hovedsakelig for seg ledelsens syn på nasjonalsosialisme, som er det livssynet alle medlemmer må kunne stille seg bak. En slik gjennomgang vil si noe om hvilket livssyn bevegelsen har, men også hvilke tilpasninger et medlem skal tilpasse sin tro etter. Delkapittelet «Religion som underordnet?», går mer direkte inn i spørsmålet om forholdet til andre religioner og hvilket rom det er for tro- og religionsutøvelse. Drøftingen av funnene er forbeholdt kapittel 6.

Frihetskamp.net er Den nordiske motstandsbevegelsens offisielle hjemmeside i Norge, mens nordfront.se er den svenske versjonen. På disse sidene legger ledere og andre medlemmer ut artikler om alt fra ideologi og livssyn til kommentarer på nyheter og arrangement. I det følgende vil jeg presentere artikler hentet fra hjemmesidene til bevegelsen som omhandler livssyn. Dokumentene har jeg valgt ut på bakgrunn av problemstillingen, og har søkt artikler som sier noe om organisasjonens livssyn og syn på religion.

Ledersperspektiv er en podkast DNM har gjennom sine nettsider. Podkasten blir beskrevet som følger:

«Ledarskapsperspektiv är en podcast för att nå ut med Nordiska motståndsrörelsens ståndpunkter, ideologi och strategier i framförallt stora men också små frågor. **Fredrik Vejdeland**, riksrådsmedlem, beskriver ämnen och ställer upp problemformuleringar medan **Simon Lindberg**, Nordiska motståndsrörelsens ledare, förklarar organisationens ståndpunkter.

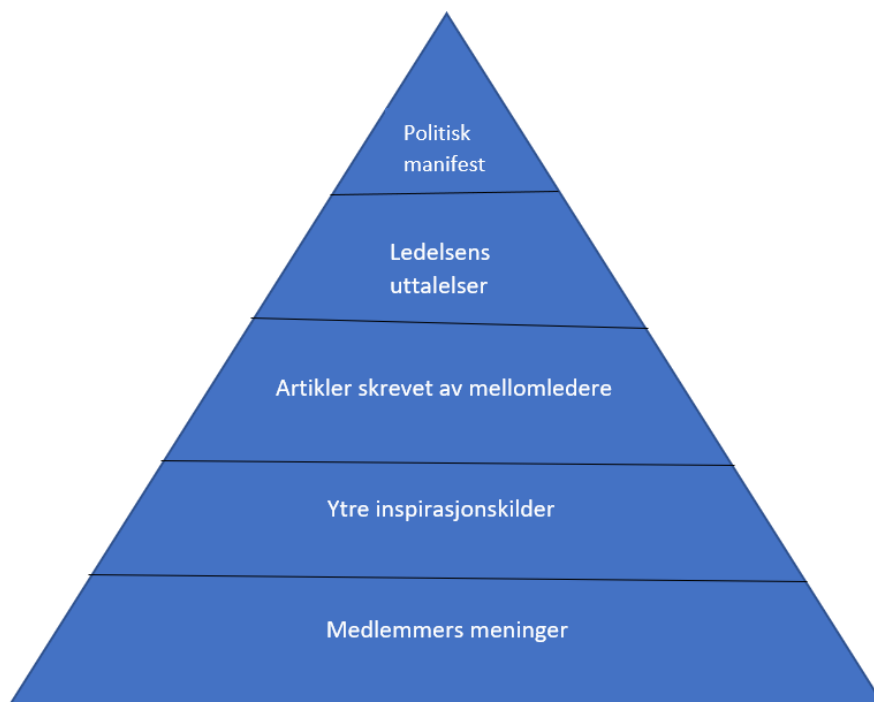
Ledarsperspektiv syftar till att utbilda lyssnarna och förklara organisationens syn på olika frågor så exakt vi bara kan. Allt som framkommer i Ledarsperspektiv kan anses som sanktionerat av organisationen.» (Redaktionen, 2018b).

Ledersperspektiv er, sammen med de ulike nettsidene, den måten organisasjonen skaper seg en felles ideologi og livssyn via Internett. Gjennom sammenkomster og studiesirkler blir det også arbeidet med å lage et felles livssyn, nemlig nasjonalsosialismen. Det kan tenkes at digitale kanaler også når ut til mindre aktive medlemmer eller mennesker som er interesserte. Slik sett vil målet også være å overbevise om at nasjonalsosialismen er det rette livssynet for det nordiske folk.

To podkaster som jeg ble tipset om gjennom e-postintervjuet, lederperspektiv 52 og 23, har blitt transkribert og vil brukes som datamateriale. De andre podkastene fra lederperspektiv som er tatt med har jeg selv vurdert som aktuelle, og derfor undersøkt. Lederperspektiv er delt inn i ulike avsnitt, der det som regel er et «taktisk/ideologisk» emne. Det er disse som er mest interessant for min problemstilling, og som jeg derfor har valgt å sette søkelys på. Alt som sies på Lederperspektiv regnes som organisasjonens offisielle syn på ulike spørsmål, og har dermed en høy status.

I det følgende vil det gis en oversikt over hvilke dokumenter som jeg har analysert.

Dokumentene vil presenteres ved forfatter, tittel og status. Et dokumenthierarki er opprettet for å si noe om status av de ulike dokumentene. Statusen til dokumentene bestemmes av ledelsen i organisasjonen, og en inndeling er gjort på bakgrunn av opplysninger som har kommet frem i datainnsamlingen. Det er hovedsakelig ledelsens utsagn som ses på som offisielle dokumenter. Men det som publiseres på nettsidene av mellomledere og eksterne kilder, kan også ses på som viktige dokumenter. Prinsipper er at jo lengre ned i hierarkiet, desto mindre sannsynlig er det at ledelsen står inne for alt som kommer frem i dokumentet. Likevel er dokumentet viktig da det tillates eller publiseres av ledelsen, som viktige innspill i formingen av livssynet. Disse «laverestående» dokumentene viser også en viss intern spenning, da Lindberg ofte sier at han ikke kan stille seg bak alt som er skrevet i for eksempel de eksterne inspirasjonskildene.

Figur 3 Dokument-hierarki basert på ledelsens uttalelser, Bjørgum, 2020.

Følgende dokumenter har blitt analysert:

Tabell 2 Oversikt over analyserte dokumenter, Bjørgum, 2020.

Status	Tittel	Forfatter/utgiver
Politisk manifest	Politisk manifest: Vår vei – Ny politikk for en ny tid	Den nordiske motstandsbevegelsen
Ledelsens uttalelser	Ledarperspektiv: - Ledarperspektiv 59: Nationalsocialismen och natur lagarna - Ledarperspektiv 52: Vår ära heter trohet! Edsvärjningar och moral - Ledarperspektiv 23: Varför mår folket så dåligt? Att bota depression med nationalsocialisme som medicin - Ledarperspektiv 60: Nationalsocialismen som världsåskådning, kristendom och andlighet - Ledarperspektiv 25: Vad är nationalsocialism och varför är den överlägsen andre ideologier? Genomgång av ismer och ett nytt segment - Ledarperspektiv 4: Är nationalsocialismen för yttrandefrihet? Hets mot folkgrupp och religion Artikler fra hjemmesidene: - Lenker til fortiden - Religionsspørsmålet – et sidespor - Nasjonalsocialismen – det nordiske folkets naturlige verdensanskuelse - Vad är nationalsocialism? - Svar på spørsmål om nasjonalsocialisme	Simon Lindberg (leder DNM) og Fredrik Vejdland (riksrådsmedlem) -Klas Lund (grunnlegger av DNM) -Tommy Olsen (leder DNM Norge) -Simon Lindberg (leder av DNM) - Simon Lindberg (leder av DNM) -Martin Saxlind (sjefsredaktør)
Artikler skrevet av mellomledere	- Kampen for en større sak	- Sebastian Elofsson, kampredaktør.
Ytre inspirasjonskilder	- Albert Hartl: Evig Front (utvalgte kapitler): <ul style="list-style-type: none"> ○ Evig front #1: Om meningen med livet. ○ Evig front #2: Nordisk gudstro. ○ Evig front #3: Fellesskap. ○ Evig front #4: Lov og lydighet. 	- Redaksjonen.
Medlemmers meninger	Kommentarer etter artikler. Meninger generelt. Rangert etter medlemstype (støttemedlem, medlem og aktivist).	-Medlemmer

Det vil i det følgende gis en tematisk gjennomgang av funnene i dokumentanalysen og e-postintervjuet. Svarene fra e-postintervjuene er ofte gjennomtenkt, korte og konkrete, og gir slik en kjerne å begynne med. Noe av datamaterialet har overlappende verdi, og vil derfor brukes flere ganger, men med ulik vinkling. Dette er en konsekvens av å lage en tematisk fremstilling, å forenkle noe som er tett knyttet sammen. Jeg mener likevel at en slik

gjennomgang vil være nyttig for å få et overblikk over funnene, samt at overlappene kan minne leseren om sammenhengen i temaene.

5.1 Nasjonalsosialismen som det komplette verdensbilde

«Vi gjennomfører rekrutteringsmøte med alle som vill ansluta sig och då pratas det bland annat ideologi och livssyn. Kan man inte ställa upp på de nio punkterna och acceptera att vi är en nationalsocialistisk organisation (även om man inte måste kalla sig själv det) så kan man inte gå med oss.» (e-postintervjuet).

En forutsetning for å være medlem i den Nordiske motstandsbevegelse er at man kan stille seg bak punktene i det politiske manifest og nasjonalsosialismen. De politiske punktene er organisasjonens ni punkter fra det politiske manifestet. Disse er først og fremst politiske føringer, men bygger tydelig på en nasjonalsosialistisk verdensanskuelse eller livssyn. Manifestet er det overordnede dokumentet, og jeg velger derfor å ta det med i sin helhet. Punktene er som følger:

«Politisk manifest: Vår vei – Ny politikk for en ny tid

Punkt 1

Umiddelbart stoppe masseinnvandringen. Repatrieringen av majoriteten av alle som ikke er etniske nordeuropeere eller nærbeslektede folkeslag skal innledes så fort som mulig. På en så human måte som mulig skal de sendes tilbake til sine respektive hjemland eller nærrområder til disse.

Punkt 2

Med alle tilgjengelige midler, på lang sikt, arbeide for å ta tilbake makten fra den globale sionistiske eliten som økonomisk og rent militært har okkupert større deler av vår verden.

Punkt 3

Sammen med de øvrige nordiske landene skape en nordisk selvforsørgende stat med felles forsvar, felles valuta og sentralbank, og felles overgripende lover og regler. Dette innebærer også at man umiddelbart forlater Den europeiske union og eventuelle andre lignende folkefiendtlige sammenslutninger.

Punkt 4

Innføre en sterk stat med utpreget folkestyre. Ansvarsposisjoner skal tildeles etter kompetanse, og statens mål vil først og fremst være å sikre folkets overlevelse og arbeide for dets utvikling og velferd. Ytringsfriheten skal være stor.

Punkt 5

Våre massemedier skal eies av statsborgere av det nye Norden. Utenlandsk og innenlandsk media som opptrer folkefiendtlig, skal kunne forbys. Et altfor konsentrert eierskap må motarbeides.

Punkt 6

Skape et moderne samfunn i harmoni med den naturlige orden. Våre dyrebeskyttelseslover skal legge vekt på etikk fremfor profitt. Naturen og dens ressurser skal brukes med fornuft og fremtiden i tanke. Allemannsretten skal vernes.

Punkt 7

Innføre et nasjonalsosialistisk samfunn der ressursene fordeles slik at man tar hånd om hele folket, sterke så vel som svake, og der alle gis mulighet til å nå sitt fulle potensial. Et sosialt sikkerhetsnett skal gi statsborgere rettigheter, men også plikter. Staten skal kontrollere grunnleggende infrastruktur av allmennyttig interesse, da dette krever mer ansvar enn hva et privat selskap kan håndtere. Samtidig skal forretningsliv og innovasjonsånd oppmuntres.

Punkt 8

Innføre allmenn verneplikt i hele Norden og ekspandere militæret. Alle som har avtjent sin verneplikt beholder sitt våpen og sin utrustning. Hver statsborger skal kunne bidra til forsvaret av nasjonen mot ytre så vel som indre fiender.

Punkt 9

Innføre en rettsstat hvor alle statsborgere er like for loven. Utdannede jurister skal arbeide i domstolene. En folkedomstol skal opprettes for å straffeforfølge alvorlige tilfeller av folkeforræderi.» (Motstandsbevegelsen, u.å.).

Den andre bærebjelken i organisasjonen er nasjonalsosialismen, som også manifestet er bygget på. Organisasjonen beskrives som følger:

«Nordiska motståndsrörelsen är en nationalsocialistisk organisation. Vår syn på nationalsocialismen är inte bara att det är en politisk ideologi, utan en komplett världsåskådning som kan täcka alla mänskliga behov, såväl andliga som materiella.»

Sitatet er hentet fra e-postintervjuet. Her gjør Den nordiske motstandsbevegelsen det klart at de anser nasjonalsosialisme som noe mer enn en ideologi. Nasjonalsosialisme forstås som et livssyn, et komplett verdensbilde. De skriver også at:

«Nationalsocialismen är naturlagarna anpassade efter den moderna ariska människan. Den tar hänsyn till naturens okränkbara lagar liksom till vår ras inre medfödda egenskaper och moral.»

Og på spørsmål om nasjonalsosialismen er en religion, svarer de:

«Nej, men nationalsocialismen är världsåskådning – precis som de stora världsreligionerna. Nationalsocialismen bygger på vetenskap och inte på tro – det är skillnaden.»

Lindberg beskriver også nasjonalsosialismen som mer enn en ideologi. Nasjonalsosialismen sidestilles med de store verdensreligionene, ved at livssynet har svaret på alle livets spørsmål. Inni det nordiske mennesket ligger en evne til moralsk vurdering. Nasjonalsosialismen er en naturlig verdensanskuelse fordi det «virker på vårt folks naturlige moral». Det er ikke nok å støtte de politiske ideologiene i DNM for å være nasjonalsosialist, man må også leve som det (Vejdeland & Lindberg, 2019). Ideologi knyttes mer til realpolitikk, som må tilpasse seg

samfunnet, mens nasjonalsosialisme som verdensanskuelse er uforanderlig (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Kravet for å være med å organisasjonen er at man i første rekke er nasjonalsosialist, og kan stille seg bak de ni punktene i det politiske manifestet (e-postintervju). Dette manifestet er organisasjonens realpolitikk, mens nasjonalsosialismen også inneholder verdensanskuelse bak disse bestemmelse. Manifestet proklamerer at man skal innføre et nasjonalsosialistisk samfunn. Lindberg skriver at nasjonalsosialismen må settes først, og andre hensyn på tilpasses deretter (Lindberg, 2018b).

Det finnes et tydelig skille mellom NSDAP- og DNM sin nasjonalsosialisme. Hartl henviser til «Den nordiske guden», og begrunner med gud når han forklarer nasjonalsosialismen (Redaksjonen, 2018b). DNM forklarer det samme innholdet med naturen, som sitatene over viser. NSDAP forstås som en inspirasjonskilde, men ikke som en rettesnor (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Lindberg skriver i en artikkel at nasjonalsosialismen er et komplett verdensbilde i seg selv, og ikke trenger komplementerende elementer fra religion (Lindberg, 2018b). Han fastslår også at nasjonalsosialismen er et eget verdenssyn, som ikke bygger på andre religioner, men det naturlige. Den er dogmatisk på noen områder, men åpen for innspill andre plasser (Vejdeland & Lindberg, 2018b). Vejdeland forteller at nasjonalsosialismen er en verdensanskuelse, fordi den søker å «gjennomsyre menneskers liv og hele samfunnet» (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Fornuft og logikk er redskapene som brukes for å få kunnskap om nasjonalsosialismen, samtidig som det bygger på «urgammel visdom» (Lindberg, 2018b). Nasjonalsosialismen er kun en beskrivelse av det som egentlig ligger inni hvert nordiske menneske, men må «beskrives for de blinde» (Vejdeland & Lindberg, 2020a). Men hvilke kunnskaper er disse? De andre temaene vil i stor grad besvare dette spørsmålet, da de går mer i dybden på innholdet i nasjonalsosialismen hos Den nordiske motstandsbevegelsen. Likevel vil noen sentrale områder nevnes i korthet.

Lindberg viser til at nasjonalsosialismen skiller seg fra en politisk ideologi, fordi den er uforanderlig og har det evige for øyet. Den påvirkes ikke av samfunnet, på samme måten som en ideologi må (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

De åndelige delene av nasjonalsosialismen beskrives på ulike måter, men med naturen som stikkord. Åndelighet finnes i troen på blodet og naturens skjønnhet. Det finnes ved å meditere

eller be for at det nasjonalsosialistiske skal manifestere seg, og dette skjer gjerne mens man er i naturen. Forkynnelse og misjonering skjer gjennom radikal kamp på ulike arenaer (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

De store spørsmålene i livet kan også besvares ved nasjonalsosialismen. Meningen med livet er å føre blodet videre, å aldri tillate at det nordiske folk dør og å streve for at dette folket får det så godt som mulig, i et langsiktig perspektiv. Etter døden så blir du enten til jord og blir ett med jorden eller så lever du evig; fysisk, ved at ditt blod videreføres til dine barn, åndelig, ved at folk minnes ditt heltemot og dine gjerninger (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Etikk og moral er styrt dels av et indre medfødt kompass og dels av naturlovene. På den måten kombineres blodet og naturen til det fullkomne. (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Nasjonalsosialismen og andre religioner beskrives generelt som noe positivt, da det fyller en viktig funksjon i samfunnet (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Likevel ses religion på som underordnet, som jeg vil komme tilbake til i siste del av dette kapitlet.

5.2 Naturen, naturlovene og det naturlige

«[N]ationalismen bygger på och anpassar sig runt naturens lagar istället för som de flesta andra ideologier som försöker stå över naturen och anpassa naturen till deras tro. Vi nationalsocialister har en stor respekt för naturen och en önskan om att världen ska bevaras så som den skapats av naturen. Exempelvis hade inte naturen skapat olika människorraser med skilda utseenden och egenskaper om meningen ändå var att de skulle blandas samman till en. Vi erkänner också människan som ett djur och således en del av naturen.»

Sitat fra e-postintervjuet gir en kort beskrivelse av en sentral del av nasjonalsosialismen som livssyn, nemlig naturen. Kjernen i Den nordiske motstandsbevegelsen ligger i det som Lindberg beskriver som «blodet og naturen». Blodet sikter til at det nordiske mennesket er utstyrt med et indre moralsk kompass, som leder mennesket til å gjøre det rette. Naturen sikter til at mennesket er underlagt naturlovene. Hvis man bryter naturlovene så vil det føre til konsekvenser. Konsekvensene vil komme i form av en straff fra naturen, f.eks. ved at man slår seg ved å bryte gravitasjonsreglene (Vejdeland & Lindberg, 2020b). I en fremtidig nordisk nasjonalsosialistisk stat vil straffen være en menneskelig reaksjon på et slikt lovbrudd (Motstandsbevegelsen, u.å.).

Mennesket forstås å ha et særlig ansvar for å bevare naturen og det naturlige. Ord som bærekraft og dyrevelferd er ikke fremmede ord i Den nordiske motstandsbevegelsen.

Ansvaret knyttes til at mennesket selv er en del av naturen, som et dyr, men samtidig innehar

høyerestående egenskaper, som gir dem mulighet til å ta være på resten av naturen (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Av pedagogiske hensyn vil den videre forklaringen av dette området deles inn i naturen, naturlovene og det naturlige.

Naturen

Naturen beskrives av ledelsen som skapt av naturen, og som skaper av verden. På spørsmål om hvem som har skapt naturen og satt inn naturlovene svarer de:

«Som organisation ser vi verdens skapelse ur en vetenskaplig synvinkel. Naturen och dess lagar har skapat sig själv – om det sen skett genom Big bang eller någon annat vetenskaplig händelse som vi inte känner till får såklart framtidens forskare svara på. Vi är som sagt dock för religionsfrihet och har full respekt för medlemmar som tror att gud skapat världen istället för att det skett vetenskapligt.»

Naturen forstås altså som skapt av seg selv, og dette har skjedd gjennom Big bang, eventuelt en annen hendelse som kan forklares vitenskapelig. Dette er det offisielle synet til Den nordiske motstandsbevegelse, men er ikke det området de er mest skråsikre. Her er organisasjonen vitenskapelig innstilt til at selve forklarelsen på hvordan naturen ble skapt av naturen, eller om den er skapt av Gud, er kunnskap som er under utvikling. Dog støtter organisasjonen seg til en vitenskapelig forklaring, og ikke en religiøs. Likevel avviser de ikke tanken om panteisme, som går ut på at Gud og naturen er ett. Dette ses på som en god måte å kombinere troen på Gud med nasjonalsosialisme (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Selv om de er noe forsiktige med en slik henvisning, så ligger det en undertone om naturen som hellig eller guddommelig. Vejdeland snakker om «naturens guddommelighet» og Lindberg referer til at «naturen er hellig i seg selv» (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Mer indirekte kan man si at måten man tiltaler, behandler og underkaster seg naturen, viser til en slags religiøs tilnærming. Naturen har et svakere guddommelig trekk enn f.eks. Hitlers forståelse av naturen, men likevel nok til å være interessant.

I Albert Hartls skrift «Evig Front» forklares den nordiske gudstro. Artikkelen forklarer at Gud åpenbarer seg i det naturlige, beskrevet som «blodet, naturen og historien». Blodet henviser til at det i mennesket er lagt noen lover, som er Guds lover. Naturen viser til at man gjennom naturen kan erfare Gud og forstå at han er til. Historien viser til at dette er noe som gjelder for alle nordiske folk, til alle tider, og på den måten skaper en identitet og ideal (Redaksjonen, 2018b).

Naturen beskrives også som «ikke alltid rettvis, men alltid sann» (Vejdeland & Lindberg, 2020a). En slik beskrivelse av naturen gir et bilde av en hensynsløs natur, som ubarmhjertig følger sine egne lover. Lovene er lagt der av naturen, og mennesket står ikke over disse lovene. På tross av en slik «hard» beskrivelse av naturen, så oppfattes også naturen som noe godt. På den ene siden fører det å følge naturlovene til noe godt. På den andre siden fungerer naturen som en slags medisin (Vejdeland & Lindberg, 2018a), fordi mennesket er knyttet til det naturlige (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Naturlovene

Naturlovene er altså gitt av naturen. Naturlovene kan deles inn i to. På den ene siden finnes naturlover som kausale årsakssammenhenger i naturen. F.eks. fysiske lover. Det andre synet på naturlover er det som skiller Motstandsbevegelsens syn fra en mer allmenn oppfatning av naturlover. Her knyttes en naturlov i stor grad til rase, f.eks. ved at raserenhet er en naturlov. Lindberg forklarer disse to lovene ved at den først ikke kan brytes, mens den andre kan brytes (Vejdeland & Lindberg, 2020a). Han forteller:

«Naturens egne lover, som uansett menneskelig lover, står over disse lovene. Står fast uansett. Avgjør hvordan ting uanvikelig kommer til å bli. Det finnes naturlover som man kan bryte, og ikke kan bryte. Felles for dem alle er det ikke finnes noen naturlover som kan brytes uten konsekvenser. Ødestiga konsekvenser. Eksempel på en naturlov, som brytes i stor grad i dag er raseblanding, at man skal holde seg til sine egne. Naturen hadde så klart ikke skapt ulike raser med distinkt utseende og raser, og som lever naturlig avgrenser fra hverandre om de var meningen at vi skulle blande oss sammen. Da hadde naturen gjort det annerledes. En annen naturlov er at det kreves en mann og en kvinne for å få barn. Naturen hadde såklart ikke krevd en mann og en kvinne, hvis det var meningen at vi skulle være homofile. Hvis vi skulle oppmuntres til det, det naturlige eller normale. Andre eksempler på naturlover, som er vanskeligere å forklare...tyngdekraften, døden er uanvikelig og ureversibel for oss alle.» (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Videre er naturlovene tilpasset naturen, og ikke mennesket. Mennesket må, som resten av naturen, underkaste seg disse lovene for å unngå negative konsekvenser. Naturlovene er en sentral del av livssynet, da:

«Nationalsocialismen är naturlagarna anpassade efter den moderna ariska människan. Den tar hänsyn till naturens okränkbara lagar liksom till vår ras inre medfödda egenskaper och moral.» (e-postintervju).

Naturens lover og moral finnes hos alle mennesker som noe iboende, som man kan få tilgang til gjennom fornuft og logikk (Lindberg, 2018b). Hartl mener at disse lovene er lagt der av Gud (Redaksjonen, 2018b), mens Lindberg og DNM mener at det er naturen som er lovgiver (Lindberg, 2018b).

Nasjonalsosialismen skal være en beskrivelse og praktisering av naturlovene. Hartl hevder at lovlidighet knyttes til å tjene fellesskapet som Gud har innsatt, så sant ledelsen følger de naturlige lovene som Gud har lagt i mennesket. Lover som er imot disse naturlige lovene kan brytes for å fremme en større sak (Redaksjonen, 2018d).

Marxismen og kapitalismen kritiseres sterkt fordi de prøver å stå over naturen, ved at man lager egne regler for å møte menneskelig egeninteresse. Nasjonalsosialismen, derimot, tilpasser seg de naturlige lovene. Disse naturlige lovene finnes naturlig i naturen. Noen lover kan man bryte og andre ikke. Et eksempel på de man ikke kan bryte, er gravitasjon. Et annet eksempel er at man bare kan få barn gjennom sex mellom mann og kvinne. Et eksempel på en naturlov som det er mulig å bryte er raseblanding, der naturen ikke hadde skapt ulike raser vis det var meningen at man skulle blande dem. Raseblanding er bare en siste utvei, for å redde menneskeheten (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Felles for alle naturlover er at de vil få konsekvenser hvis man bryter dem. Lindberg viser for eksempel til hvordan utstrakt homofili ville føre til at den nordiske rasen blir utryddet, som er det verste som kan skje innenfor nasjonalsosialismen. Det vises til «protovitenskap», som er det man vet før man teoretiserer det og det blir til vitenskap. For eksempel så vet man at nye barn er nødvendig for å overleve. Det spekuleres også i om naturkatastrofer og sykdommer er evolusjons-logikk eller naturens konsekvenser av brutte lover (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Naturen beskrives også som «ikke alltid rettvis, men alltid sann». Dette sikter til at naturlovene kan være imot det mennesket ønsker, til og med gjøre mennesket vondt, men de er likevel sanne. Nasjonalsosialismen er det livssynet som tar disse naturlovene på alvor (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Lindberg mener at hvis alle mennesker hadde blitt utryddet, med unntak av noen få, så ville disse gått tilbake til sitt opprinnelige naturlig jeg, og blitt nasjonalsosialister for å overleve. Naturlovene er lagt inni mennesket, slik at man vet hva som er rett og galt. Propaganda har forvridt det naturlige inni mennesket, f.eks. slik at forplantningsbehov blir til pornoavhengighet (Vejdeland & Lindberg, 2020a) eller altruisme blir til flyktninghjelp (Vejdeland & Lindberg, 2019). Nasjonalsosialismen er kun en beskrivelse av det som egentlig ligger inni vært nordiske menneske, men må «beskrives for de blinde» (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Nasjonalsosialismens oppgave er også å bevare naturen og opprettholde det naturlige. Å bevare naturen gjøres gjennom respekt for naturen og det biologiske mangfoldet. De er også

opptatt av bærekraftig utvikling. Å opprettholde det naturlige går ut på at man skal holde de naturlige lovene, som er nevnt over (Vejdeland & Lindberg, 2020a). Folkeforræderi, som kan tolkes som brudd på en naturlov, vil straffeforfølges i et fremtidig forent Norden. Dette samfunnet skal være moderne og leve i harmoni med den naturlige orden. Dette innebærer blant annet dyrebeskyttelse og bærekraft (Motstandsbevegelsen, u.å.).

Mennesket beskrives som et dyr, og dermed som en del av naturen. Samtidig argumenter Lindberg for at mennesket skiller seg fra dyrene, ved at vi kan velge å gjøre rett eller galt, fordi vi har en samvittighet og moral. Det er ikke alt dyrene gjør som nødvendigvis er naturlig eller som mennesker skal herme etter, for eksempel å spise sin partner etter parring. Derfor må mennesket bruke sitt indre kompass, og ikke kun se på hva resten av naturen gjør (Vejdeland & Lindberg, 2020a). Hartl skriver at den «ekte» troen gjennomsyrrer det nordiske folk (Redaksjonen, 2018b), som er i særlig stand til å følge de naturlige lovene (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Det naturlige

Nasjonalsosialismen er et eget verdenssyn, som ikke bygger på andre religioner, men det naturlige (Vejdeland & Lindberg, 2018b). En av nasjonalsosialismens oppgave er å bevare naturen og opprettholde det naturlige. Å bevare naturen gjøres gjennom respekt for naturen og det biologiske mangfoldet. De er også opptatt av bærekraftig utvikling. Å opprettholde det naturlige går ut på at man skal holde de naturlige lovene, som er nevnt over (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

I tillegg til de eksemplene som er listet overfor, for å forklare naturlovene, så kommer Lindberg med klare syn på kjønn og alder. For å forklare hvorfor folket sliter med depresjon viser han til fravikelsen av det naturlige og naturen, altså de naturlige roller.

Lindberg kategoriserer årsakene inn i unge, kvinner og menn. De unge beskriver han som følger:

«Vi har i gruppen unge, fremfor alt også, unge jenter, så har vi P-piller. Der flere undersøkelser og studier viser klare tegn på at det leder til økt depresjon blant unge jenter, med de hormonene man får i seg. Vi har det som jeg nevnte som en generell sak, men som kan gjelde unge spesielt, vi har mer og mer skjermtid på bekostning av utetid. En annen viktig sak blant unge som er litt som et tveegetsverd, kan man si, som jeg er overbevist om at skaper mye mye problem for våre unge. Det er på den ene siden, så «kørlas» barnene i dag, men de behandles fortsatt som barn, selv tolvåringer eller til og med enda eldre. På den andre siden, den andre eggen, så er det akkurat motsatt, barn ses som voksne, veldig veldig tidlig. F.eks. når det gjelder seksualisering. Mange 18-åringer i dag, om den første delen med «kørling», har aldri

kokt ett egg selv, de har aldri tatt sin egen tallerken etter maten, de har aldri hatt noen motkrav for å få penger. På samme måte så har vi da den andre siden, der vi har 10-åringer som går i stringtruse, og som sminker seg og har stålkontroll på alle seksualrelaterte-begreper, bedre enn hva mange voksne kan. Begge disse delene, at man behandler voksne som barn, og barn som voksne, det er jeg overbevist om at leder til uhørte alvorlige konsekvenser for folk og stor psykiske uhelse.» (Vejdeland & Lindberg, 2018a).

Lindberg mener det handler om både for lite disiplinær, samt en utrygg og ustabil, barndom. Særlig fokuserer han på at barn behandles for «kjærligt», samtidig som de behandles som voksne. Med det første mener Lindberg at man ikke oppdrar barna til å bli voksne og stiller krav til dem. Med den andre sikter han til at barn i alt for tidlig alder oppfører seg som voksne, blant annet ved at de blir seksualiserte: går med stringtruse og kan alt om sex (Vejdeland & Lindberg, 2018a).

Kvinnenes hovedproblem beskriver Lindberg som følger:

Spesifikt for kvinner da...overbevist om at feminismens framfart, og de konsekvensene som har kommet i feminismens navn...får ekstremt mange kvinner til å få veldig dårlig «undermedvete» [bevissthet]. Feminismens aller største bekjemper får det dårlig av denne hat-ideologien, uten at de forstår at det er feminismen som får dem til å ha det dårlig. Jeg er helt overbevist om at, f.eks., de fleste kvinner de rent naturlig og rent biologisk har det aller best hvis de kan ta hånd om og oppfostre sine barn, om de får pusle i hjemmet, osv.. Å forlate sine barn, sine veldig små barn, kanskje ett år gamle, eller til og med innen de har fylt ett år.. Store deler av deres våkne tid er med fremmede mennesker. Det må virkelig være noe som sliter på psyken til de fleste mammaer.

Jeg tror også det gjelder for feminismen, at gjelder flere problemer for feminismen når det gjelder psykisk uhelse. Jeg er overbevist om at stort sett alle kvinner vil ha en trygg, sterk, tradisjonell og mandig mann ved sin side. Selv om det er kortsiktig, kanskje det er kjempe trivelig med en man som viker for enn og kryper for enn i alle...som bytter alle drittleiene på barnene og som tar seg av all matlagingen... så tror jeg at de aller fleste kvinner egentlig er ulykkelig og har det dårlig over en slik situasjon i livet i lenden. I det lange løp, så tror jeg at de fleste kvinner, foretrekker en alfahann, fremfor en «hanrei».

Også har vi såklart de skjeve skjønnhetsidealene. Alle kvinner skal være «trådsmale». Alle kvinner skal se perfekte ut på alle mulige vis. Og det får jo også en hel del kvinner, og kanskje også fremfor alt unge kvinner, til å ha det dårlig. Også osv. (Vejdeland & Lindberg, 2018a).

Hovedproblemer som kommer frem her er at kvinnene ikke får være hjemme med barnene sine og stelt i hjemmet. Lindberg mener at særlig den tidlige adskillelsen til barnet er tungt for kvinnen psykisk. Dette ses på som noe biologisk. Han mener også at kvinner egentlig, i det lange løp, ønsker seg «en alfahann», og ikke en mann som lyder det minste vink og skifter drittleier. Skjønnhetsidealene som fremstilles ses også på som en årsak til at kvinner, særlig unge, har det dårlig (Vejdeland & Lindberg, 2018a).

Mennesets utfordring beskrives som følger:

«Til slutt så har vi årsaker for menn. Pornografi [begge ler]. En avgjørende sak for menn, er det samme som jeg sa gjaldt for kvinner... jeg tror at veldig mange menn har det dårlig fordi at ikke får lov til å være nettopp menn. At de skal bejage sin såkalte kvinnelige side og tvinges å være noe som de egentlig ikke er. Det tror jeg veldig mange menn får det dårlig av.

Så tror jeg videre at menn behøver et vist mål av kamp i sitt liv. Vi har i alle tider, siden historiens begynnelse, så har vi stått på slagmarken, vi har vært klare til å forsvare hjem og «hård» når det kreves. Og savnet av kamp i hverdagen leder til feminisering av menn, som de får det dårlig av. Det betyr ikke at menn ikke kan være lykkelige i fredstid, ikke at jeg vigler opp til krig for at menn skal være lykkelige. Men jeg tror at man dermed må erstatte det med noe annet. I dagens samfunn, f.eks., så kan man erstatte det med den kampen vi fører i Motstandsbevegelsen, som jeg er overbevist om, at for mange menn får fram sin mannelige side, og at for mange menn føler seg levende. Vi skulle i et framtidig samfunn ha løst det gjennom utvidet verneplikt, gjennom øvelser som vi vil innføre, gjennom å trene kampsport, gjennom politityrket...hva enn det kan være. Men også rent generelt så mener jeg at det er et problem med dette der det i dag anses å være så fint med alle former, med den minste lille bruken av vold... når det gjelder TV-spill og filmer, så er det helt oppmuntret til vold. Men..det jeg mener er at til alle tider har gutter slåss på skolegården. I alle tider så har menn slåss med hverandre på kroen. Ikke alvorlig på noen måte. Det har vært litt små knuffing og en venstrekrok der, også har det vært nok med det. Men i dag så får man absolutt ikke gjennomført noe sånt. Det er veldig tabu omkring det. Og når det skjer vold i samfunnet, da er det veldig...da alle hopper på en, og man sparker en som ligger med ryggen imot. Det finnes ikke noe rimelig nivå på vold i dag.» (Vejdeland & Lindberg, 2018a).

Det som Lindberg trekker frem som utfordringen hos menn er at de ikke får være menn. Ved en feminisering og undertrykkelse av det mandige, så blir mannen ulykkelig. Alle menn har behov for å kjempe en kamp, enten i krig eller mindre kamper i samfunnet (jf.

Motstandsbevegelsens kamp). De mener at det er feil å fjerne all vold i fra samfunnet, og mener dette fører til mer «urettferdig vold», der en gjeng skambanker en person. Litt vold vil være bra for en gutt eller en mann, og hindre alvorlig vold, ved at man får utløp for kampinstinkt (Vejdeland & Lindberg, 2018a).

5.3 Mennesket - et høyerestående dyr, åndelig og verdifullt?

I min gjennomgang av datamaterialet har jeg funnet at beskrivelsene om mennesket som et høyerestående dyr, åndelig, samt en diskusjon om verdi gir en nyttig oversikt over menneskesynet hos Den nordiske motstandsbevegelsen.

Mennesket som høyerestående dyr

I e-postintervjuet kommer det frem følgende om mennesket som et høyerestående dyr:

«Människan är ett djur som alla andra – en del av naturen. Vi har belönats med egenskaper så som moral och skaparkraft, samt motsatsen – möjligheten att förstöra,

som inte existerar hos andra djur, men vi är fortfarande ett djur. Med våra egenskaper kommer också ett ökat ansvar att värda och ta hand om de övriga djuren, naturen och planeten.»

Lindberg beskriver nasjonalsosialismen som en naturlig verdensanskuelse. Dette innebærer at mennesket blir betraktet som et dyr, uten at dette gir det mindre verdi. Mennesket er et høyerestående dyr, som derfor har ansvar for å ta vare på andre dyr og naturen for øvrig. Naturen og det naturlige har en høy posisjon innenfor nasjonalsosialisme (Lindberg, 2018a).

Mennesket som åndelige vesen

Mennesket som en åndelig skapning er også en sentral del av nasjonalsosialismen hos Den nordiske motstandsbevegelse. I e-postintervjuet blir nasjonalsosialismen beskrevet som et komplett verdensbilde «som kan täcka alla mänskliga behov, såväl andliga som materiella.»

På spørsmål om hva den åndelige delen av nasjonalsosialismen innebar kom det fram at det omhandler å følge naturlovene og ta vare på naturen. Det handler også om å sikre eget folks overlevelse. Og... «Vårt folks inneboende moral och forståelsen av att vårt blod/DNA ger oss unika mentala egenskaper som kommer förloras om vår ras dör ut skulle väl kunna sägas vara en del av denna tro.»

Lindberg beskriver de åndelige delene av nasjonalsosialismen på ulike måter, men med naturen som stikkord. Åndelighet finnes i troen på blodet og naturens skjønnhet. Det finnes ved å meditere eller be for at det nasjonalsosialistiske skal manifestere seg, og dette skjer gjerne mens man er i naturen. Forkynnelse og misjonering skjer gjennom radikal kamp på ulike arenaer (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

I artikkelen «Kampen for en større sak» rettes det skarp kritikk mot det moderne samfunnet som kjennetegnes av materialisme, egoisme og nytelse. Videre blir det hevdet at mennesket er et åndelig vesen, og derfor ikke trives i et slikt samfunn. Det manes til kollektivism, i form av offervilje for familie og folk. Blodet som mennesket har fått av Gud, bærer med seg arven fra sine forfedre som prøver å lede det nordiske mennesket inn på denne rette vei (Elofsson, 2020).

Lindberg sier at Riis-Knudsen henviser til ateisme og materialisme som noe negativt. Han mener selv at folk søker etter noe åndelig, som en kontrast til det materielle (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Det materielle og ikke-åndelige, blir dermed en kontrast til nasjonalsosialismens åndelige fokus. Menneskelig egeninteresse (Vejdeland & Lindberg, 2020a) og profitt ses ned på, mens kollektivism og offervilje ses på som åndelighet.

Lindberg mener mennesket har et ansvar for å bruke de ferdighetene man har fått. Tanken er

at man ikke skal forsømme det man har fått, men bruke det til å utvikles som folk og sivilisasjon. «Skaperkraften» må ikke brukes for å kun tjene penger, men hensikten med noe vil i mange tilfeller avgjøre om noe er godt eller ikke (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Mennesket og naturen oppfattes videre som skapt. Hartl og noen medlemmer av DNM mener at Gud har skapt (Redaksjonen, 2018c), mens Lindberg og flertallet av DNM henviser til naturen som skaper (Vejdeland & Lindberg, 2020a). De er derimot enige om at mennesket har fått noe spesielt i skapelsen. Elofsson skriver at mennesket har fått blodet av Gud. Blodet henviser til at det i mennesket er lagt noen lover, som er Guds lover. (Redaksjonen, 2018b). Nasjonalsosialismen er kun en beskrivelse av det som egentlig ligger inn vært nordiske menneske, men må forklares for de ikke har fått denne innsikten (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Her inngår naturlovene og det indre moralske kompass, som er lagt i mennesket som noe «åndelig» (Vejdeland & Lindberg, 2020a). Selv om dette er noe mennesket har fått som noe naturlig, så faller det ikke nødvendigvis naturlig å følge de åndelige behovene. Det ses på som en kamp inni mennesket, som må vinnes. «Når NS har seiret inni deg, så kan den seire rundt omkring deg», forkynner Lindberg. Slik settes den personlige kampen som en forutsetning for å vinne denne felleskampen (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Hvis vi løfter blikket fra det iboende i mennesket til menneskets rolle, vil vi kunne si noe om livet og meningen med livet. Dette gir et nyttig innblikk i hvilke verdier og syn man har på mennesket, som kan knyttes til mennesket som en åndelig skapning, men som også fører oss over i tankene om rollen til blodet.

Blod og blodsbånd

I kapitel 1 fra «Evig front» snakkes det om meningen med livet og livet etter døden. Her kritiseres materialisme og narsissisme, mens de evige idealene, eller naturlovene, opphøyes. Kunnskap om livet etter døden avvises, samtidig som eksistensen av det bekreftes. Det er «den allmektige» som har satt opp dette sløret mellom liv og død. Samtidig henvises det til noe evig i mennesket, som flyter i det nordiske menneskets blod. Dette beskrives som noe som overføres fra generasjon til generasjon, og som er med inn i «den fjerne fremtiden», som kan tolkes som etterlivet. Kunnskapen om denne endeløse kjeden av det nordiske mennesket «utvider vår horisont og lar oss skue utover hundretusener av år. Den gir oss kraften fra årtusener og lar oss ane et glimt fra evigheten. Det plasserer oss i den endeløse syklusens

skapelse.» (Redaksjonen, 2019). Dette kan tolkes som at de idealene som bevegelsen lever etter, vil fullbyrdes i etterlivet.

Enkeltmennesket er plassert på jorden av «skaperen» på sin egen plass. Oppgaven til det nordiske mennesket vil da være å fylle denne plassen så godt som mulig. Meningen med livet er å fortsette Guds skaperverk med det man har fått av ham. Altså ses enkeltmennesket på som en brikke i det nordiske «folks livssyklus», og målet er å fullføre den oppgaven som er blitt tildelt av Gud, sier Hartl (Redaksjonen, 2019). Lindberg beskriver meningen med livet litt annerledes, og er enda tydeligere på blodets rolle. Han forteller at målet er føre blodet videre. Evig liv knyttes til blodets evig liv; fysisk, ved at ditt blod videreføres til dine barn; åndelig, ved at folk minnes ditt heltemot og dine gjerninger (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Verdi og raseoverlegenhet

Hvilken verdi et menneske har er også et sentralt spørsmål i synet på menneske. Vi har allerede sett at mennesket oppfattes å ha lik verdi som andre dyr (Lindberg, 2018a). I e-postintervjuet svarer de følgende på spørsmål om mennesker har ulik verdi:

«Jag tycker att det är en problematisk frågeställning då den utgår ifrån ett kapitalistiskt tänk – att allt ska kunna värderas. Människan och de olika människorraserna har varken mer eller mindre rätt att överleva än något annat djur.»

Naturen og naturlovene står over mennesket. Dette fører til at menneskets vilje står under naturen og kan bli skadet av den. Slik sett har mennesket mindre verdi enn naturen, fordi de står under den (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

De ulike rasene har også ulik verdi, da den nordiske rase ses på som høyerestående. Også en ansvarsfraskrivelse og forskjellsbehandling av andre mennesker enn fra egen rase, gir en selektiv vurdering av verdi (Vejdeland & Lindberg, 2020a). For eksempel vil man kunne si at mennesker som ikke er fra den nordiske rasen ikke har verdi for nasjonalsosialismen, fordi de ikke kan bidra til å sikre rasens overlevelse, heller tvert imot.

En måte å overvinne depresjon på er å innse sin egen verdi som hvit nordisk mann eller kvinne. Han henviser til at denne rasen tidligere har regjert verden, og delvis gjør det enda, og at folket har skapt en kultur som «intet annet folk kan måle seg med.» (Vejdeland & Lindberg, 2018a). Dette viser hvordan egen identitet gir verdi.

5.4 Den nordiske rases overlegenhet

Naturen og blodet er de to grunnpilarene innenfor nasjonalsosialismen hos Den nordiske motstandsbevegelsen (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Blodet forstås i denne sammenheng

som folket eller den nordiske rase. Lindberg forteller at nasjonalsosialismen handler om å sette eget folk først. En kollektiv tankegang om å tilpasse samfunnet etter folkets beste er sentral i dette livssynet. Løsningene skal være langsiktige, da det er folket som helhet som skal tjenes, og ikke folket som de menneskene som er her nå. Innad i folket skal det råde nestekjærlighet og respekt, fordi man sammen er sterkere, og dermed kan oppnå større ting som et folk (Lindberg, 2018a). Dette knyttes igjen til det han kaller for «det vitenskapelige synet på evig liv», og knytter dette til en kontinuerlig blodslinje (Lindberg, 2018b) eller den endeløse kjeden av det nordiske folk, som Hartl omtaler det som (Redaksjonen, 2019).

Viktigheten av den nordiske rase knyttes til tankegangen om ulikheter i rase. Lindberg sier at naturlovene gir klare føringer for rase. For det første så er miljøet tilpasset den rasen som bor der. Vejdeland nevner at «svarte mennesker» som blir født i Norden må ta D-vitamen tilskudd for å ikke bli syke, som viser at de ikke er skapt for disse forholdene. Lindberg mener at det finnes medisiner som har ulik effekt på ulike raser, som også viser forskjellene. For det andre er det ut ifra rasen at kulturen skapes. For det tredje er rasene ulike, i den forstand at den nordiske rase ses på som overlegen de andre. Andre raser har sine særegne trekk og kulturer som stammer fra deres rase. De kritiserer derfor Vesten (kulturmarxisme, liberaldemokratiet) for å fremme verdier som likhet og likeverd (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Overlevelsesinstinkt er viktigere og sterkere enn moralen. Det vil, som sagt, si at raseblanding kan være nødvendig for å overleve, selv om dette ikke er rett ifølge de naturlige lovene. Straffen for raseblanding er at egenskaper og ferdigheter, som kun finnes hos den ariske rase, forsvinner (Vejdeland & Lindberg, 2020a). Den nordiske motstandsbevegelsen skal hindre at dette skjer.

Mange av problemene man har med religioner knyttes til rase. For det første knytter de religion til en rase, fordi de mener at religion er et produkt av rase. For det andre så mener Lindberg at flere religioner har raseprefererende eller universell teologi, som ikke favoriserer den nordiske rase (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Moral knyttes til den nordiske rasens overlegenhet i form av egenskaper og et indre kompass. De mener at de nordiske egenskapene er tilpasset den geografiske plassen de er plassert, men også at de generelt er bedre moralsk utrustet enn andre folkeslag (Vejdeland & Lindberg, 2019). Man skal også behandle eget folk eller «de nærmeste» annerledes. For eksempel «kristen humanisme» ses på som eksplisitt for familie og kamerater (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Ellers ønsker organisasjon å blande seg med andre så folk så lite som mulig. På den ene siden betyr dette at man ikke ønsker å være i konflikt eller ha andre raser i eget land. Det viktigste er å kjempe for folket, og man ønsker å la andre være i fred, så lenge disse «holder seg unna» (Vejdeland & Lindberg, 2018b). Dette kommer tydelig frem i det politiske manifestet, der fokuset er på å bygge en nasjonalstat, returnere «fremmede» og straffe «folkeforrædere» (Motstandsbevegelsen, u.å.).

På den andre siden handler det om å unngå det Tommy Olsen, leder for den norske grenen av bevegelsen, kaller for hvitt folkemord. Olsen beskriver en situasjon der den nordiske rase blir utblandet med andre raser, og dermed til slutt vil forsvinne (Olsen, 2019). I e-postintervjuet hevder de at «hade inte naturen skapat olika människorraser med skilda utseenden och egenskaper om meningen ändå var att de skulle blandas samman till en.» De sier også at de ønsker å «bevara vår nation homogen».

Målet er å bevare den nordiske rasen, og dens unike medfødte egenskaper og moral:

«Vårt folks inneboende moral och förståelsen av att vårt blod/DNA ger oss unika mentala egenskaper som kommer förloras om vår ras dör ut skulle väl kunna sägas vara en del av denna tro.» (e-postintervju).

I det politiske manifestet står det at alle statsborgere, altså det nordisk folk, er like for loven (Motstandsbevegelsen, u.å.). Dette viser at det innad i organisasjonen er en tanke om likhet, samtidig som den er strengt hierarkisk. Likevel er det en tanke om at trofasthet og aktivisme belønnes, slik at man verdsettes også etter gjerninger, for eksempel ved krav for å bli edsvoren (Vejdeland & Lindberg, 2019).

5.5 Folket, lojalitet og offervilje

Folket og fellesskapet

Å sikre eget folks overlevelse, og dets unike egenskaper og ferdigheter, er kanskje det mest sentrale innenfor nasjonalsosialismen (Vejdeland & Lindberg, 2020a), og grunnen til at mange velger å bli med organisasjonen (e-postintervju). Brudd på naturlover, for eksempel ved utstrakt homofili, vil føre til at rasen forsvinner. Alt som blir gjort har det enkle mål om å tjene folket og sikre dets overlevelse, velstand og videre utvikling. Alt som går imot et slikt mål, er imot nasjonalsosialismen og naturlovene, og blir sett på som folkefiendtlighet. For eksempel multikulturalisme og masseinnvandring er noe som ikke tjener folket som helhet, og som derfor må forbyes og hindres. «Alt» er lov, så lenge det ikke går imot prinsippet om å tjene folket (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Fellesskapet blir også i Hartls verk begrunnet med Gud. Det er «skaperen» som har skapt et nordisk folk i et fellesskap. Det å unngå fellesskap vil føre til at man mister glede, fordi Gud har skapt det sånn. Dette fellesskapet knyttes til fellesskapet man har med Gud, og dermed er logikken at det å tjene det menneskelige fellesskap er det samme som å tjene det guddommelige. En slik forståelse fordrer også at man behandler mennesker i fellesskapet på en god måte. Likeså knyttes lovløydighet til å tjene fellesskapet som Gud har innsatt, ved at naturlovene og de nasjonalsosialistiske lovene har folket for øyet (Redaksjonen, 2018c).

Mennesket har et ansvar for å bruke de ferdighetene man har fått. Tanken er at man ikke skal forsømme det man har fått, men bruke det til å utvikles som folk og sivilisasjon.

«Skaperkraften» må ikke brukes for å kun tjene penger, men hensikten med noe vil i mange tilfeller avgjøre om noe er godt eller ikke. De sterke skal hjelpe de svake i folket, fordi man får et sterkere fellesskap dersom man tar vare på hverandre (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Det forventes en sammenheng mellom liv og tro. En ekte nasjonalsosialist er det ikke bare i ord, men også i handling og livsførsel. Viktigheten av en individuell streng moral og etikk, knyttes igjen til tanken om folket og det kollektive (Redaksjonen, 2018b). Det beskrives som en kamp inni mennesket, som må vinnes. «Når NS har seiret inni deg, så kan den seire rundt omkring deg», sier Lindberg. Slik sett ses den personlige kampen som en forutsetning for å vinne denne felleskampen. Moralen blir således ikke noe personlig, men avgjørende for fellesskapet (Vejdeland & Lindberg, 2019). Følgende sitat viser noen av verdiene som forventes:

«De verdier og vurderinger som har finnes hos det nordiske folk i årtusener, og som nasjonalsosialismen bør etterstreve. Altruisme, heder, mot, ære, offervilje, ærlighet og lojalitet. Genuin omtanke om andre og en slags gentleman eller riddelighet. Man oppoffer seg for den større saken, hva enn den innebærer. Snakker alltid sant for sine kamerater og familie, selv om man mister noe. Man er lojal mot sjefen og andre autoriteter som er lojale tilbake. Man er rak og rett fram, og står for det man mener. Man går ikke bak ryggen på folk. Drittsnakk og intriger unngår man på alle måter og skyr som pesten.» (Vejdeland & Lindberg, 2019, egen oversettelse).

Andre eksempler nevnes også på moral som man verdsetter i organisasjonen. Teologien rundt Valhall var at det krevdes offervilje og mot, gjennom å dø i kamp, for å komme ditt. Gode gjerninger hjalp ikke, hvis man døde i sykesengen. Også andre eksempler nevnes som viktige lærdommer fra Vikingtiden, som kvinners høystilling, nærhet til dyr og naturen, og åpenlys konfliktløsning (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Lojalitet, kamp og offervilje

Videre snakkes det om edssverging innen organisasjonen. Dette blir gjort blant de mest lojale og aktive medlemmene. Dette viser en sterk moralsk forpliktelse til både organisasjonen, men også det å holde det man har lovet. Lindberg forteller at eder var mer vanlig før og ble tatt mer alvorlig. Dette er nok et eksempel på en tanke om et moralsk forfall i dagens samfunn, der dagens mest tydelige edssvergelse, ekteskapet, ofte brytes. En rett livsførsel blant medlemmer av DNM ses på som viktig for å vise andre og starte en indre revolusjon i organisasjonen, der nasjonalsosialisme blir praktisert. Deres oppgave er ikke å skape den rette moralen, men hjelpe folk som har blitt hjernevasket til finne tilbake til den (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Her ser vi at det forventes en troskap til organisasjonen og kampen som føres. Offervilje og kamp skal brukes for å spre nasjonalsosialismen, og tjene folket. Det manes til kollektivism, i form av offervilje for familie og folk. Blodet som mennesket har fått av Gud, bærer med seg arven fra sine forfedre som prøver å lede det nordiske mennesket inn på denne rette vei (Elofsson, 2020). Forkynnelse og misjonering skjer gjennom radikal kamp på ulike arenaer. Meningen med livet er å føre blodet videre, å aldri tillate at det nordiske folk dør og å streve for at dette folket får det så godt som mulig, i et langsiktig perspektiv (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Tanken om kamp er en viktig grunn for å at man skal være frisk og fokusert på det individuelle plan. For eksempel så kritiseres antidepressiver, fordi det gjør folket neddopet og maktesløse, slik at de ikke kan kjempe. Det ses også på som å forflytte problemet, istedenfor å løse det. Slike legemidler er forbudt for medlemmer av bevegelsen. Både Vejdeland og Lindberg synes det er tragisk at så mange går på antidepressiver, spesielt barn. De mener at det er en sykelligjøring av barn og unge. Samtidig mener de at grunnen til at så mange har dårlig psykisk helse er fordi «systemet» som styrer, tilsiktet og utilsiktet har slike konsekvenser. Depresjon kan ses på som en tilsiktet konsekvens, slik at man kan dope ned folket, og dermed ikke gjør motstand mot staten. Fremhevelse av økonomiske vekst og liberale verdier, ses på som en sminkingen av virkeligheten (Vejdeland & Lindberg, 2018a).

Også svake verdier som det å være «tilgivende, unnflyende og svak», ses på som hinder for å føre den kampen som folket trenger at man fører (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

En mer helhetlig forståelse betydningen av moral og etikk gis av Lindberg:

«Innom motstandsbevegelsen råder en høy moral. Ikke en moral tatt fra det borgerlige, men en moral basert på den nasjonalsosialistiske verdensanskuelsen. Og akkurat sånn er det. Den nasjonalsosialistiske moralen er betydelig høyere enn den rådende liberaldemokratiske og judaistiske moralen. Innen vår organisasjon, så følger vi vår verdensanskuelse. Vi følger nasjonalsosialismen. Og det er viktig at denne moralen opprettholdes. Og det er flere andre anledninger. Dels ved at organisasjonen fungerer som aller best, når den har moral. Når folk følger disse reglene. Men dels også for at vi skal leve som vi lærer, og skaper det nye og forbedrede samholdet og folket innen vår organisasjon. Som et slags samhold i samholdet, eller et folk innen folket. Og dels også for at folk utenfor vår organisasjon skal se og kjenne at «ja, men disse herrene innen motstandsbevegelsen, det er ordentlige menn, med god moral, og som kjemper for det som er riktig og rett. Det er gode mennesker tenker de». Dette er også noe jeg tror man får høre veldig ofte. Jeg tror at alle våre aktivister, f.eks. har hørt fra noen familiemedlemmer eller enn venn eller noe; «men hvordan kan du være med i motstandsbevegelsen, du som er så trivelig, og alt det der». Men det er nettopp det der vi vil at folk skal kjenne, vi forsøker å oppfordre at våre medlemmer skal oppleves på akkurat den måten. Og det lykkes vi ofte med, gjennom at vi opprettholder denne moralen og etikken.» (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Til nå har jeg sett på innholdet i Den nordiske motstandsbevegelsens livssyn ved å ta for meg sentrale temaer. Avslutningsvis i gjennomgangen av empirien, vil jeg ta for meg forhold til religion og hvordan menneskers religiøsitet ses på som underordnet nasjonalsosialismen.

5.6 Religion som underordnet?

En oversikt over medlemmenes livssyn gis som følger:

«De flesta av våra medlemmar bekänner sig helhjärtat till nationalsocialismen. Vissa kombinerar dock den nationalsocialistiska världsåskådningen med religion och där är väl paganismen/den nordiska mytologin vanligast, följ av kristendomen där vi har både katoliker och protestanter.» (e-postintervju).

Dette er en oversikt som også Lindberg (2020b) kommer med i lederperspektiv. Flesteparten av medlemmene i Motstandsbevegelsen beskrives som nasjonalsosialister, uten annen religiøs tro. Det finnes også en del som er åsatroende, men Lindberg mener at de fleste av disse er det kulturelle og historiske årsaker, og ikke nødvendigvis er religiøse. DNM består også av en del kristne, både katolikker og protestanter. Det er ikke andre religioner utover dette, men Lindberg påpeker at det er mulig. Samtidig viser han til at det er problematisk å være nasjonalsosialist og muslim. Dette beror seg på at islam er strengt dogmatisk og derfor vanskelig å «underdanne den nasjonalsosialismen». Islam knyttes også til en fremmed rase, noe som gjør det hele problematisk (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Oversikten viser at det finnes en del medlemmer som kombinerer nasjonalsosialisme med en religion. Hvordan fungerer dette og hva forteller det oss om Den nordiske motstandsbevegelsens forhold til religion?

Syn på religion

Religion har hos tidligere høyreekstreme grupper hatt en sentral plass. Men hvilket forhold har Den nordiske motstandsbevegelsen til ulike religioner generelt og spesielt? I e-postintervjuet kommer følgende tanker om nasjonalsosialisme og andre religioner frem:

«Vi är för religionsfrihet, både när det kommer till våra medlemmar här idag, men också när det komet till våra visioner om hur Norden ska styras i framtiden. Vad gäller våra medlemmar idag måste dock deras eventuella religiösa tro underkasta sig nationalsocialismen.»

Lindberg proklamerer følgende:

«I den nordiske motstandsbevegelsen råder religionsfriheten. Medlemmer, uansett religiøs tro, er velkomne, så lenge den ikke går på akkord med eller står over nasjonalsosialismen.» (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Også følgende kommer frem i e-postintervjuet:

«så länge man inte går mot nationalsocialismens grundläggande värderingar (exempelvis att vilja bevara vår nation homogen, att vörda naturen, folkgemenskap m.m.) så är vi för religionsfrihet och även så får våra medlemmar självklart ha vilken syn de vill på olika detaljfrågor så länge de delar våra politiska punkter»

Her kommer det tydelig frem at organisasjonen krever en hvis tro eller måte å se verden på som vil legge føringer på eventuell annen religion eller livssyn. Selv om Den nordiske motstandsbevegelsen ikke har en «lære» for alt, så er de «dogmatiske» delene av nasjonalsosialismen så begrensende at det fordrer et spesielt livssyn.

Lindberg fremmer også en slik tankegang, og forklarer at nasjonalsosialismen må være det rådende synet i samfunnet, og ønsker at de andre religionene henvises til det private (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Dermed kan man si at nasjonalsosialismen blir det offisielle livssynet, mens religion blir henvist til det private. Hvordan konkret en slik tilpasning ser ut vil det gis et innblikk i det følgende.

Religiøs privatisering og underordning

Rent praktisk handler det om å holde troen privat. I e-postintervjuet beskriver det som følger:

«Så länge inte den religiösa tron kommer före den nationalsocialistiska och man inte predikar om sin tro för andra medlemmar tillåter vi alla religioner inom organisationen.»

Og på spørsmål om en leder kan ha en religion i tillegg til å være nasjonalsosialist, så kommenteres følgende:

«Ja, men samtidig må man, som i alle partier og även i företag och föreningar, förstå att man som ledare är en offentlig talesperson och att människor kommer tolka ledarens åsikter och uttalande som organisationens. Alltså kan inte ledaren uttala sig om detta då det skulle gå emot organisationens officiella hållning, annat än möjligtvis om denne är väldigt tydlig med att det är en personlig åsikt som inte organisationen delar.»

Rekrutteringspraxis og opplæring av nye medlemmer gir også en interessant innsikt:

«Vi gjennomfører rekrutteringsmøte med alle som vill ansluta sig och då pratas det bland annat ideologi och livssyn. Kan man inte ställa upp på de nio punkterna och acceptera att vi är en nationalsocialistisk organisation (även om man inte måste kalla sig själv det) så kan man inte gå med oss.

Sen anordnar vi regelbundna studiecirkel och föredrag för våra medlemmar där politik, ideologi och livssyn diskuteras. Detta handlar inte om indoktrinering utan vi läser också litteratur och bjuder in föredragshållare som inte alltid delar vår syn på saker och ting – för att uppmuntra till konstruktiv debatt och eftertanke.»

En slik praksis viser at det er viktig for Den nordiske motstandsbevegelsen at alle medlemmer deler samme livssyn, nemlig det nasjonalsosialistiske. Rekrutteringssamtale og studiesirkler kan ses på som arenaer for å forsikre seg om at medlemmer har «rett tro» og eventuelt hjelpe med å tilpasse sin religion med nasjonalsosialismen.

Lindberg er generelt sett positiv til religion, men mener at nasjonalsosialismen er et komplett verdensbilde i seg selv, og ikke trenger komplementerende element fra religion (Lindberg, 2018b). Han viser samtidig stor forståelse for at mennesker søker etter noe åndelig, som en kontrast til det materielle (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Samtidig så ønsker han at det er nasjonalsosialismen som blir det rådende synet i samfunnet, og at de andre religionene henvises til det private:

«Det er dermed ikke noe problem når man selv, på individuelt plan, velger å referere til denne naturens guddommelighet som gud eller odin, eller om man vil anvende religionens kultur på et mer materielt plan». (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Naturen, som sitat er inne på, blir videre et sentralt aspekt når religion skal diskuteres (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

«At man er nasjonalsosialist og følger naturlovene helt enkelt. Men at i stedet tror at naturen er hellig i seg selv, kanskje i stedet tror at naturen er det samme som Gud, eller at det er Gud som har skapt naturen og natur lovene. Det er verken feilaktig eller utenkelig, men og opp til hver og en å avgjøre sin individuelle tro.» (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Det åpnes her opp for en sammenblanding av nasjonalsosialismen og livssynet, men det siste ses på som underordnet eller sekundært. Man må tilpasse eget livssyn med bevegelsens syn på naturen og naturlovene, og finne ut hvordan det passer inn i den religionen man bekjenner seg til. For eksempel kan man identifisere troen på det evige med Paradis eller Valhall (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Nasjonalsosialismen beskrives som dogmatisk på noen områder, men er mer åpne for individuell tolkning på andre områder av livssynet (Vejdeland & Lindberg, 2018b).

Religion og rase

Lindberg viser til at nasjonalsosialismen er et livssyn som er rasetilpasset. Han argumenterer for at nasjonalsosialismen er et naturlig eller biologisk verdensbilde som er tilpasset «vår rase». «Nasjonalsosialismen er de naturlige lovene tilpasset det moderne ariske mennesket», sier han videre. Dette livssynet tar hensyn til den ariske rases indre egenskaper, og ses på som et livssyn som er rasetilpasset (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Tommy Olsen, leder for den norske grenen av bevegelsen, skriver at religionsspørsmålet er sekundært. Han sikter til at hovedproblemet i Europa og Norden, ikke er at det er muslimer som kommer. Problemet er at disse ikke er av den nordiske rase. Om muslimene hadde gått til å være kristne eller ateister, og omfavnet de norske verdiene, ville ikke hatt noen betydning. Olsen beskriver en situasjon der den nordiske rase blir utblandet med andre raser, og til slutt vil forsvinne. Dette betegner han som hvitt folkemord (Olsen, 2019).

Hvis man sammenblander Olsens- og Lindbergs argumenter så får man logikk om at rase og religion er en side av samme sak. Religion forstås som et naturlig produkt av en rase. Slike tanker utdypes av Albert Hartl (2018a). Hartls skrift kan imidlertid ses på som et underordnet skrift, og det kan virke som at det er en endring i synet på religion, samt en indre spenning. Nasjonalsosialismen ses på som det livssynet som er et naturlig produkt av rasen eller rasetilpasset. Olsen (2019) og Hartl (2018a) betegner det som religion, noe som skiller seg fra Lindbergs beskrivelse (Vejdeland & Lindberg, 2020a). Dette kan imidlertid være relevant for religiøse medlemmer, samtidig som det fremhever poenger som samsvarer med nasjonalsosialismen.

Hartl beskriver Gud med egenskapene «guddommelig, allmektig, herre og skaperen», som står over alt annet. Videre beskrives Gud som en naturlig del av verden og livsanskuelsen, fordi han knytter sammen tro og liv. En moralsk livsførsel blir derfor forventet. Andre syn på Gud blir kritisert og knyttet til andre raser. Disse beskrives som avguder, og det siktes til gud

som et verktøy for å oppnå velsignelse, gud som en forhandler med djevelen om menneskets sjeler, mennesker som forviser gud til bare deler av sitt liv og «folk som har et smålig eller mindreverdige gudsbilde». Den nordiske guden er heller ikke en mester, der mennesket er tjener, og er heller ikke en som oppfyller ønsker for mennesket. Derimot beskrives den nordiske guden som en venn, som det nordiske mennesket opplever å være nært forbundet. Bønn blir derfor beskrevet som noe ikke religiøst, men som få ord i en spesiell situasjon (Redaksjonen, 2018b).

Til slutt sies det at den nordiske gudstro har blitt påvirket av «mange fremmede lærer om verden», men at den «ekte» troen gjennomsyrrer det nordiske folk. Derfor blir ikke denne troen borte, men må dyrkes frem igjen (Redaksjonen, 2018b).

Kristendommens kollaps?

Riis-Knudsen trekkes frem som en kontrast til Hartl, som er imot all form for religion.

Religion oppfattes som fremmed elementer, som ikke er nødvendige for å tilfredsstille de åndelige behovene. Religionsfrihet oppfattes av Riis-Knudsen som en marxistisk idé, der religionen blir underordnet politikken ved at man må tro på en politisk idé som går imot den religiøse læren (Vejdland & Lindberg, 2020b)

Hvis vi ser mer spesielt på Den nordiske motstandsbevegelsens forhold til ulike religioner og livssyn, så kan en rekke eksempler trekkes frem. Eksemplene er utvalgt på bakgrunn av religion hos medlemmer i motstandsbevegelsen, tidligere livssyn hos høyreekstremer og andre livssyn som de selv nevner. Informasjonen er fortsatt hentet fra datamaterialet.

Det kommer frem ulike innfallsvinkler til kristendommen i datamaterialet. I artikkelen til Martin Saxlind kommer det fram en tanke om at kristendommen har «kollapset», altså blitt liberalisert, og at det dermed er nasjonalsosialismens oppgave å ta over som felles verdensbilde for Norden. Videre roses Den katolske kirke for å ta vare på tradisjonene og være autoritativ. Han er negativ til at folk selv kan tolke religion, og mener dette fører til liberalisme, som er en hovedmotstander sammen med marxisme (Saxlind, 2018).

Lindberg har også et historisk forhold til kristendommen. Han hevder at kristendommen tidligere ble sett på som en bærer av den naturlige moralen, men at den alene ikke er nødvendig for å opprettholde den (Lindberg, 2018b).

Viktigheten av Nordens kristne historie står sterkt hos noen medlemmer av organisasjon (Elofsson, 2020), mens andre sentrale skikkelser er mer negative til påvirkningen. Klas Lund, grunnlegger av Den nordiske motstandsbevegelsen, skriver at kristendommen myknet opp det nordiske folket, slik at de ble mottakelige for «dårlige» verdier som toleranse (Lund, 2011).

En lignende historisk forståelse forsvares av Lindberg, som forsvarer store deler av angrepet til Riis-Knudsen i boken «Nasjonalsosialismen, den biologiske verdensanskuelsen». Han deler flere av de negative synene på kristendommen. Han mener at kristendommen, i en historisk kontekst, har vært et onde for det nordiske folk. Dette begrunnes med at kristendommen er et steg mot liberalisering og liberaldemokratiet, som er det store problemet i dag.

Kristendommen ses på som noe som en gang ble påtvunget det nordiske folk. Derfor har det ikke slått rot i folkesjelen, og ført til at mange er blitt ateister og materialister i dag. Likevel mener han at kristendommen har tilpasset seg den nordiske kultur, slik at den kan være en aktuell religion. Han mener at islam har gjort mindre skade på det nordiske folk, enn kristendommen, og at hvis Norden fortsatt hadde vært åsatroende, så hadde vi hatt et bedre samfunn i dag (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Kristendommen blir sett på som en religion som fremmer «svake» verdier, som verdien å tilgi. Dette mener Lindberg har gjort det nordiske folket «tilgivende, unnflyende og svake». Dette hindrer at folket slår tilbake mot «fremmedgjenger» og det etablerte systemet (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Han viser samtidig stor forståelse for at mennesker søker etter noe åndelig, som en kontrast til det materielle. Bibelen inneholder visdom som man kan ta nytte av, mener Lindberg.

Kristendommen og nasjonalsosialismen kan derfor forenes. Betingelsen er som sagt at «man ikke følger kristendommen dogmatisk, men at man tilpasset sin religiøse tro etter nasjonalsosialismen». Et eksempel på dette kan være at man «vender det andre kinnet til» blant sin familie og sine venner, mens «øye for øye og tann for tann» gjelder utenfor disse kretsene. Et annet eksempel er at «den kristne humanismen» kun gjelder for sitt eget folk, og ikke er universelt. Et tredje eksempel er at man ikke anser jødene for å være Guds utvalgte og hellige folk, men heller overfører denne tanken om eget folk (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Positive Christianity

Når det kommer til synet på «Positive Christianity» svarer ledelsen følgende i e-postintervjuet:

«Vi förespråkar inte denna religion, men ser den som betydligt bättre och med nationalsocialismen kompatibel version av kristendomen än den kristendom den moderna kyrkan förespråkar idag.

Jag tror inte vi har några medlemmar som namnger sin tro på detta sätt, men det finns de som har liknande syn på kristendomen som den de hade i Tyskland.»

Lindberg sier at NSDAP er en inspirasjonskilde for Den nordiske motstandsbevegelsen, men det finnes også forskjeller. En sentral forskjell er synet på religion. NSDAP identifiserte seg med «positive kristendom», som Lindberg beskriver som et «mindre dogmatisk og i stedet nasjonalsosialistisk syn på kristendommen.» (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Vejdeland hevder at er en spenning mellom kristendommen og nasjonalsocialismen, fordi begge søker å «gjennomsyre menneskers liv og hele samfunnet»:

«Det er det som gjør det til en verdensanskuelse. Men det er jo det som kristne sier at også deres religion gjør. Det synet man må ha for å forlike seg mellom begge to, er jo akkurat som du sa tidligere, at man anser at det er Gud som skaper naturen eller det er Gud som er naturen, altså at man har et panteistisk syn på en måte. Gud er universet og livet i seg. Eller så blir det [...] konflikter.» (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Panteisme

«Positive Christianity» har, som vi sett tidligere, sterke panteistiske trekk, som passer godt sammen med hvordan Den nordiske motstandsbevegelsen ser for seg at kristendommen må tilpasse seg for å passe sammen med nasjonalsocialismen. De skriver følgende om nasjonalsosialisme kan beskrives som panteistisk:

«Det skulle den kanskje kunna göra. Vi beskriver inte själva oss som panteistiska, men någon som beskrev oss på det viset skulle nog inte vara helt fel ute.» (e-postintervju)

Christian Identity

En annen «kristenversjon» av nasjonalsocialismen finner vi i «Christian Identity».

Motstandsbevegelsen har følgende meninger om dette:

«Som organisation i Sverige, ett av världens mest ateistiska länder, ser vi det som total galenskap om vi skulle göra ett ställningstagande för identitetskristendom eller någon annan uttalad religion, men som sagt får våra medlemmar tro vad de vill. Vi har nog enstaka medlemmar som identifierar sig som identitetskristna.» (e-postintervju).

Også Lindberg er skeptisk til dette. CIM beskrives av Lindberg som en religion, mer enn en politisk ideologi. Det er en tolkning av kristendommen, som ser på det ariske folk som Guds utvalgte folk i stedet for jødene. Israel er erstattet av USA. Altså sionisme for de hvite, hevder Lindberg (Vejdeland & Lindberg, 2018b).

Forskjellen mellom nasjonalsocialismen og denne religionen er for det første tilknytningen til kristendommen. Nasjonalsocialismen er et eget verdenssyn, som ikke bygger på andre religioner, men det naturlige. For det andre så har man ikke en teologi som påberoper seg

herredømme over andre folk, fordi man er utvalgt av Gud, men kun å kjempe for egen rases overlevelse. Det viktigste er å kjempe for folket, og man ønsker å la andre være i fred, så lenge disse «holder seg unna» (Vejdeland & Lindberg, 2018b).

På spørsmål om unitarisme, som en del nazister tilsluttet seg til etter krigen (Ruff, 2006, s. 265), svarer de følgende på spørsmål om hvordan de stiller seg til denne religionen:

«Liksom till andra religioner. Vi är inte unitarister, men om våra medlemmar vill identifiera sig som det så är det okej.» (e-postintervju).

Norrøn tro

Norrøn tro er mer utbredt i Den nordiske motstandsbevegelsen enn noen annen religion.

Samtidig mener Lindberg at disse er mer opptatt av den norrøne kulturen og historien, enn de religiøse aspektene ved den (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Bjørge hevder at en del av medlemmene i Den nordiske motstandsbevegelsen gikk over fra Vigrid, som jo er en norrøn og nasjonalsosialistisk organisasjon (Bjørge & Gjelsvik, 2018).

På spørsmål om innholdet i deres tro er den samme som Vigrid svarer organisasjonen:

«Jag vet faktiskt inte vilken syn Vigrid hade och kan därför inte svara på denna fråga. Alla våra medlemmar måste vara nationalsocialister i första hand och sen anpassa sin religiösa tro efter nationalsocialismen – inte tvärtom. Jag antar att detta betyder att det blir ett ja på den frågan.» (e-postintervju).

Det snakkes derimot varmt om det norrøne generelt. «Moralen blant det nordiske folk gjenspeiler seg i historien. Fremfor alt gjennom de gamle nordiske mytene og segnene», fastslår Lindberg. Han mener at alle, selv om man ikke er hedning eller åsatroende, men kristen eller noe annet, bør være interessert i den gamle nordiske troen. Denne troen viser hvordan våre forfedre tenkte om ulike ting, og fremhever den nordiske moralen. Valhall brukes som eksempel, som beskrives som «den nordiske versjonen av paradiset». Teologien rundt Valhall var at det krevdes offervilje og mot, gjennom å dø i kamp, for å komme dit. Gode gjerninger hjalp ikke, hvis man døde i sykesengen. Også andre eksempler nevnes som viktige lærdommer fra Vikingtiden, som kvinners høystilling, nærhet til dyr og naturen, og åpenlys konfliktløsning (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Religion som går på tvers av ideologien

Et viktig argument for Den nordiske motstandsbevegelsen er at en religion ikke må gå imot nasjonalsosialismen. Særlig henvisningen om at religion stammer fra rasen, og at religioner med raseprefererende trekk avvises. Disse må eventuelt skrelles av. I en diskusjon om religionsfrihet i det fremtidige Norden forklarer Lindberg at disse rettighetene vil stå enda sterkere i et befridd Norden enn det gjør i dag. Religion forstås på den ene siden som noe

privat og intimt, og som staten ikke kan blande seg inn. På den andre siden ligger det en begrensning i alt som går imot nasjonalsosialismen, altså som går imot folket. Eksempler på dette er innenfor islam med minareter, omskjæring og halal-slakt; hvor sistnevnte går imot prinsippet om å behandle dyr på en god måte (Vejdeland & Lindberg, 2018b).

Innenfor jødedommen så må tanker som at jødene er Guds utvalgte folk og at Israel er jødenes hellige land tas bort. Lederen for DNM sier at jødedommen må tilpasse seg mye, for å ikke være folkefiendtlig. Han ser samtidig ikke for seg at det blir værende så mange muslimer og jøder, da man skal returnere «fremmede raser» til sine land (Vejdeland & Lindberg, 2018b). Følgende syn på jødene kommer også frem:

«Er det ikke bra for vår rase, så er det ikke nasjonalsosialisme. Jødisk makt er vår fiende, fordi den prøver å undertrykke eller i verstefall utrydde. En motpol.»
(Vejdeland & Lindberg, 2018b).

Vejdeland snakker om at det forekom buddhister i Det tredje riket, som det virker som kombinerte det med nasjonalsosialisme (Vejdeland & Lindberg, 2018b).

Ulike meninger fra ulike medlemmer viser også ulike syn på religion. I kommentarfeltet knyttet til artikkelen til Olsen (2019) kommer det frem flere ulike syn på religion. Noen sier seg enige med Olsen, at religion er en sekundærkonflikt. Mange kritiserer kristne for å være pro-jøder og pro-Israel, og gir Israel og jødene skylden for masseinnvandringen av muslimer. Israel, gjennom konflikt i Midtøsten, og jødene, ved at de regulerer innvandringen til Europa. De skriver at muslimer er velkomne til Norge som turister, men bør holde seg i sitt eget land, som er et generelt prinsipp om å skille rasene. En annen mener at nasjonalsosialisme er forankret i Norges kristne historie, og at vi må ta vare på kristendommen. Vedkommende betegner seg som kristen og nasjonalsosialist, og ser på islam og jøder som fiender. En annen igjen henviser til at det finnes flere guder, og ikke bare en (Olsen, 2019).

Etter den svenske utgivelsen av «Den nordiske gudstro» av Albert Hartl på nordfront.se kommer det flere interessante kommentarer. En viser til en artikkel som omhandler hvorfor Odinisme er «best». Artikkelen angriper kristne, darwinister og ateister. En annen spør etter dette innlegget om kristne respekteres. Svaret er at det avhenger på personen og hva konkret han tror på. En Israel-vennlig kristen kan ikke respekteres. Kristendom avvises som en abrahamittisk ørken religion, som ikke har noe med Norden å gjøre. En tredje person blir med i debatten, som også fremmer kristendommen. En fjerde person kommer inn og viser til at for han så er nasjonalsosialismen tilstrekkelig (Redaktionen, 2018a).

Disse eksemplene viser at det finnes et mangfold i meninger blant medlemmene i Den nordiske motstandsbevegelsen. Selv om mange nok er enige om en del «grunnleggende fakta», så er det også en viss åpenhet for ulike meningsytringer slik det fremstilles her.

6.0 Drøfting

Mens kapittel 5.0 gav en presentasjon av hvilke funn som er gjort i datamaterialet ved å la problemstillingen styre fokus, vil kapittel 6.0 drøfte disse funnene opp mot teori. Kapittel 6.1 vil ta opp spørsmålet om hva slags livssyn nasjonalsosialismen er og hvordan dette påvirker forholdet til andre religioner og medlemmers religions utøvelse. Kapittel 6.2 vil undersøke spørsmålet om Den nordiske motstandsbevegelse kan anses som en sekulær eller religiøs organisasjon. Kapittel 6.3 vil drøfte spørsmålet om hvilket rom ledelsen gir for medlemmers tros- og religionsutøvelse. Dette velger jeg å gjøre ved se å på det dynamiske forholdet mellom individet og fellesskapet i organisasjonen. Ved å se på hva organisasjonen lover og krever, så mener jeg at man kan si noe om hvilke rom og begrensninger det er for egen tro, samt hvordan livssynet nasjonalsosialisme gir og tar.

6.1 Nasjonalsosialismen som alt...

Nasjonalsosialismen som livssyn vil drøftes i det følgende. Ved å beskrive nasjonalsosialismen, slik den presenteres av ledelsen i Den nordiske motstandsbevegelse, så ønsker jeg å ta opp spørsmålet om ideologien har religiøse dimensjoner og hvordan dette eventuelt påvirker rommet for religionsutøvelse blant medlemmene. Særlig fokus vil jeg legge på spørsmålet rundt religion som underordnet nasjonalsosialismen, og hvilke mulige konsekvenser dette kan ha for religiøse medlemmer i organisasjonen. «Altomfattende» er en drøfting av nasjonalsosialismen som et livssyn som har svar på de samme spørsmålene som en religion har. «Altinngripende» viser til hvordan nasjonalsosialismen går inn i den private sfæren til medlemmene, altså utenfor medlemskapet, og krever justeringer av blant annet livssyn og livsstil. Spørsmålet om nasjonalsosialismen som «altoppslukende» stiller seg spørsmålet om det er rom for en privat tro og religionsutøvelse når organisasjonens livssynsmessige krav kan beskrives som «altomfattende» og «altinngripende».

Nasjonalsosialismen som altomfattende

Mens tidligere høyreekstremer bevegelse, som «Positive Christianity» og «Christian Identity» har valgt å gi teologisk legitimitet til høyreekstremt tankegods (Koehne, 2014; Michael, 2014), så har Den nordiske motstandsbevegelsen en annen holdning til dette. Årsaken kommer tydelig frem i det jeg spør om deres forhold til «Christian Identity».

Motstandsbevegelsen er helt tydelige på at det ikke er relevant å behandle teologiske spørsmål, fordi organisasjonen operer i «ateistiske land» (e-postintervju). De nordiske landene ses på som sekularisert, ved at religion ikke lenger er et offentlig anliggende, men noe som henvises til det private. Dette gjør også at Den nordiske motstandsbevegelsen ikke ser et

behov for å legitimere og søke oppslutning gjennom teologiske henvisninger. Dette skiller Norden fra Tyskland i tid, og USA i tid og sted. Forbeholdet er at de åpner for en begrenset religionsfrihet, for å tekkes medlemmer som fortsatt knytter det religiøse til det nordiske.

Nasjonalsosialismen beskrives av ledelsen som et komplett verdensbilde. Det er en verdensanskuelse som er nok for alle mennesker i den nordiske rase. Andre åndelige behov ses på som unødvendig, men aksepteres til den grad det ikke går på kompromiss med- eller står over nasjonalsosialismen. Deres forhold til religion er relativt, i den forstand at så lenge religionen passer og kan anpasses nasjonalsosialismen, så tillates den. Organisasjonen kommer med forslag til hvordan ulike religioner kan tilpasses, og uttrykker også hvilke religioner som de ikke ser for seg at kan gjennomgå denne forvandlingen (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Tilnærmingen til religion viser at Den nordiske motstandsbevegelsen har tilpasset sin ideologi til et sekulært- og multireligiøst Norden. Religion ses på som noe privat, mens nasjonalsosialismen er det offisielle livssynet. Menneskers religion er noe som må tilpasses og lages privat. Derfor er det ikke noe problem for medlemmene å endre på sin religion, for å bli med i organisasjonen. Man bifaller at det finnes flere religioner i Norden. Aksepten for at det ikke er en, men flere religioner, blant Den nordiske rase, viser en aksept og tilpasning til det multireligiøse samfunnet. Betingelsen er likevel at det multireligiøse tilpasser seg et bestemt livssyn.

En interessant vinkling på dette er hvis vi bytter ut ordet nasjonalsosialisme med demokrati. Nasjonalsosialismen krever å ha samme stilling som demokrati har i dag. I dagens samfunn kreves det at det religiøse underordner og tilpasser seg de demokratiske verdiene. For eksempel forbys noen religiøse praksiser av demokratiske hensyn. Forskjellen ligger i hvor inngripende og ulik nasjonalsosialismen er med de ulike religionen i Norden. Både dagens norske samfunn og nasjonalsosialismen vil si at deler av en religion gir uttrykk for de samme verdiene som de selv ønsker å fremme. Mens et demokratisk samfunn for eksempel sier at likhet og likeverd er verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn (jf. Opplæringslova, 2008, § 1-1), så vil nasjonalsosialismen knytte de samme verdiene eksplisitt til egen rase.

Nasjonalsosialismen som altinngripende

Altinngripende henviser til at noe griper inn på alle områder av livet eller et spesifikt område av livet. I denne sammenhengen handler det om at nasjonalsosialismen er altinngripende i

medlemmenes tro og liv. Dette utsagnet må muligens modereres, men en drøfting vil vise i hvilken grad det er passende å bruke et slik begrep.

Den nordiske motstandsbevegelsen er en autoritær organisasjon, som krever mye av et medlem for å bli med. Det kreves at medlemmene har en viss tro, livstil og aktivitet. Det er vanskelig å være et passivt medlem, fordi organisasjonen er relativt liten, og hierarkisk fordelt, slik at man til sammen har en oversikt over hvert enkelt medlem. Selv om store deler av livet fortsatt er privat, så er det lett å tenke seg at medlemmene blir kontrollert av andre medlemmer, og at de sterke føringene på blant annet tro, gir en opplevelse av inngripen i det private. Samtidig har medlemmene naturlig nok allerede mye av det samme tankegodset før de blir med i organisasjonen, som er selve årsaken til at man blir med i en organisasjon.

På den andre siden må ikke medlemmene ta til seg alt som ledelsens fronter og ønsker at de skal integrere. Mennesker er generelt mer autoritets skeptiske i dag, enn før. Beskrivelsen Taylor gir av et post-moderne samfunns forhold til religion, som fordrer at mennesket selv plukker det som passer egne interesser (C. Taylor, 2007), vil indikere en seleksjon av elementer i organisasjonens tankegods. I hvor stor grad dette skjer er både uvisst og ulikt. Men det faktum at det finnes ulike religioner og livssyn innad i organisasjonen viser, selv om ledelsen fronter at nasjonalsosialisme er nok, en viss «plukk og miks»-holdning hos medlemmene.

Nasjonalsosialismen som altopplukende?

Nasjonalsosialismen kan beskrives som både altomfattende og altinngripende. Altomfattende sier noe om at livssynet nasjonalsosialisme har et innhold som er altomfattende.

Altinngripende viser til livssynets holdning til andre livssyn og religioner, som gjør at det ønsker å gripe inn og begrense medlemmenes tro. Spørsmålet er om nasjonalsosialismen dermed blir altopplukende eller om det finnes rom å være både nasjonalsosialist og ha en annen religion.

Jeg mener at nasjonalsosialismen er altopplukende i den forstand at Lindberg fremstiller den som et komplett verdensbilde og stiller strenger krav til medlemmers tros- og religionsutøvelse, som virker inngripende og begrensende. Rommet for å ha et livssyn eller religion blir så smalt, at mange sentrale elementer i et livssyn må «nazifiseres» før det kan aksepteres. Begrepet altopplukende brukes særlig med tanke på at nasjonalsosialismen fremstilles som et komplett verdensbilde som alt annet må tilpasses etter (jf. Zald & Ash, 1966, om høye krav for bli med i en eksklusiv organisasjon). Flere av medlemmene har en

religiøs tro, som det forventes at man tilpasser til nasjonalsosialismen og de ni punktene fra det politiske manifestet. Sett fra organisasjonens perspektiv, så mener jeg at det er mulig å beskrive dette som et primær- og et sekundærlivssyn. Organisasjonen ønsker at medlemmene setter nasjonalsosialismen som primærlivssyn og offentlig livssyn. Et primærlivssyn forstås som det viktigste livssynet, og som sekundærlivssynet må tilpasse seg etter. For eksempel vil en kristen nasjonalsosialist måtte tilpasse troen sin slik at jødene ikke forstås som Guds utvalgte folk. I istedenfor kan det være aktuelt å si at Det nordiske folk er Guds utvalgte folk. Dette er et forslag som bevegelsen selv eksemplifiserer, og viser en vilje til å møte den enkeltes tro og tilpasse den til nasjonalsosialismen (Lindberg, 2018b). I e-postintervjuet kommer følgende fram: «Alla våra medlemmar måste vara nationalsocialister i första hand och sen anpassa sin religiösa tro efter nationalsocialismen – inte tvärtom.»

Lindberg bruker kristendommen som eksempel, og viser at nasjonalsosialismen og kristendommen kan forenes, så lenge man ikke følger den dogmatisk (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Dette ligger som en forutsetning for å være med i Den nordiske motstandsbevegelsen. Begrunnelsen ligger i at nasjonalsosialismen er den nordiske rases livssyn (Vejdeland & Lindberg, 2020a) og et livssyn som tilpasser seg naturen: «nationalsocialismen bygger på och anpassar sig runt naturens lagar istället för som de flesta andra ideologier som försöker stå över naturen och anpassa naturen till deras tro.» (e-postintervju).

Nasjonalsosialismen kan betegnes som altoppslukende fordi den krever mye. Den krever som sagt en viss tro, livsstil og offer. Hvis man tenker at et menneskes livssyn eller religion er førende for hvilke interesser et menneske har, og at man handler etter disse interessene, så er en naturlig konklusjon at Den nordiske motstandsbevegelsen ønsker kontroll over store deler av livet til sine medlemmer. Selv om organisasjonen hevder det er religionsfrihet, så tydeliggjør de også at det kun er på detaljspørsmål at medlemmene kan ha private syn på ting (e-postintervjuet). Grunninnstillingen er: «Vad gäller våra medlemmar idag måste dock deras eventuella religiösa tro underkasta sig nationalsocialismen.» (e-postintervjuet).

Organisasjonens livssyn inneholder ikke så mange elementer, men elementene er så spesielle og omfatter store deler av en livstolkning, slik at den potensielle virkningen vil være altoppslukende. Et medlem som skal følge alle ledelsens påbud og oppfordringer vil i stor grad styres på så å si alle områder av livet.

Det er viktig å bemerke at dette er hvordan organisasjonen ser på og ønsker at medlemmene skal forholde seg til egen religion eller livssyn. Om dette praktiseres blant medlemmene eller om de er av samme oppfatning er usikkert. Muligheten for at medlemmene likestiller de to

livssynene er tilstede, og de kan også se på egen religion som primær og nasjonalsosialisme som sekundær. Dette vil imidlertid kreve at de har en privatreligiøsitet med innhold som stemmer godt overens med eller fokuserer på andre områder enn nasjonalsosialismen. Eventuelt at de lever et «dobbeltiliv», der det religiøse ses på som noe spiritielt, mer enn religiøst. Det kan også tenkes at ikke alle medlemmer har et totallivssyn som henger sammen på alle områder, og at det finnes selvmotsigende elementer.

Meningsbrytninger og indre spenninger er noe som også kommer frem i min undersøkelse. Meningsbrytninger kommer først og fremst fram mellom medlemmer i kommentarfeltene, og medlemmer og ledelsen (Vejdeland & Lindberg, 2020b), men også innad i ledelsen finnes det uenigheter (jf. Elofsson som kristen og Lindberg som kritiserer denne religionen). Særlig forholdet til religion ses på som et spenningspunkt, da det finnes et mangfold av religioner og livssyn, og fordi organisasjonen er så tydelig i sin kritikk mot noen av disse (se blant annet Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Et annet viktig innspill er at organisasjonen faktisk åpner opp for religiøs tilpasning. Årsaken kan være for å hindre indre spenninger og samles om det viktigste: nemlig rase. Religion oppfattes som sekundært (Olsen, 2019), og derfor ikke et avgjørende premiss, så lenge det kan tilpasses nasjonalsosialismen (e-postintervju).

Vi kan med dette foreløpig konkludere med at nasjonalsosialismen kan beskrives som et komplett verdensbilde (altomfattende), som krever at religionen underordner seg dette livssynet (altinngripende) og som derfor delvis kan ses på altoppslukende. Samtidig gir ledelsen medlemmer rom for å ha en egen tro, så lenge den holdes privat og kan tilpasses nasjonalsosialismen og det politiske manifestet.

6.2 Den nordiske motstandsbevegelsen – sekulær eller religiøs?

Tidligere høyreekstreme grupper har tidligere vært tydelig på sin religiøse side, men hva slags type organisasjon kan Den nordiske motstandsbevegelsen best forstås som?

Høyreekstreme i USA har tradisjonelt brukt religion for å forsvare egen ideologi, for eksempel gjennom «Christian Identity» (Michael, 2014). «Positive Christianity» ble brukt i Tyskland for å legitimere det tankegodset som man ønsket å fremme (Koehne, 2014, s. 29, 31). Også i Norge har religion stått sentralt for å forklare hvordan ting egentlig henger sammen. Samtidig er det et skille mellom gjengene og organisasjonene, der organisasjonen har vært mer opptatt av dypere spørsmål (Bjørngo, 2018). For eksempel Vigrid, som er et relativt nytt tilfelle, som kombinerer norrøn mytologi med nasjonalsosialisme (Tvedt, u.å.).

Koehne viser at en kristen identitet ble brukt for å vinne gunst hos befolkningen, samtidig som det var et naturlig utgangspunkt for ideologien, med tanke på forholdet mellom nasjonalisme og religion. Religion har i tidligere tider hatt en sentral plass i befolkningen, og var dermed nødvendig for å bygge ideologi som tiltalte målgruppen (Koehne, 2014, s. 29, 31).

Uten å gå inn på en omfattende debatt om sekularisering, så kan vi si at det har vært en endring i samfunnet de siste hundre årene. Sekulariseringen har spredd seg i ulikt tempo, til ulike grupper, men det ser ut som at den til slutt har nådd den tradisjonelt konservative delen av politikken (Glock og Stark, 1965, s. 224-225). Taylor hevder at religionen ikke er borte, men har gått fra det offentlige til det private. Vi kan snakke om en overgang fra religion til spiritualitet, der mennesker selv definerer egen tro. Det som passer for den enkelte, er for mange viktigere en religionen som helhet (C. Taylor, 2007).

Disse utviklingstrekkene er merkbare i datamaterialet som er behandlet. For det første tar ikke Den nordiske motstandsbevegelsen utgangspunkt i en etablert religion, som kristendommen, men presenterer et eget livssyn, eller verdensanskuelse som de kaller det. Dette livssynet, som har blitt presentert i kapitel 5, er positiv til enkelte former for religion, fordi begge søker det åndelige. Forbeholdet er at religion underkaster seg dogmatikken i nasjonalsosialismen og henvises til det private (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Organisasjonen begrunner medlemskap hovedsakelig i sosiale årsaker, og setter ikke religion som en sentral årsak til at folk blir med. Samfunnet forstås som sterkt ateistisk, og derfor blir religiøse begrunnelser irrelevant (e-postintervjuet). Samtidig beskriver Vejdeland nasjonalsosialismen som en åndelig bevegelse (Vejdeland & Lindberg, 2018b).

For det andre så kan Taylors (2007) beskrivelse av religion i sekulariserte samfunn på den ene siden bidra med forståelsen av religion hos denne organisasjonen. Religion ses på som noe privat, og som medlemmene skal holde for seg selv. Offentligheten er forbeholdt organisasjonens livssyn. Eventuelt må religion tilpasse seg nasjonalsosialismen (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Medlemmenes tro forstås dermed mer som spiritualitet, ved at det er formbart og privat, enn som religion, som tradisjonelt kjennetegnes av å være offentlig og etablert. Samtidig kan man si at DNM forsøker å la et altomfattende verdensbilde innta den offentlige sfære.

Er det kun små endringer å oppspore eller eksisterer det interessante elementer som de har valgt å beholde på tross av endring i synet på religion?

Har den nordiske motstandsbevegelsen et behov for å legitimere sin ideologi med noe åndelig (Elofsson, 2020), slik tidligere organisasjoner også har gjort? Det at nasjonalsosialismen presenteres som et livssyn, og ikke en ideolog, er et tegn på nettopp dette (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Det åndelige ses også på som viktig for enkeltmenneske. I kontrast til Marx, som hevder at religion er en falsk trøst (Marx, 1977, s. 131-132), så mener Den nordiske motstandsbevegelsen at mennesket er et åndelig vesen, og dermed har åndelige behov (Elofsson, 2020). Materialisme ses på som noe negativt, og står som en kontrast til det åndelige. Det positive med religion ligger i nettopp evnen til å nå ut til de åndelige sidene av mennesket, noe nasjonalsosialismen også setter søkelys på (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Samtidig kan religionsspørsmålet ses på som sekundært i organisasjonen. Det handler først og fremst om rase (Olsen, 2019). Huntingtons forståelse av skillelinjer mellom religion og kultur (Huntington, 2002, s. 21, 28-29), støttes dermed bare delvis, ved at biologisk rase fremheves som mulig konfliktlinje (Olsen, 2019). Likevel er det et samsvar, ved organisasjonens syn på at religion og kultur er resultater av rase (Cecil, 1972, s. 85; Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Et slikt perspektiv viser også at organisasjonene opplever et behov for å tilpasse seg samfunnet, ved at strategiene endres (Vejdeland & Lindberg, 2020b), men at man bruker de midlene man må for å nå de målene man har. Hvis religion tidligere var et nødvendig middel, så er det i Norden i dag andre midler som er mer effektive for å legitimere og trekke til seg medlemmer. For eksempel nevnte sosiale årsaker, som at samfunnet er dårlig (e-postintervjuet) eller at folket er deprimert (Vejdeland & Lindberg, 2018a).

Så langt har jeg sagt noe om hvilke elementer, religiøse og sekulære, som ledelsen ønsker å fremheve for sin organisasjon. Men hva slags organisasjon kan Den nordiske motstandsbevegelsen best forstås som?

For å besvare spørsmålet om hva slags organisasjon Den nordiske motstandsbevegelsen er, så har vi er sett trekk av politisk og åndelige behov hos organisasjonen. Bevegelsen er politisk, med tydelig politiske mål som man kjemper for, men disse målene er åndelig eller religiøst motivert og begrunnet.

Jeg mener Steve Bruces (2008, s. 13-15) forståelse av fundamentalistiske grupper passer godt til å beskrive Motstandsbevegelsen. Hvis vi tar en enkelt gjennomgang av de fem kjennetegnene Bruce bruker for å beskrive en fundamentalistisk gruppe, så ser vi at den passer

til en viss grad. Det første kjennetegnet, en hellig skrift som ufeilbarlig kilde, kan knyttes til fornuften og naturen. Selv om organisasjonen ikke har et hellig skrift, sett bort fra deres politiske manifest, så kan det fortsatt sies at de mener seg å ha tilgang til Sannheten.

Sannheten får de tilgang til gjennom fornuften som ligger i mennesker som er av den nordiske rase, som er naturlovene. Fordi de er en unik rase, så er de egnet til å få tak i denne sannheten (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Det andre kjennetegnet, lengselen etter en svunnen gullalder, kommer tydelig fram. Både vikingtiden og nazi-tiden trekkes frem som tidsaldre der nasjonalsosialismen ble praktisert. De stilles opp som en kontrast til i dag, for å vise at nasjonalsosialismen fører til gode verdier og storhet for folket (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Det tredje kjennetegnet, at det skjer en fremvekst i tradisjonelle samfunn og at det søkes å endre nåtiden, vil jeg si passer bare delvis. Ja, landene kan sies å ha sterke tradisjoner, men samtidig så vil nok mange mene at tradisjonen står svakere i dagens samfunn enn tidligere. Nettopp dette er det organisasjonen ser på som et problem, og man ønsker å endre nåtiden i takt med de tradisjonene man ser som viktige og gi dem ny betydning som passer med deres ideologi.

Det fjerde kjennetegnet, appellerer til marginaliserte grupper, vil stemme til en viss grad. Som det drøftes i kapittel 7.2, så kan man nok si at de fleste medlemmer er deprivert på et eller annet vis. Men som Bruce selv beskriver, så betyr ikke dette at medlemmene nødvendigvis er uintelligente eller fattige, men det handler om at de har opplevd å miste makt eller tilgangen til makt, ofte i møte med moderniseringsprosessen (Bruce, 2008, s. 14, 101).

Det femte og siste kjennetegnet, er bruken av moderne teknologi for å spre budskapet. Selv om Den nordiske motstandsbevegelsen er negative til for mye skjermbruk og oppfordrer folk til å heller være ut i naturen og møte folk, så bruker de aktivt sosiale medier og nettsider som plattform for å nå ut. Dette virker imidlertid mer som et middel, da ønsker at medlemmene skal gå fra «dataen til gataen» (jf. Bjørge), og bli fysisk synlige medlemmer (Vejdeland & Lindberg, 2018a).

Jeg vil konkludere foreløpig med å si at det har vært en endring i den offisielle tilnærmingen til religion. Fra å bruke religion som et legitimeringsmiddel og felles utgangspunkt, så har Den nordiske motstandsbevegelsen vurdert det slik at nasjonalsosialismen i seg selv er nok for å appellere til «folket». De religiøse elementene, som tidligere var sentrale hos høyreekstreme grupper, har blitt erstattet med åndelige elementer, men som likevel har det samme innholdet

som før. Min tanke er at de høyreekstreme bevegelsene har tilpasset sin strategi etter hvilket samfunn de opererte i. Dagens Norden anses av bevegelsen som «ateistisk», og religiøs legitimering er derfor ikke nødvendig. Likevel ønsker bevegelsen å stå som en kontrast til samfunnet, som de anser som materialistisk og egoistisk, ved å møte det nordiske menneskets åndelige behov. Hvis man i tillegg tar utgangspunkt i Bruces beskrivelse av en fundamentalistisk bevegelse, så kan man si at bevegelsen inneholder flere religiøse dimensjoner, på tross av sin avvisning av religioner.

6.3 Individet og fellesskapet

Samhandlingen mellom individet og fellesskapet står sentralt når jeg søker å forstå hvordan denne organisasjon fungerer. Coleman viser til hvordan «rational choice» blir til «social choice» i en organisasjon (Coleman, 1994, s. 20-21), men det er også tydelig hvordan de sosiale valgene påvirker individet. Fellesskapet i organisasjonen oppfatter jeg som både inkluderende og ekskluderende, der «hvithet» er et primærkrav. Andre krav og forventninger vil i stor grad være styrende for hvilke rom et medlem har for tros- og religionsutøvelse.

I det følgende vil jeg se på dynamikken mellom individet og fellesskapet innad i Den nordiske motstandsbevegelse, med særlig henblikk på gevinst. Begrunnelsen for å fokusere på individet og fellesskapet ligger i at jeg anser at rommet for religionsutøvelse også handler om fellesskapet. Hva slags fellesskap organisasjonen tilbyr og hvilke muligheter og begrensninger dette fellesskapet legger for utøvelse av religiøs tro, anser jeg som relevant i denne sammenheng. Hvilke lovnader og krav ledelsen stiller til det enkelte individ, i forhold til fellesskapet, vil kunne si oss noe om muligheter og begrensninger for privat tro.

Individuelle fordeler

Målet med denne gjennomgangen er å undersøke spørsmålet om individet tjener på et medlemskap eller om man er et «offer» for fellesskapet. Coleman argumenterer for at:

“Each participant will continue his participation in an organization only so long as the inducements offered him are as great or greater (measured in terms of his values and in terms of the alternatives open to him) than the contributions he is asked to make.”
(Coleman, 1994, s. 421).

Social choice-teorien hevder med andre ord at individets lojalitet styres av om vedkommende opplever at egeninteresser blir representert og at de valgene som gjøres er verdt det i forhold til innsatsen som nedlegges (Coleman, 1994, s. 421). Dette tenker jeg kanskje kan være med på å forklare hvorfor noen er aktive medlemmer og andre ikke.

Deprivasjonsteorien peker på at medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelsen kan oppleve en mangel i livet, som de søker tilfredsstilt ved å tilslutte seg en altomfattende organisasjon (Glock & Stark, 1965). Organisasjonen må imøtekomme i hvert fall noen av disse behovene for at medlemmene skal ønske å bli værende. Den nordiske motstandsbevegelsen lover å «täcka alla mänskliga behov, såväl andliga som materiella.» (e-postintervjuet). På den måten søker individet kollektivitet for å fylle personlige behov. Knudsen skriver at mennesker som opplever eksistensiell deprivasjon, altså at verdensbilde faller sammen, har lettere for å søke til en ekstrem bevegelse. Den nordiske motstandsbevegelsen tilbyr et alternativt verdensbilde, som kan oppleves som en trøst og trygghet for mange. Verdensbildet blir også fremstilt som det nordiske menneskets livssyn, og kan dermed virke som et løsning på anomi utfordringen som Berger presenterer (Knudsen, 1994, s. 90-91).

Furseth hevder at Hauge-bevegelsen var mer vellykket enn Lofthus-bevegelsen, fordi den la fokus på et mer helhetlig rekrutteringsgrunnlag, samt en dypere sosialisering (Furseth, 1999, s. 93, 166). Den nordiske motstandsbevegelsen har en lignende strategi som Hauge, ved at bevegelsen prøver å nå ut til individet på alle områder av livet. Ved selve rekrutteringsprosessen så tilbys det ikke bare å kjempe for en politisk sak, men en ny livsstil, et nytt fellesskap, m.m. Nasjonalsosialismen fremstilles som et komplett verdensbilde, som er en «komplett verdensanskuelse, som har svaret på alle livets spørsmål og løsninger på alle menneskehetens problem.» (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Forskjellen på Den nordiske motstandsbevegelsen og Hauge-bevegelsen er blant annet hvem de rekrutterer. Mens Hauge bevegelsen siktet mot «alle» (Furseth, 1999, s. 93, 166), så søker Motstandsbevegelsen kun «ekte nordboere» og får nesten bare menn i godt voksen alder (Bjørge & Gjelsvik, 2018).

Organisasjonen bruker, som Hauge, mye tid på å sosialisere sine medlemmer, men her er det mer snakk om en resosialisering. Gjennom studiesirkler, møter, artikler, podkast, turer og aktiviteter blir medlemmene sosialisert som nasjonalsosialister, blant annet ved å avlære tankegods som ikke samstemmer med organisasjonens ideologi. Tilknytning til organisasjonen blir ifølge Furseth sterkere og gjør at bevegelsen blir mer stabil og lettere å mobilisere. En solid sosialisering gir individer blant annet en identitet, trygghet og stabilitet. Samtidig gir det bevegelsen et felles livssyn og ledelsen de rette verktøyene for å styre organisasjonen (Furseth, 1999, s. 93, 166).

Fellesskapet tilbyr en identitet, verdi, status, fellesskap, mål og støtte. Samtidig krever fellesskapet lojalitet, tilpasning, disiplin, kamp, tid, krefter, sosiale offer, ja hele livet. Lindberg

gir følgende forbilde fra «norrøn tid», som viser at en kollektiv tankegang er et trekk ved det nordiske folk:

«Dette er selvsagt fordi vårt folk opphøyde mot og selvoppofrelse som det absolutt ytterste karaktertrekk. Bare de som var modige, bare de som ofret seg for folket, fikk komme til Paradis. Feighet og egosentrisme ble forkastet.» (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Synet på individet og kollektivet

Spørsmålet som jeg stiller meg er om individet blir utnyttet til fordel for kollektivet, eller om individets beste er et mål i seg. Det kan se ut til at man søker å endre individet for å endre samfunnet. Det må bemerkes at bevegelsen ser på det mer som en tilbakejustering av det opprinnelige eller naturlige enn en endring av individet (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Lindberg sier at:

«Det handler bare om ensretningen mot målrettet kamp, og alle gjør hva de kan. Og at de som fører kampen også kjempet med seg selv, for å leve som de lærer, etter moralen. Når nasjonalsosialismen har seiret inni deg, så kan den seire rundt omkring deg.» (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Vejdeland og Lindberg drøfter en lignende problemstilling, som kan gi svar på denne dynamikken mellom individ og kollektiv:

Vejdeland: «Til slutt.. Folke-tanken. Handler om å stå opp for de svake i samfunnet. Er ikke det imot naturens lov? Som sammenfattes med at de sterke vinner og svake dør?»

Lindberg: «Folkefellesskap ligger i det nordiske menneskets natur. Vi har i årtusener vært opptatt av å organisere oss og tatt vare på vår felles styrke, for å kunne overleve. Når man ser denne enorme kraften i denne enheten, når man ser hva man kan oppnå, til og med overleve de karrige forholdene som Norden innehar. Så blir det naturlig at man lærer seg å stå opp for de svake. Det inngår i et slikt fellesskap eller enhet. Man bidrar med hva man kan for sin neste. For det rent naturlige er det beste for folket som helhet. Det får samholdet til å bli mest mulig høytstående og velgående. Og for nordboere, så er det som ett folk at vi blir sterke nok for å vinne. Delt blir vi svake og dør. Nasjonalsosialisme, naturlighet og fellesskap gir oss seier. Splittelse gjennom marxisme og feminisme, sammen med dårlig behandling av naturen, gir ureversibel død. I dag så regjerer dessverre ikke nasjonalsosialismen. Derfor er det mot vår død vi er på vei. Om ikke alle reiser seg opp og tar ansvar. Og slår tilbake mot de naturfiendtlige krefter som kontrollerer verden, da kommer uungåelig menneskeheten til å gå døden i møte. Det er naturens «ufremkommelige lag.» (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Lindberg argumenterer her for det første for at individet er viktig for fellesskapet. For det andre viser han til at det å ta vare på enkeltindivider, også de svake, gjør fellesskapet sterkere. Omsorg for andre begrunnes altså i fellesskapet, som om folket er målet, men det å behandle

andre bra er et middel mot målet. Middelet blir på den måten ikke noe negativt, men en slags vinn-vinn-situasjon for både individ og kollektiv.

På den andre siden må individet ofre mye for fellesskapet, ved at det kreves mye av et medlem. Men også her er tanken tosidig. Sett fra en vinkel tenkes det at individet har godt av å leve slik det egentlig ble skapt. For eksempel ved å få utløp for sin maskulinitet eller bruke de ferdighetene som er iboende i den enkelte (Vejdeland & Lindberg, 2020a). Mennesket ses på som en åndelig skapning, og man ønsker derfor at medlemmene tar dette på alvor. Offeret er det materialistiske, og fokuset blir det åndelige. Nasjonalsosialismen er tross alt de naturlige lovene tilpasset det ariske mennesket (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Dette gir en indikasjon på at folket er viktigere enn selv naturlovene, ved at det er det som alt tilpasses etter. For eksempel tillates det brudd på naturlovene hvis folket står i fare, men bare som ytterste konsekvens (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

Sett fra en annen vinkel settes folket, og bevarelsen av dets unike egenskaper og ferdigheter først (e-postintervju; Vejdeland & Lindberg, 2020a). En stor del av det åndelige for et menneske er derimot det fysiske folket. «Min gudstjeneste er kampen for folket», ville kanskje være et sitat som bevegelsen kunne skrevet under på. Denne åndeliggjøringen av det fysiske, som likevel er en kontrast til det materielle, kommer til uttrykk i tanken om evig liv (Redaksjonen, 2019).

Genetisk overlevelse som menneskets mål

Webers teori om «rational choice» tok utgangspunkt i den protestantiske bevegelsens fokus på individuell frelse og lønn i det evige liv (Max Weber, 1905). Den nordiske motstandsbevegelsen tenker derimot at det først og fremst er fellesskapet eller folket som skal frelses, gjennom overlevelse og raserenhet (e-postintervjuet; Vejdeland & Lindberg, 2018b). Hartl skriver følgende om livet etter døden:

«Dette er en gammel kunnskap for det nordiske mennesket: Den allmektige har satt opp et slør foran livet bortenfor døden. Det er en hemmelighet for oss. Ingen kan hevde å ha privilegiet å besitte kunnskap om livet etter døden. Og likevel, vår tro og vår kunnskap går hinsides det jordiske liv. Vi vet at hver og en av oss er en lenke i en endeløs kjede, som strekker seg fra våre eldste forfedre til den mest fjerne slekt inn i fremtiden. At vårt blod flyter fra gagne tider gjennom vårt verdslige liv og inn i den fjerne fremtiden. Og denne kunnskapen utvider vår horisont og lar oss skue utover hundretusener av år. Den gir oss kraften fra årtusener og lar oss ane et glimt av evigheten. Det plasserer oss i den endeløse syklusens skapelse.

Vi vet at selv den personen som er den siste lenken i sin slekts kjede kan sikre en evig fremtid gjennom sine verk og gjerninger. Den ukjente arbeideren som meisler,

transporterer og setter sammen byggesteiner til grunnmuren til en av de fantastiske bygningene i Det tredje riket kommer til å leve videre i disse verkene akkurat som de store intellektuelle skaperne som ligger bak. Soldaten og politimannen, som var garantistene til den sikre gjenopplivingen av tapt tysk land tilbake til det tyske riket, og de tyste kjempene for frihet for det tyske folket, kommer til å leve videre for evig i det stortyske riket akkurat som rikets store formgivere.» (Redaksjonen, 2019).

Det er individets ansvar, som en del av fellesskapet, å kjempe for denne fysiske frelsen ved å følge de lovene som naturen har gitt (Redaksjonen, 2018b). Frelse av individets sjel fokuseres det lite på, da man ikke vet hva som skjer med den (Redaksjonen, 2019). Jeg velger å beskrive det som at folkesjelen er det som må frelses (Motstandsbevegelsen, u.å.; Redaksjonen, 2019). Om man oppnår frelse, som kollektiv, er et kollektivt ansvar, og knyttes ikke til en gud eller et menneske. Egen frelse blir knyttet til folkesjelen, ved at frelse oppfattes som at blodet føres videre til neste generasjon eller at man blir husket for sitt heltemot (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Ved å bruke Colemans teori sammen med datamaterialet så kan vi si det er snakk om en forflyttelse fra «rational choice» til «social choice». Mens Weber argumenterte for at individet jobbet for individuell frelse, og at valgene som ble gjort var rasjonelle ut i fra en slik prioritering (Weber, 1920, s. 128), så vil Colemans teorier rette fokuset mot fellesskapet. Coleman forklarer at individer velger å organisere seg ved at summen av individenes egeninteresser (rational choice) blir til organisasjonens fellesinteresser (social choice). Individet velger å gi opp noe av sin frihet, for å nå disse fellesinteressene. Videre vil individet tjene på dette ved at man kjemper sammen med andre for å oppnå egeninteresser. Hva egeninteressen er vil variere fra gruppe til gruppe, men hos Den nordisk motstandsbevegelsen kommer blant annet folketanken frem. Den nordiske motstandsbevegelsens fokus på folkesjelens frelse, til fordel for individuell frelse, kan være et eksempel på en slik overgang fra «rational choice» til «social choice». Ved å ville fremme den nordiske rase og dens overlevelse (social choice), tjener det individet ved at egen status og rettigheter oppløftes (Coleman, 1994, s. 397).

Hvilket syn Den nordiske motstandsbevegelsen har på det evig liv eller livet etter døden, viser tydelig hvilken rasjonalitet de handler etter. Mennesker har behov for å finne mening i livet. Svaret på dette eksistensielle spørsmålet er at meningen med livet er å sikre det nordiske folks eksistens (Vejdeland & Lindberg, 2020b). Derfor blir det viktigere å ofre seg for folket, enn for eksempel å hjelpe flyktninger. Som Weber sier, så erstattes medmenneskeligheten av rasjonelle valg, ved at noe rasjonaliseres. Weber snakket om rasjonalisering av religion, men

det samme kan nok også sies om livssynet og religionene til medlemmene i organisasjonen (Weber, 1920, s. 128-129).

Redningen fra en farlig verden

Et annet sentralt forhold mellom individet og fellesskapet er det som Osborne et al. betegner som farlig verdensbilde (Osborne et al., 2017, s. 1087). Osborne et al. hevder at mennesker som søker til et høyreekstremt miljø kjennetegnes av å se verden som et farlig sted. Dette stemmer godt overens med tidligere høyreekstreme grupper og Den nordiske motstandsbevegelsen, som snakker om ulike fiender. For nazisten i USA var det mye snakk om at jødene hadde tatt over staten (ZOG) (Michael, 2014, s. 192), for nazistene i Tyskland var kommunistene og jødene fienden (Michael, 2014, s. 195-196). Men hvilke ulike fiendegrupper fremstilles hos Den nordiske motstandsbevegelse?

Fiendebilder

I mitt datamateriale kommer ordet «fremmedgjenger» frem som en fiende. Det snakkes om hvordan «fremmedgjenger» banker opp svensker uten grunn. Fremmedgjenger fremstilles som en nær og uforutsigbar trussel, sikkert fordi særlig Sverige i noen områder er preget av høy innvandring. Lindberg fremstiller følgende bilde:

«De unge da, det er jo såklart de unge som rammes i størst utstrekning av den råe og utrygge virkeligheten. I dag er det hverdag for mange unge jenter, med fremmedgjenger som tafser på dem i skolene. Det er vanlige for mange unge gutter å bli ranet fra sine mobiltelefoner eller bli mishandlet...bare fordi de er hvite.»
(Vejdeland & Lindberg, 2018a).

Politiske og ideologiske fiender som nevnes er globalister, liberalister, feminister, marxister og kulturmarxister, og som vi har sett, beskrives disse som naturfientlige krefter. Disse fiendene står ofte for det motsatte av organisasjonen, rent politisk og ideologisk sett (Vejdeland & Lindberg, 2018a). De forstås som noe som går imot naturen og prøver å sette seg over den for egoismens skyld. Dette gjøres blant annet ved at man lager regler som ikke er tilpasset naturlovene, men menneskets egeninteresse (Vejdeland & Lindberg, 2020a).

De religiøse fiendene er i korte trekk de som har en teologi som går imot nasjonalsosialismen. Konkret vil dette si religioner som har en tydelig teologi rundt et utvalgt folk, for eksempel jødene eller at religionen i deres syn baserer seg på et annet folk eller kultur, islam. Religioner som ikke kan tilpasses, fordi de er dogmatiske eller har sentralt innhold som går i strid med livssynet i bevegelsen, ses ikke på som direkte fiender, men noe man ikke ønsker seg. Fremtoningen er ikke så fiendtlig mot religion, som mot de ideologiske fiendene, trolig siden mange medlemmer er religiøse og man informerer at man kan kombinere religion med

nasjonalsosialisme. Imidlertid er de tydelige i sin religionskritikk (Vejdeland & Lindberg, 2020b), men det er først og fremst etniske konfliktlinjer som trekkes frem (Olsen, 2019) og utrustningen for å møte andre fiender som fremheves (Vejdeland & Lindberg, 2020b).

Fellesskapet eller folket skal gi individet trygghet i denne farlige verden, ved å kjempe mot det fremmede, det være seg folk, ideologi eller religion. Målet til Den nordiske motstandsbevegelsen er jo nettopp å fjerne alle disse elementene fra samfunnet, for eksempel ved å sende tilbake innvandrere (Motstandsbevegelsen, u.å.). En gruppe av nordiske menn og kvinner vil også gi en slags beskyttelse og trygghet i møte med innvandrergrupper, slik man for eksempel så i Kristiansand på 90- og tidlig 2000-tallet (Bjørge, 2018, s. 49-62).

Å skulle ha en identitet med et kollektivt fokus

Med et slikt kollektivistisk fokus på individet, som kommer frem i dokumentene hos Den nordiske motstandsbevegelsen, er spørsmålet hva som er igjen av individet? Kan man ha en kollektiv identitet, og samtidig ha en egen identitet? Den nordiske motstandsbevegelsen vil nok mene at gjennom tilslutning til det nasjonalsosialistiske livssyn, så vil man endelig få den rette identiteten. Dette er en identitet som fremhever de biologiske fordelene man har som «det nordiske menneske». Man er del av en overlegen rase. Medlemmenes selvforståelse kan sies å gi en ramme for resten av identiteten. Videre oppfordres det til å bruke sin «skaperkraft» eller ferdigheter til å tjene folket.

Redefineringen av egen identitet, kan knyttes til Furseths teori om hvordan religiøse bevegelser søker å sosialisere sine medlemmer. Den nordiske motstandsbevegelsen minner slik sett mer på en religiøs bevegelse enn en sosial bevegelse, ved at sosialiseringsprosessen er så omfattende. For eksempel det å skulle integrere alle i samme livssyn, passer ikke Furseths beskrivelse av en sosial bevegelse, men minner mer om Hauge-bevegelsen (Furseth, 1999, s. 93, 166). Zald og Ash gjør at klart skille ved å si at en religiøs bevegelse søker å endre individet, mens en sosial bevegelse søker å endre samfunnet (Zald & Ash, 1966, s. 331). Begge disse kjennetegnene kan sies i stemme med empirien om Den nordiske motstandsbevegelse. Fordi bevegelsen krever et visst livssyn av sine medlemmer, så vil det føre til endringer for de fleste. Endringen av individet knyttes til målet om å endre samfunnet, da man tenker at endringen av samfunnet skjer med et medlem av gangen:

«Vejdeland: Er det mulig for massen å forbedre seg, så mye som det faktisk innebærer?

Lindberg: Det er mulig. Det er derfor vi aldri, noensinne må gi opp håpet. Som nevnt, så kreves det en total revolusjon i hele folkets sinnsstemning. Det holder ikke med et

nytt politisk parti som bare vil gjennomføre noen politiske reformer. Det kreves denne totale revolusjonen i hvordan folket tenker og reagerer i hele deres etiske og moraliske sammensetning. Det er derfor utrolig viktig, at vi lever som vi lever. Og at vi har denne rådende moralen innenfor organisasjonen. Dermed kan vi faktisk gjennomføre denne revolusjonen, et steg om gangen. Et medlem om gangen, og dermed forme vårt folk til det bedre. Viktig å forstå, for å holde håpet om, selv i dystre tider, er såklart at moralen jeg snakker om, den nordiske moralen, den nasjonalsosialistiske moralen, er ikke noe nytt som vi skal neddynke på folket. Nei, det finnes allerede i oss, i vårt folks indre. Og vår oppgave er ikke å skape denne moralen, men å få folk til å finne tilbake til den. (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Tanken om hvordan det komplette verdensbilde skal føre mennesket tilbake til det som er iboende i mennesket, for så å kunne endre samfunnet, er tydelig. Man kan se en linje fra livssyn, til individ, til samfunn. Livssynet skal endre samfunnet ved å endre individet.

Den individuelle identiteten knyttes, på den andre siden, til fellesskapet. Den kollektive identiteten sier at du er verdifull fordi du er en del av den nordiske rase og fordi du kan bidra til å opprettholde den. Identiteten et menneske har, forstås som avhengig av fellesskapet. Uten folket ville man ikke hatt en hensikt eller verdi, ifølge det nasjonalsosialistiske livssynet. Mennesket har ikke en egen verdi, men har verdi i relasjon til folket. Organisasjonen ønsker at medlemmene skal ha det bra, men krever samtidig offer. Tanken er at den nordiske mann eller kvinne får det best hvis man følger nasjonalsosialismen.»

Selv om det finnes flere generelle fellestrekk mellom en religiøs-bevegelse, som Hauge-bevegelsen, og Den nordiske motstandsbevegelsen, så er idealene ganske så ulike. Her passer Bruce sin beskrivelse av fundamentalistiske bevegelser beskrivelse bedre (Bruce, 2008, s. 13-15), som vi har sett i kapitel 6.4.

Individuell ansvarsfraskrivelse?

Et annet spørsmål som jeg anser som relevant, er om det kollektive fokuset gir en ansvarsfraskrivelse for individet. Den nordiske motstandsbevegelsen er tydelige hva de forventer av sine medlemmer på det individuelle plan. De har er en tydelig og detaljert etisk retningslinje, gjennom ulike kanaler. Lindberg beskriver det som positivt når man hører om medlemmer som blir beskrevet som ordentlige og snille av familie og venner. Organisasjonen ønsker å fremstå så godt som mulig, og da er medlemmene Motstandsbevegelsens ansikt utad. Slik sett har individet et stort ansvar for å leve opp til bevegelsens forventninger (Vejdeland & Lindberg, 2019).

Sett fra en annen vinkel så ønsker organisasjonen å hjelpe medlemmer til mestre livet og leve nasjonalsosialistisk. Dette passer med Furseths beskrivelse av en religiøs bevegelse, som

fungerer som en slags familie, som tar vare på individet (Furseth, 1999, 162-165). Fellesskapet får sånn sett et ansvar for å sosialisere medlemmene til å gjøre det rette. Når det er sagt, så er Lindberg tydelig på at individer selv er ansvarlige ved for eksempel «svik» av organisasjonen, og må selv ta de konsekvensene dette medfører. Dette passer kanskje enda bedre med Bruce (2008) sin beskrivelse av en fundamentalistisk organisasjon, som stiller strengere krav til medlemmene, er aggressive til samfunnet og forherliger fortiden. Medlemmene forventes å praktisere slike prinsipper ved å holde seg borte fra «fienden» og kun søke det som tjener organisasjonen (Bruce, 2008, s. 13-15, 69).

Et annet poeng jeg vil trekke frem, er om medlemmer handler ut ifra egen moral eller forkaster denne moralen til fordel for en kollektiv moral (Shaun. Best, 2013, s. 89-92). Selv om organisasjonen understreker at den personlige moralen tjener fellesskapet (Vejdland & Lindberg, 2020a) og at lovlighet er å tjene fellesskapet (Redaksjonen, 2018d), så kan det tenkes at den kollektive moralen har andre interesser enn det individet selv hadde valgt å handle etter. For eksempel kan det tenkes at det å bruke vold under en demonstrasjon kan forsvares ut ifra den kollektive moralen om å forsvare eget folk, mens den individuelle moralen vil forby å skade andre. Men det kan også tenkes at den individuelle- og den kollektive moralen er så tett sammenvevd, og at det ikke finnes et skille, slik vi muligens kan tolke Colemans beskrivelse av social choice (Coleman, 1994).

Konklusjonene jeg trekker ut ifra drøftingen rundt individet og fellesskapet er hovedsakelig at fellesskapet både begrenser og utvider rommet. Begrensningene ligger hovedsakelig i hvilke føringer ledelsen legger på religionsutøvelse og hvilken tro medlemmene kan ha. Utvidelsen av rommet forstår jeg som de muligheter fellesskapet gir medlemmer til å snakke om livets store spørsmål med likesinnede, og dermed få støtte og rom for å videreutvikle seg.

7.0 Konklusjon

Jeg vil til slutt prøve å oppsummere hvilke svar prosjektet mitt har gitt på følgende problemstilling og forskningsspørsmål:

«Hvordan beskriver ledelsen for Den nordiske motstandsbevegelsen organisasjonens ideologi og livssyn, og hvordan er rommet for religionsutøvelse for medlemmer i denne organisasjonen?»

FS1 - Hvordan presenteres religion og livssyn i Den nordiske motstandsbevegelsens offisielle dokumenter?

FS2 - Hvilke forhold har ledelsen av Den nordiske motstandsbevegelsen til religion?

FS3 – Hvordan er rommet for medlemmers tros- og religionsutøvelse i Den nordiske motstandsbevegelsen?

7.1 Religion og livssyn hos Den nordiske motstandsbevegelsen

De offisielle dokumentene fra hjemmesiden og uttalelsene fra e-postintervjuet viser ledelsens bevissthet og tydeliggjøring av eget livssyn. Det politiske manifestet og nasjonalsosialismen som verdensanskuelse eller livssyn, ligger som to grunnpilarer for organisasjonens selvforståelse.

Det politiske manifestet inneholder realpolitiske mål som organisasjonen kjemper for og drives av. Disse målene begrunnes og motiveres av nasjonalsosialismen. Nasjonalsosialismen er det livssynet alle medlemmer må dele. Innholdet kan kort gjengis ved å vise til fem hovedtanker.

For det første forstås nasjonalsosialismen som det komplett verdensbilde. Verdensbildet er komplett fordi det kan besvare alle livets spørsmål, gi mening til livet og løse menneskehetens problemer. Videre er livssynet vitenskapelig, ved at man støtter seg på vitenskap i spørsmålet om verdens eksistens og prisgir vitenskapelige fremsteg. Likevel settes åndelighet og idealer høyt, som en motsetning til det materielle.

For det andre står naturen sentralt. Naturen forstås som skaper av alt, og det som alle er en del av. I skapelsen er det innordnet naturlover, som mennesket bør følge. Noen naturlover kan brytes, mens andre er urokkelig for menneskelig påvirkning. Felles er at brudd på en naturlov gir negative konsekvenser for mennesket. Naturlovene ligger også iboende i mennesket og hentes fram ved bruk av fornuft. Slik sett er mennesket født med et indre moralsk kompass. Nasjonalsosialismen er kun en beskrivelse av det som allerede ligger inni mennesket. En sentral side ved naturens skapelse er å bevare naturen og det naturlige. Naturen skal forvaltes og bevares av mennesket. På samme måte skal det naturlige opprettholdes, ved at man holder naturlovene.

For det tredje har organisasjonen et syn på mennesket som en del av naturen. Mennesket forstås som et høyerestående dyr, som har et ansvar for å ta vare på de mindre intellektuelle dyrene. Samtidig er mennesket et åndelig vesen, som har åndelige behov som må møtes for at mennesket skal ha det godt. Verdien et menneske har knyttes til rasen og fellesskapet. Medfødte egenskaper og ferdigheter knyttes til rase, og verdien ligger i at disse unike karakteristikkene ved den nordiske rase videreføres. Måten individet tjener fellesskapet, ved å sikre overlevelse, velstand og fremgang, gir mennesket verdi.

For det fjerde blir den nordiske rase sett på som overlegen andre raser. Den er subjektiv overlegen, ved at man retter blikket mot den rasen man selv er en del av. Man viser til at denne rasen er best for meg, fordi jeg er en del av den. På samme måten er rasen objektiv overlegen. Dette bygger på en forståelse om at den nordiske rase er bedre enn andre raser. Rasen har unike egenskaper og ferdigheter, som andre raser ikke besitter, men som gjør at den klarer seg bedre, både i eget miljø og generelt.

For det femte står tanken om folket sentralt i livssynet nasjonalsosialisme. Som sagt er folkets ve og vel det fremste mål. Derfor kreves det at medlemmer er lojale og villige til å ofre seg for folket eller fellesskapet. Det er folket som helhet som må «frelses», og individet er det det er, på godt og vondt, på grunn folket.

7.2 Ledelsens forhold til religion

Ledelsen ser på religion som en naturlig konsekvens av rase. Nasjonalsosialismen er den nordiske rases livssyn, og som det forventes at alle innen rasen følger. Andre religioner tillates, men de må underordne og tilpasse seg nasjonalsosialismen. Derfor kan man ikke være tilknyttet en religion som er dogmatisk eller motstridende til livssynet hos organisasjonen, men den må kunne tilpasses nasjonalsosialismen.

Religion generelt ses på som positivt, da menneskets åndelige behov tas på alvor. Likevel stiller de seg sterkt kritiske til flere religioner, som kristendom, jødedom og islam.

Kristendom knyttes til svake verdier. Jødedom og islam knyttes til forherligelse av fremmede folk eller kulturer. Organisasjonen er mer positiv til norrøn tro, som de mener har verdier som ligger nærmere eget livssyn og nordisk kultur. Generelt understreker ledelsen at nasjonalsosialismen er nok, og at man ikke trenger komplementerende elementer fra religion.

7.3 Hvordan er rommet for medlemmers tros- og religionsutøvelse?

Så lenge et medlem praktiserer nasjonalsosialismen, er det rom for å ha en religiøs tro. Denne troen må holdes privat og må ikke under noen omstendighet «forkynnes» for andre

medlemmer. Det er derimot åpenhet om å snakke om religiøse temaer og store spørsmål, men dette i en mer offentlig regi.

Uti fra drøftingen i delkapittel 6.3 «Individet og fellesskapet», vil jeg argumentere for at fellesskapet både begrenser og utvider rommet for tros- og religionsutøvelse. Begrensningene ligger hovedsakelig i hvilke føringer ledelsen legger på religionsutøvelse og hvilken tro medlemmene kan ha. Utvidelsen av rommet forstår jeg som de muligheter fellesskapet gir medlemmer til å snakke om livets store spørsmål med likesinnede, og dermed få støtte og rom for å videreutvikle seg.

Videre vil jeg argumentere for at både ledelsens krav og lovnader kan ses på som begrensning av rommet for tros- og religionsutøvelse. Kravene setter føringer på hva medlemmene skal tro og hvordan de skal handle. Lovnadene søker å besvare de samme behovene som en religion ville gjort, og begrenser dermed rommet for annen tro. Hva medlemmene velger å gjøre, er som organisasjonens selv sier, en privatsak. Likevel ligger det tydelige forventninger fra ledelsen, som medlemmene, frivillig eller ufrivillig, bør innfri.

På den andre siden vil jeg si at bevegelsens fremhevelse av det åndelig, i kontrast til det materielle, kan virke som oppmuntrende for medlemmer til å starte en åndelig søken. Slik sett åpnes noen dører, mens andre stenges.

7.4 Hva er prosjektets bidrag?

Innledningsvis presenterte jeg motivasjonen for å undersøke livssyn og forholdet til religion hos Den nordiske motstandsbevegelsen. Nå som dette er gjort er spørsmålet som reiser seg: hva så? Hva har dette prosjektet å si oss? På hvilken måte kan prosjektet ha samfunnsnytte, som forskningens mål er?

Ved å bruke religions sosiologiske teorier til å undersøke en høyreekstrem organisasjons livssyn og forhold til religion og trosutøvelse, har jeg gitt økt kunnskap om en bevegelse som de siste årene har fått økt status blant enkelte grupper og også blitt mer synlige, på tross av et relativt lavt medlemstall. Et av målene med oppgaven har vært å presentere Den nordiske motstandsbevegelsen på en slik måte at den er gjenkjennbar sett fra organisasjonens side. Tanken er at andre skal kunne bruke informasjon som er innhentet i dette prosjektet til videre forskning. Samtidig har det vært viktig for meg å si hva jeg ser og prøve å forklare datamaterialet som foreligger. Ved riktig metodebruk og etiske hensyn mener jeg at prosjektet kan brukes som utgangspunkt for videre forskning.

Prosjektet kan også bidra til økt kunnskap for samfunnsfaglærere, som er mitt utgangspunkt. Gjennom å få innblikk i noen av de sentrale drivkreftene i en høyreekstrem organisasjon som Den nordiske motstandsbevegelsen, mener jeg det vil være lettere for samfunnsfaglærer å selv snakke om livssyn hos høyreekstreme og rommet for religionsutøvelse. Men også mer generelle temaer som «demokrati og medborgerskap» (Kunnskapsdepartementet, 2020), kan ha nytte av dette eksemplet som jeg beskriver. For eksempel så kan man drøfte hva som skjer med friheten i en organisasjon som ikke praktiserer demokrati eller om demokratiet oppfostrer høyreekstreme. Mitt materiale går i dybden på hva høyreekstreme tenker, føler og drives av, og kan derfor bidra til nødvendig kunnskap i denne debatten (Utdanningsdirektoratet, 2020a; Utdanningsdirektoratet, 2020b)

Jeg har også lyst til å si noe om forskerens samfunnsansvar, som jeg ser på som en relevant debatt å ta opp i lys av dette forskningsprosjektet og for samfunnsfaglærere. NESH viser til at forskningen har et samfunnsansvar:

«Forskningens ansvar er regulert av vitenskapelige, etiske og juridisk normer. Forskning har også et samfunnsansvar, enten det er instrumentelt som kunnskapsgrunnlag for samfunnsmessige beslutninger, kritisk som kilde til korrektiver og alternative handlingsvalg, eller deliberativt som leverandør av forskningsbasert kunnskap til det offentlige ordskiftet.» (NESH, 2016, s. 11).

Selv om det i fagmiljøet eksisterer uenigheter i hvem sin stemme som bør høres (jf. Popper (2012) og toleransens paradoks), er det ingen tvil om at ny vitenskapelig kunnskap alltid er en fordel når samfunnsmessige beslutninger skal fattes. Med dette i bakhånd vil jeg trekke frem noe fra mitt prosjekt som jeg oppfatter som relevant i samfunnsdebatten.

Jeg er usikker på om jeg kan stille meg bak Poppers (2012) argument om å ikke tolerere de intolerante for å opprettholde et tolerant samfunn. Habermas (2008) vide forståelse av toleranse rommer flere grupper enn Popper, men unntaket settes ved nazismen. Dermed mener både Popper og Habermas at nasjonalsosialismen og Den nordiske motstandsbevegelsen ikke skal tolereres, da de kjemper mot de grunnleggende verdiene i et demokrati.

Tanken at ikke alt skal tolereres i et samfunn kan jeg stille meg bak. Likevel frykter jeg at «undertrykking» av kontroversielle meninger og vonde følelser fører til mer ekstreme holdninger. Michael viser til hvordan ekstreme holdninger blir isolert og formet på Internett, som igjen gir et «ekkokammer» av «eder og galle» (Michael, 2014, s. 15). Som sagt tidligere er det positive med en slik tilnærming, fordi spredningen av ideologien begrenses. Samtidig er

det ikke utenkelig at det å møte ekstreme meninger, konspirasjonsteorier og hatefulle holdninger, vil føre til en moderering. Blant annet skolen, som er en viktig sosialiseringsinstitusjon, bør ha kompetansen som trengs for å møte ungdommer i en opprørsfase som kun stoler på «mørke» sider og forum på Internett. Vårt samfunnsansvar som forskere og lærere er å møte ulike meninger med kunnskap og medfølelse, ikke ignoranse og undertrykking. Konsekvensen av å behandle noen dårlig er at de får bekreftet sitt negative syn på «Den andre» og forsterket mistroen. Potensialet er stort for et motsatt utfall.

Den nordiske motstandsbevegelses utsagn viser at det finnes mange sårede, hvite, heterofile, menn i Norden, som ønsker å forbedre sin stilling. En kynisk posisjon vil se på dette som gretne tidligere maktinnehavere, som kun er misfornøyde med å miste sin stilling og makt. En medfølende posisjon vil rette blikket mot hvordan tapet av posisjon, stilling, verdier og kultur gir et behov for å beskyldre og bekjempe en fiende. Målet er å vinne tilbake det tapte. Spørsmålet er om det er mulig å leve i et samfunn der alle opplever å bli hørt, forstått og ikke minst, oppleve at andre vil en vell. Det faktum at vi har tillit til hverandre, som statsministeren skrev i Bergens Tidene, er viktig for å ha et sterkt og velfungerende samfunn (Solberg, 2015).

7.5 Veien videre

Forskning har den hensikt å utvide kunnskapsgrunnlaget i samfunnet og blant mennesker (NESH, 2016, s. 11). Innledningsvis viste jeg i hvilken sammenheng dette prosjektet står i forhold til tidligere litteratur på feltet. Veien videre vil først og fremst handle om å få til det jeg ikke klarte, nemlig å se Den nordiske motstandsbevegelsen fra medlemmenes ståsted. Dette har vist seg vanskelig for flere enn meg (jf. Bjørgo), men ikke umulig. På spørsmål om jeg kunne få snakke med et fåtall av medlemmene med lite personlige spørsmål svarte bevegelsen som følger: «I nuläget är detta dessvärre inget vi kan hjälpa dig med.» Optimisten i meg sier at dette svaret åpner opp for at det kanskje i fremtiden er mulig å få ordentlig tilgang til medlemmene, uten svar som bare ramser opp manifestet. Men det kan godt tenkes at dette kun skjer når bevegelsen har smuldret opp eller hvis målene for bevegelsen nås.

Det hadde også vært interessant å sammenlikne ulike høyreorienterte grupper i Norge eller mellom Norge og andre land, for å undersøke likhetstrekk og ulikheter. Dermed kunne man si noe om rollen samfunnet spiller inn på formingen av ekstreme ideologier på høyresiden.

8.0 Kildeliste

8.1 Litteraturliste

22.juli-senteret. (2015). *Terrorangrepet 22. Juli 2011*. 22. juli-senteret. Hentet fra

<https://22julisenteret.no/ressurs/terrorangrepet-22-juli-2011/>

Aadnanes, P. M. (2012). *Livssyn (4. utg.)*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt.

Sætran, F., Strøm, T. J., Stolt-Nielsen, H. (2019, 22. oktober). 32-åringen er pågrepet og siktet

for drapsforsøk: – Han har ingen høyreekstrem tilknytning. *Aftenposten*. Hentet fra

<https://www.aftenposten.no/article/ap-mRWm4l.html>

Antón-Mellón, J. (2012). The idées-force of the European new right. I A. Mammone, E.

Godin, & B. Jenkins (Red.), *Varieties of Right-Wing Extremism in Europe* (1 utg., s. 53–68). Routledge.

Axelsen, J. E. (2018). *Misklang, motstand og makten bak makten: En studie av*

konspirasjonsteoriernes utforming, innhold og rolle på ytre høyre fløy.

(Mastergradsavhandling, Universitet i Oslo). Hentet fra

<https://www.duo.uio.no/handle/10852/63928>

Bangstad, S. (2009). *Sekularismens ansikter*. Universitetsforlaget.

Bangstad, S. (2017, 1. februar). Kulturmarxisme. Hentet fra <http://snl.no/kulturmarxisme>

Berger, P., L. (1970). *A Rumour of Angels*. Doubleday.

Bibby, R. W., & Brinkerhoff, M. B. (1974). Sources of Religious Involvement: Issues for

Future Empirical Investigation. *Review of Religious Research*, 15(2), 71–79. Hentet

fra <https://doi.org/10.2307/3510236>

Bjørge, T. & Gjelsvik, I. M. (2018). Utvikling og utbredelse av høyreekstremisme i Norge. I

Bjørge T. (Red), *Høyreekstremisme i Norge: Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier* (s. 27-234). *Politihøgskolen*. Hentet fra

<https://phs.brage.unit.no/phs->

[xmlui/bitstream/handle/11250/2568904/hoyreekstremisme.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.scribd.com/document/112502568904/hoyreekstremisme.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Blau, P. M. (1964). *Exchange and Power in Social Life*. Wiley.

Bruce, S. (2008). *Fundamentalism* (2. utg.). Polity.

Buechler, S. M. (1995). New Social Movement Theories. *The Sociological Quarterly*, 36(3), 441–464. Hentet fra <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.1995.tb00447.x>

Buechler, S. M. (2013). Mass society theory. Hentet fra <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/9780470674871.wbespm473>

Burgoon, B., van Noort, S., Rooduijn, M., & Underhill, Geoffrey. (2018). Radical Right Populism and the Role of Positional Deprivation and Inequality. *Economic Policy*. Hentet fra https://cepr.org/sites/default/files/events/papers/995_Radical%20Right%20Populism.pdf

Cecil, R. (1972). *The Myth of the Master Race: Alfred Rosenberg and Nazi Ideology*. Batsford.

Coleman, J. S. (1994). *Foundations of Social Theory*. Harvard University Press.

Dahl, H. F., Hjeltnes, G., & Hagtvet, B. (1990). *Den norske nasjonalsosialismen: Nasjonal Samling 1933-1945 i tekst og bilder* (2. utg.). Pax. Hentet fra https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2007082404014

Dallago, F., Mirisola, A., & Roccato, M. (2012). *Predicting Right-Wing Authoritarianism via Personality and Dangerous World Beliefs: Direct, Indirect, and Interactive Effects*. 152 (1), 112–127. Hentet fra https://www.researchgate.net/publication/221809255_Predicting_Right-Wing_Authoritarianism_via_Personality_and_Dangerous_World_Beliefs_Direct_Indirect_and_Interactive_Effects

- Danermark, B. (2002). *Explaining Society: An Introduction to Critical Realism in the Social Sciences*. Routledge. Hentet fra <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=134721&site=ehost-live>
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi* (4. utgave). De nasjonale forskningsetiske komiteene. Hentet fra https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/60125_fek_retningslinjer_nesh_digital.pdf
- Dørum, K. (2012). *Opptøyer i Norge 1750-1850* (H. Sandvik, Ed.). SAP, Scandinavian Academic Press.
- Dugstad, K. H. (2018). *Religion through Race The religious perceptions of Den Nordiske Motstandsbevegelsen*. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/65746>
- Economic Policy. (2020, 1. juni). *About Economic Policy*. Hentet fra <https://www.economic-policy.org/about-economic-policy/>
- Eliade, M. (Ed.). (1993). *The Encyclopedia of religion* (Complete and unabridged ed, Vols. 11 & 12). Macmillan Pub. Co.; Collier Macmillan.
- Evans, R. J. (2007). Nazism, Christianity and Political Religion: A Debate. *Journal of Contemporary History*, 42(1), 5–7. Hentet fra <https://doi.org/10.1177/0022009407071627>
- Folkebevegelsen mot innvandring*. (u.å.). Hentet fra <https://www.fmi.no/>
- Furseth, I. (1999). *People, faith, and transition: A comparative study of social and religious movements in Norway, 1780s-1905*. Department of Sociology and Human Geography, University of Oslo Unipub.

- Furseth, I. (Ed.). (2015). *Religionens tilbakekomst i offentligheten? Religion, politikk, medier, stat og sivilsamfunn i Norge siden 1980-tallet*. Universitetsforlaget.
- Furseth, I., & Repstad, P. (2013). *Innføring i religionssosiologi* (1. utgave). Universitetsforlaget.
- Geertz, C. (2013). *Anthropological approaches to the study of religion* (M. Banton, Ed.). Routledge. Hentet fra <http://site.ebrary.com/id/10786439>
- Gellein, M. (2016). "Vi kjemper for et fritt nasjonalsosialistisk Norden": En kvalitativ analyse av Den Norske Motstandsbevegelsen: Hvem er de og representerer de noe nytt? (Mastergradsavhandling, NTNU). Hentet fra <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmloi/handle/11250/2452711>
- Glock, C. Y., & Stark, R. (1965). *Religion and Society in Tension*. Rand McNally.
- Goodrick-Clarke, N. (2003). *Black Sun: Aryan Cults, Esoteric Nazism, and the Politics of Identity*. (NY University Press edition). NYU Press.
- Grunnloven fra 1814. (2014). A. Om Statsformen og Religionen. Stortinget. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Lover-og-instrukser/Grunnloven-fra-1814/>
- Habermas, J. (1991). *Borgerlig offentlighet—Dens fremvekst og forfall henimot en teori om det borgerlige samfunn*. Gyldendal.
- Habermas, J. (2008). *Between naturalism and religion: Philosophical essays*. Polity Press.
- Hentet fra [https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=dxN17kF0mhMC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Habermas,+J.+\(2008\).+Between+naturalism+and+religion:+Philosophical+essays&ots=dQxCRXvJpz&sig=6VZhQ3LuIAydLseP9fh1NZZVSpA&redir_esc=y#v=onepage&q=Habermas%2C%20J.%20\(2008\).%20Between%20naturalism%20and%20religion%3A%20Philosophical%20essays&f=false](https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=dxN17kF0mhMC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Habermas,+J.+(2008).+Between+naturalism+and+religion:+Philosophical+essays&ots=dQxCRXvJpz&sig=6VZhQ3LuIAydLseP9fh1NZZVSpA&redir_esc=y#v=onepage&q=Habermas%2C%20J.%20(2008).%20Between%20naturalism%20and%20religion%3A%20Philosophical%20essays&f=false)

- Homans, G. C. (1961). *Social Behavior. Its Elementary Forms*. Harcourt, Brace and World, Inc.
- Iannaccone, L. R. (1994). Why strict churches are strong. *American Journal of Sociology* 99, 5, 1180–1211.
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Cappelen Damm akademisk.
- Janssen, J. (2019). *Ekstremt engasjement: En komparativ casestudie av Den nordiske motstandsbevegelsen i Norge, Sverige og Finland*. (Mastergradsavhandling, Universitet i Oslo). Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/69703>
- Jupskås, A. R. (2012). *Ekstreme Europa: Ideologi, årsaker og konsekvenser*. Cappelen Damm.
- Klungtveit, H. S. (2019, 19. Oktober). *Demokratene i USA krever «Den nordiske motstandsbevegelsen» ført opp på terrorliste*. *Filter Nyheter*. Hentet fra <https://filternyheter.no/demokratene-i-usa-krever-den-nordiske-motstandsbevegelsen-fort-opp-pa-terrorliste/>
- Knudsen, J. P. (1994). *Kulturspredning i et strukturelt perspektiv—Eksemplifisert ved politisk og religiøs endring under moderniseringen av det norske samfunn*. Lund University Press. Hentet fra https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2015021108104?page=91
- Koehne, S. (2013). Reassessing The Holy Reich: Leading Naziz Views on Confession, Community and “Jewish” Materialism. *Journal of Contemporary History*, 48, 434.
- Koehne, S. (2014). Nazism and Religion: The Problem of “Positive Christianity.” *Australian Journal of Politics & History*, 60(1), 28–42. Hentet fra <https://doi.org/10.1111/ajph.12043>

- Kreppen, K. (2015). *Fra partipolitikk til kulturkamp. Valg av politisk strategi blant norske nasjonalsosialister 1933-1940*. (Mastergradsavhandling, Universitet i Oslo). Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/45140/kreppen-master2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kunnskapsdepartementet. (2020). Overordnet del - verdier og prinsipper for grunnopplæringen. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (T. M. Anderssen & J. Rygge, Trans.). Gyldendal akademisk.
- Lilleaasen, R. (2017). Kritisk realisme og gudsmøtet. *Teologisk tidsskrift*, 6(02), 146–161. Hentet fra <https://doi.org/10.18261/issn.1893-0271-2017-02-05>
- Marthinussen, M.-H. (2016). *Høyreekstremisme i Norge*. (Mastergradsavhandling, NTNU). Hentet fra <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2436422/Masteroppgave%20Marthinussen%2c%20May-Hege.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Marx, K. (1977). *Critique of Hegel's "Philosophy Of Right."* CUP Archive. Hentet fra https://www.marxists.org/archive/marx/works/download/Marx_Critique_of_Hegels_Philosophy_of_Right.pdf
- Max Weber. (1905). *"Protestant Ethics and the Spirit of Capitalism."*
- Michael, G. (2014). *Extremism in America*. University Press of Florida. Hentet fra <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=581432&site=ehost-live>
- Opheim, M. S. (2018). *Motstandskamp på internett—En diskursanalyse av nettsiden Frihetskamp.net*. (Mastergradsavhandling, Universitet i Oslo). Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/61568>

Opplæringslova. (2008). Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova). (LOV-1998-07-17-61). Hentet fra

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61#KAPITTEL_1

Osborne, D., Milojev, P., & Sibley, C. G. (2017). Authoritarianism and National Identity: Examining the Longitudinal Effects of SDO and RWA on Nationalism and Patriotism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 43(8), 1086–1099. Hentet fra

<https://doi.org/10.1177/0146167217704196>

Overland, G. J., Andersen, A. J., Førde, K. E., Grørdum, K., & Salomonsen, J. (Red.). (2018). *Violent extremism in the 21st Century: International perspectives*. Cambridge Scholars Publishing.

Popper, K. R. (2012). *The open society and its enemies*. Taylor and Francis. Hentet fra

http://www.123library.org/book_details/?id=86468

Postholm, M. B., & Jacobsen, D. I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanning* (1. utg.). Cappelen Damm.

Poulsen. (2019). *Poulsen, B. (2019). Semistrukturerte intervjuer. I Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. (red.), Metoder i samfunnsvidenskapene. (2. Utgave, s. 97-115). Polen: Printing Solutions Poland.*

PST. (2020a, 4. februar). *Nasjonal trusselvurdering 2020. PST.no*. Hentet fra

www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/nasjonal-trusselvurdering-2020/

PST. (2020b, 4. februar). *Oppdatering på trusselen fra høyreekstremer. PST.no*. Hentet fra

www.pst.no/alle-artikler/pressemeldinger/oppdatering-i-trusselen-fra-hoyreekstremer/

Repstad, P. (2007). *Mellom nærhet og distanse kvalitative metoder i samfunnsfag*. Universitetsforlaget.

Roof, W. C. (1999). *Spiritual marketplace: Baby boomers and the remaking of American religion*. Princeton University Press. Hentet fra

<http://web.a.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook/ZTAwMHh3d19fMzI5NzYzXl9B Tg2?sid=da28053d-f7e1-4077-b345-19a400f3a2c8@sessionmgr4007&vid=0&format=EB&rid=1>

Ruff, M. E. (2005). *The wayward flock: Catholic youth in postwar west Germany, 1945-1965*. University of North Carolina Press.

Ruff, M. E. (2006). The Nazis' Religionspolitik: An Assessment of Recent Literature. *The Catholic Historical Review*, 92(3), 252–267. Hentet fra https://www.jstor.org/stable/25027093?seq=1#metadata_info_tab_contents

Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Fagbokforlaget.

Salomonsen, J. (2003). Empirisk feltarbeid, deltagende fortolkning og anvendt religionsvitenskap. Metodiske utfordringer til teologisk forskning og fagutvikling. I T. Lund-Olsen & Reptstad P. (Red). *Forankring eller frikopping? Kulturperspektiver på religiøst liv i dag* (s. 97-116). Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Samuel P. Huntington. (2002). *The clash of civilizations and the remaking of world order*. The Free Press.

Schweitzer, A. (2005). *The quest of the historical Jesus*. Dover Publications.

Shaun. Best. (2013). *Zygmunt Bauman: Why good people do bad things*. Ashgate.

Sire, J. W. (2004). *Naming the elephant: Worldview as a concept*. InterVarsity Press.

Skoglund, P. A. (2014). *Ekstremismens argumentasjon – et maskulinitetsperspektiv på radikaliserings og hatefulle ytringer på nett*. (mastergradsavhandling, Universitet i Oslo). Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/42381>

Smart, N. (1998). *The world's religions* (2nd ed). Cambridge University Press.

Solberg, E. (2015, 31. desember). *Tillit—Det er typisk norsk, det*. Hentet fra <https://www.bt.no/article/bt-mLRkL.html>

- Sørensen, Ø., & Hagtvet, B. (2012). *Høyreekstremisme: Ideer og bevegelser i Europa*. Dreyer.
- Spicer, K. P. (2008). *Hitler's priests: Catholic clergy and national socialism*. Northern Illinois University Press.
- Steigmann-Gall, R. (2003). *The Holy Reich: Nazi conceptions of Christianity, 1919-1945*. Cambridge University Press.
- Stouffer, S. (1949). *The American Solidier*. Hentet fra https://www.jstor.org/stable/1982503?sid=primo&origin=crossref&seq=1#page_scan_tab_contents
- Strømmen, Ø. (2011). *Det mørke nettet*. Cappelen Damm.
- Strømsnes, K., & Selle, P. (2014). 1970-årene: Radikalisering og framvekst av nye politikkfelt. I Hanne Marthe Narud, Knut Heidar, Tore Grønlie (red.). *Stortingets historie 1964-2014* (s. 482–487). Fagbokforlaget.
- Sultan, S., & Steen, R. B. (2018, november). Norsk høyreekstremisme 2018. Fokus: Den nordiske motstandsbevegelsen. *Antirasistisk Senter*. Hentet fra <http://antirasistisk.no/wp-content/uploads/2019/01/Norsk-h%C3%B8yreekstremisme-2018-endelig.pdf>
- Taylor, C. (2007). *A Secular Age*. Harvard University Press. Hentet fra <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=282402&site=ehost-live>
- Taylor, S. (2018). Critical Realism vs Social Constructionism & Social Constructivism: Application to a Social Housing Research Study. *International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR)*, 37, 216–222. Hentet fra <http://insight.cumbria.ac.uk/id/eprint/3596/1/8701-25730-1-PB.pdf>
- Tvedt, T. (u.å.-a). *Vigrid mål og kontakt*. Henter fra <https://www.vigrid.net/maalkontakt.htm>

Tvedt, T. (u.å.-b). *Vigrid-Frihetsrevolusjon-Metapolitikk og Politikk-Religion*. Hentet fra <https://www.vigrid.net/vtutvikling05.htm>

Utdanningsdirektoratet. (2020a). Læreplan i samfunnsfag (SAF01-04). Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/saf01-04>

Utdanningsdirektoratet. (2020b). Læreplan i samfunnskunnskap - fellesfag Vg1/Vg2 (SAK01-01). Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/sak01-01>

Johannessen, N, Bugge, S. et. al. (2019). *Bevæpnet mann stjal ambulanse i Oslo*. VG. Hentet fra <https://www.vg.no/i/P9wbp5>

Weber, M. (1920). *The Sociology of Religion*.

Weber, M. (1978). *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*. University of California Press.

Weikart, R. (2016). *Hitler's religion: The twisted beliefs that drove the Third Reich*. Regnery History.

Zald, M. N., & Ash, R. (1966). Social Movement Organizations: Growth, Decay and Change. *Social Forces*, 44(3), 327–341. Hentet fra <https://doi.org/10.1093/sf/44.3.327>

Zondag, M. H. W. (2020, 7. mai). *Tror ikke Philip Manshaus (22) har inspirert andre høyreekstreme*. NRK.no. Hentet fra https://www.nrk.no/norge/tror-ikke-philip-manshaus-_22_-har-inspirert-andre-hoyreekstreme-1.15003900

8.2 Analysert materiale

Elofsson, S. (2020, 14. januar). *Kampen for en større sak*. *Frihetskamp.net*. Hentet fra <https://www.frihetskamp.net/nasjonaldsialismen-kampen-for-en-storre-sak/>

Lindberg, S. (2018a, 5. februar). *Vad är nationalsocialism?* *Nordfront.se*. Hentet fra <https://www.nordfront.se/vad-ar-nationalsocialism.smr>

- Lindberg, S. (2018b, 28. Mars). Nasjonalsosialismen – det nordiske folkets naturlige verdensanskuelse. *Frihetskamp.net*. Hentet fra <https://www.frihetskamp.net/nasjonalsosialismen-det-nordiske-folkets-naturlige-verdensanskuelse/>
- Lund, K. (2011, 2. september). *Lenken til fortiden*. *Frihetskamp.net*. Hentet fra <https://www.frihetskamp.net/lenken-til-fortiden/>
- Motstandsbevegelsen. (u.å.). *Vår politikk*. *Motstandsbevegelsen.org*. Hentet fra <https://www.motstandsbevegelsen.org/var-politikk/>
- Motstandsbevegelsen. (2019, 3. November). Medlemskap. *Motstandsbevegelsen.org*. Hentet fra <https://www.motstandsbevegelsen.org/medlemskap/>
- Olsen, T. (2019, December 27). Religionsspørsmålet – et sidespor. *Frihetskamp.net*.
<https://www.frihetskamp.net/religionssporsmalet-et-sidespor/>
- Redaksjonen. (2018a, 31. januar). Aktivistdagene 2018. *Frihetskamp.net*. Hentet fra <https://www.frihetskamp.net/aktivistdagene-2018/>
- Redaksjonen. (2018b, 4. november). Evig front #2: Nordisk gudstro. *Frihetskamp.net*. Hentet fra <https://www.frihetskamp.net/evig-front-2-nordisk-gudstro/>
- Redaksjonen. (2018c, 13. november). Evig front #3: Fellesskap. *Frihetskamp.net*. Hentet fra <https://www.frihetskamp.net/evig-front-3-fellesskap/>
- Redaksjonen. (2018d, 18. november). Evig front #4: Lov og lydighet. *Frihetskamp.net*. Hentet fra <https://www.frihetskamp.net/evig-front-4-lov-og-lydighet/>
- Redaksjonen. (2019, 16. november). Evig front #1: Om meningen med livet. *Frihetskamp.net*.
Hentet fra <https://www.frihetskamp.net/evig-front-1-om-meningen-med-livet/>
- Redaksjonen. (2020, 2. mars). *Nasjonell solidaritet segrar: 100 000 kronor insamlade till Nerman! Nordfront.se*. Hentet fra <https://www.nordfront.se/den-nationella-solidariteten-segrar-100-000-kr-insamlade-till-nerman.smr>

- Redaktionen. (2018a, 6. juli). *Nordisk gudstro*. Nordfront.se. Hentet fra <https://www.nordfront.se/nordisk-gudstro.smr>
- Saxlind, M. (2018, 30. mars). Svar på spørsmål om nasjonalsosialismen. *Frihetskamp.net*. Hentet fra <https://www.frihetskamp.net/svar-pa-sporsmal-om-nasjonalsosialismen/>
- Saxlind, M. (2020, 30. mars). *Nordfront och den nya hemsidan*. Nordfront.se. Hentet fra <https://www.nordfront.se/nordfront-och-den-nya-hemsidan.smr>
- Vejdeland, F., & Lindberg, S. (2018, 16. mai). *Ledarperspektiv #4: Är nationalsocialismen för yttrandefrihet? Hets mot folkgrupp och religion* [Podcast]. Hentet fra <https://www.nordfront.se/ledarperspektiv-4-ar-nationalsocialismen-for-yytrandefrihet-hets-mot-folkgrupp-och-religion.smr>
- Vejdeland, F., & Lindberg, S. (2018a, 24. oktober). *Ledarperspektiv 23: Varför mår folket så dåligt? Att bota depression med nationalsocialism som medicin* [Podcast]. Hentet fra <https://www.nordfront.se/ledarperspektiv-23-varfor-mar-folket-sa-daligt-att-bota-depression-med-nationalsocialism-som-medicin.smr>
- Vejdeland, F. & Lindberg, S. (2018b, 11. juli). *Ledarperspektiv 25: Vad är nationalsocialism och varför är den överlägsen andra ideologier? Genomgång av ismer och ett nytt segment*. [Podcast]. Hentet fra <https://www.nordfront.se/ledarperspektiv-25-vad-ar-nationalsocialism-och-varfor-ar-den-overlagsen-andra-ideologier-genomgang-av-ismer-och-ett-nytt-segment.smr>
- Vejdeland, F., & Lindberg, S. (2019, 30. oktober). *Ledarperspektiv 52: Vår ära heter trohet! Edsvärjningar och moral* [Podcast]. Hentet fra <https://www.nordfront.se/ledarperspektiv-52-var-ara-heter-trohet-edsvarjningar-och-moral.smr>
- Vejdeland, F., & Lindberg, S. (2020a, 19. februar). *Ledarperspektiv 59: Nationalsocialismen och naturlagarna. SAS och kulturkamp* [Podcast]. Hentet fra

<https://www.nordfront.se/ledarperspektiv-59-nationalsocialismen-och-naturlagarna-sas-och-kulturkamp.smr>

Vejdeland, F., & Lindberg, S. (2020b, 4. mars). *Ledarperspektiv 60: Nationalsocialismen som världsåskådning, kristendom och andlighet* [Podcast]. Hentet fra <https://www.nordfront.se/ledarperspektiv-60-nationalsocialismen-som-varldsaskadning-kristendom-och-andlighet.smr>

8.3 Figurliste

Figur 1. Sultan, S. & Steen, R. B. (2018). Oversikt over oppbygningen av Den nordiske motstandsbevegelsen.

Figur 2. Bjørgo, T. (2018). Ytre høyre, modifisert utgave av figur hentet fra Berntzen (2018a og 2018b), modifisert etter Teitelbaums (2017) typologi.

Figur 3. Bjørgum, J. M. (2020). Dokument-hierarki basert på ledelsens uttalelser.

Tabell 1. Bjørgum, J. M. (2020). Kategorisering av ulike høyreorienterte grupperinger. Basert på Bjørgo (2018).

Tabell 2. Bjørgum, J. M. (2020). Oversikt over analyserte dokumenter.

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

9.0 Vedlegg

9.1 Vedlegg 1 Godkjenning fra NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Livssyn hos høyreekstremer

Referansenummer

286897

Registrert

26.11.2019 av Jon Martin Bjørgum - jonmb15@student.uia.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for sosiologi og sosialt arbeid

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Irene Trysnes, irene.trysnes@uia.no, tlf: 38142174

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Jon Martin Bjørgum, jonmb93@gmail.com, tlf: 47397066

Prosjektperiode

01.01.2020 - 02.12.2020

Status

17.01.2020 - Vurdert

Vurdering (1)**17.01.2020 - Vurdert**

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 17.01.20 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

9.2 Vedlegg 2 Intervjuguide til e-postintervju

Intervjuguide 1

1. Bygger Den nordiske motstandsbevegelsen på en religion eller et bestemt livssyn?
2. Finnes det ulike livssyn har medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelsen? Hvilke?
3. Hvilke livssyn er tillat innad i organisasjonen?
4. I deres artikkel «Nasjonalsosialismen – det nordiske folkets naturlige verdensanskuelse» beskrives «naturen» som et livssyn. Kan du si noe mer om innholdet i dette livssynet?
5. På frihetskamp.net har det blitt lagt ut en del kapitler fra boken «Evig front» av Albert Hartl. Er det slik å forstå at Den nordiske motstandsbevegelsen bygger på den religion/livssyn som Hartl fremstiller i denne boken, evt. andre verker fra SS eller lignende?
6. Finnes det andre sentrale artikler, bøker, o.l. som tar for seg tro og livssyn i deres organisasjon?
7. Er det åpenhet rundt livssyn blant medlemmene?
8. Blir det gjennomført samtaler med potensielle nye medlemmer der dere avklarer ideologi og livssyn?
9. Hvis et medlem dør, hvor vil det være naturlig å holde begravelsen?
10. Har du andre kommentarer knyttet til tro og livssyn blant medlemmene?

Intervjuguide 2

1. Hva kan du si om nasjonalsosialismen som et livssyn?
 - a. Finnes det en Gud som skaper av naturen/universet?
 - i. Hvis ja. Hvordan vil dere beskrive Gud?
 - ii. Er han den samme guden som presenteres i en annen religion?
 - b. Hvilken verdi har mennesket i forhold til dyr/andre dyr?
 - c. Har mennesket ulik verdi? Eventuelt hvorfor?
2. Hva opplever dere som årsaker for at mennesker blir med i Den nordiske motstandsbevegelse?
 - a. Finnes det religiøse årsaker?
3. Hva er deres forhold til «Positive Christianity», som var utbredt i Tyskland under 2. verdenskrig? Har dere medlemmer som identifiserer seg med dette livssynet?
4. Hva er deres forhold til «Christian Identity Movement», som var utbredt i USA? Har dere medlemmer som identifiserer seg med dette livssynet?
5. Hva er deres ideologi/tro inspirert av?
6. Medlemmer som identifiserer seg med norrøn tro, ligner det på det livssynet som Vigrid hadde, som kan ses på som en blanding av nasjonalsosialisme og norrøn tro?
7. I podkasten lederperspektiv 59, så snakker Lindberg om den biologiske verdensanskuelse. Der beskriver han de naturlige lovene og naturen, som noe virkekraftig. Han nevner også at naturen er skapt. Hvem har skapt naturen og satt inn lovene som ligger i naturen?
8. Lindberg snakker om at det er lov å ha et livssyn i tillegg til nasjonalsosialismen (f.eks. kristendom eller åsatro), men at det ikke er nødvendig. Vil dere si at de som har behov for å et tilleggslivssyn ikke har «fattet» nasjonalsosialismen ordentlig, fordi de ikke har innsett at det er et livssyn som gir svar på alle spørsmål og problemer?
 - a. Kan man være leder i DNM og samtidig være f.eks. kristen eller odinist?
9. Etter 2. verdenskrig så blir Albert Hartl og andre fra NSDAP med i unitariske organisasjoner. Hvordan stiller DNM seg til unitarismen?
10. Er nasjonalsosialismen en religion? Hvorfor, hvorfor ikke?
11. Kan nasjonalsosialismen beskrives som panteistisk?
12. Slik jeg oppfatter nasjonalsosialismen, utifra det som kommer frem gjennom deres hjemmesider og lederperspektiv, så handler det religiøse/åndelige om å følge naturlovene og ta vare på naturen. Det handler også om å sikre eget folks overlevelse. Er det andre sentrale aspekter som inngår i nasjonalsosialismen som en religion/livssyn?

13. Har dere annet som dere ønsker å kommentere?

9.3 Vedlegg 3 Dispensasjon for overskridelse av antall sider

Sensorer for Bjørgums oppgave

Dato:
Deres ref.:

Besøksadresse: Universitetsveien 25, Kristiansar
Direkte tlf: 38 142 174

Irene Trysnes
Studieprogramleder for
læruddanningen ved fakultet
for samfunnsvitenskap
irene.trysnes@uia.no

Dispensasjon til å overskride antall side i masteroppgave i samfunnskunnskap lektor

8-13

Jeg kan bekrefte av student Jon Martin Bjørgum har fått dispensasjon til å overskride det anbefalte sideantallet på 90 sider for sin masteroppgave. Bjørgum får, grunnet et omfattende empirisk materiale, innvilget å overstige antall sider med 20%, til 108 sider.

Med hilsen

Irene Trysnes
Studieprogramleder

fakultet for samfunnsvitenskap

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Livssyn hos Den nordiske motstandsbevegelsen»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke livssyn og holdninger til livssyn, og ideologi hos Den nordiske motstandsbevegelsen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er et masterprosjekt der jeg skal studere tro og livssyn hos Den nordiske motstandsbevegelsen. Formålet er å undersøke følgende problemstilling: hva slags forhold har Den nordiske motstandsbevegelsen til religion og livssyn, og spiller det noen rolle i deres hverdagsliv/organisasjonsutøvelse? Prosjektet søker å få mer kunnskap om betydningen av religion og livssyn i denne organisasjonen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Institutt for sosiologi og sosialt arbeid. Universitet i Agder er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

- *«Hvis dere velger å delta i prosjektet, innebærer det at dere svarer på spørsmål over e-post. Forsker ønsker ikke å motta navn eller andre personidentifiserende opplysninger om deres medlemmer, og ber derfor om at det svares generelt eller anonymisert.»*

Organisasjonen kan selv velge på hvilken måte opplysningene som kommer frem skal behandles, med tanke på kommunikasjon. Et alternativ vil være at forsker sender spørsmålene over usikret e-post, og får svarene tilbake usikret. Et annet alternativ vil være at svarene sendes tilbake i et kryptert vedlegg, der organisasjonen sender koden til dokumentet over SMS. Et siste alternativ vil være at svarene sendes via post.

Hvilket alternativ ønsker organisasjonen å benytte (kryss av)?

- Å sende svarene over usikret e-post
- Å sende svarene over kryptert vedlegg
- Å sende svarene via post

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke

tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- *De som vil kunne behandle opplysningene er Jon Martin Bjørgum, Irene Trysnes og Katja Haaversen-Westhassel Skjølberg.*
- *Datamaterialet vil oppbevares på kryptert skylagring via OneDrive.*

Personene vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjoner, ved at personopplysninger fjernes og personer anonymiseres. Da grupperingene som undersøkes er relativt små, vil det være mulig å gjenkjenne noen trekk ved enkeltpersoner av andre som kjenner dem godt. Samtidig vil dette muligens være personer som allerede har kjennskap til deler eller hele aspektet ved personen. Sannsynligheten for dette er svært liten, men mulig.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 02.12.2020. Personopplysninger og opptak slettes etter prosjektslutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *Universitet i Agder* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- *Universitet i Agder* ved Irene Trysnes, irene.trysnnes@uia.no
- Vårt personvernombud: Ina Danielsen, ina.danielsen@uia.no +47 452 54 401
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Eventuelt student

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Livssyn hos medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelsen*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i *intervju via e-post*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. *02.12.2020*.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)